

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜNDE
ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ 2002-2022: DOKTORA
TEZLERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Ersin DAŞDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş ÇAPKIN

Çankırı – 2023

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ BÖLÜMÜNDE
ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİ 2002-2022: DOKTORA
TEZLERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Ersin DAŞDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş ÇAPKIN

ankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
TEZ KABUL VE ONAY	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
KISALTMALAR	vii
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Önemi	1
1.2. Amaç ve Araştırma Soruları	4
1.3. Yöntem	5
1.4. Düzen.....	6
2. ARKA PLAN VE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ.....	7
2.1. İçerik Analizi	7
2.2. İçerik Analizi Teknikleri	11
2.3. İçerik Analizi Uygulama Aşamaları.....	12
2.4. Türkiye’de Kütüphaneciliğin Gelişimi.....	13
2.5. Türkiye’de BBY Alanının Gelişimi	14
2.6. Ulusal Literatürde BBY Alanı Üzerine İçerik Analizi Çalışmaları.....	16
2.7. Uluslararası Literatürde KBB Alanı Üzerine İçerik Analizi Çalışmaları.....	20
3. YÖNTEM.....	28
3.1. Veri Toplama.....	28
3.2. Veri Analizi	29
3.3. Kodlayıcılar Arası Anlaşma	38
4. BULGULAR	40
4.1. Tez Büyümesi.....	40
4.2. Konu Sınıflaması.....	41
4.3. Yaygınlaştırmaya Bakış	46
4.4. Sosyal Düzey	48
4.5. Araştırma Stratejisi.....	50
4.6. Veri Toplama Tekniği	52
4.7. Analiz Türü.....	55
4.8. Araştırma Türü	56
5. TARTIŞMA	59
6. SONUÇ.....	70
7. KAYNAKÇA	72
EKLER.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	86

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde Araştırma Eğilimleri 2002-2022: Doktora Tezlerinin İçerik Analizi* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

13/07/2023

İmza

Ersin DAŞDEMİR

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ersin DAŞDEMİR tarafından hazırlanan *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde Araştırma Eğilimleri 2002-2022: Doktora Tezlerinin İçerik Analizi* başlıklı bu çalışma, 13/07/2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *oybirliğiyle* başarılı bulunarak jürimiz *tarafından* Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş ÇAPKIN	İmza:
Üye	: Doç. Dr. Burcu Umut ZAN	İmza:
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Sinan SÜMBÜL	İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../ 201.. tarih ve sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Sunulan bu tez araştırması, Türkiye’de Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde 2002 ile 2022 yılları arasında tamamlanmış doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla, içerik analizinden faydalanan doktora tezlerinin araştırma konusu, yaygınlaştırmaya bakışı, sosyal düzeyi, araştırma stratejisi, veri toplama tekniği, analiz türü ve araştırma türü ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkartarak, araştırma boşlukları saptanmıştır. Sunulan bu araştırma bulgularının gelecekteki araştırmaların planlanmasında faydalı olması beklenmektedir.

Tez araştırmamın planlanması, yürütülmesi ve son şeklinin verilmesinde yol göstericiliği, tecrübe aktarımı, desteği ve tüm katkılarından dolayı danışmanın Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş ÇAPKIN’a teşekkürlerimi sunarım.

Bu günlere gelmemde en büyük emeğe sahip olan ve desteklerini her zaman yanımda hissettiğim annem Esmâ DAŞDEMİR’e ve babam Tahir DAŞDEMİR’e sonsuz şükranlarımı sunarım. Hayatımın her alanında olduğu gibi, yüksek lisans eğitimimde de beni sürekli destekleyen ve bana güvenen ablam, dostum, arkadaşım Elif KORKMAZ ve eşi Hacı KORKMAZ’a sonsuz teşekkür ederim.

13/07/ 2023

Ersin DAŞDEMİR

ÖZET

Tezin Başlığı : Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde Araştırma Eğilimleri 2002-2022: Doktora Tezlerinin İçerik Analizi
Tezin Yazarı : Ersin DAŞDEMİR
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş ÇAPKIN
Anabilim Dalı : Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi : 13 Temmuz 2023

Bu araştırmanın temel amacı, 2002-2022 yılları arasında Türkiye genelindeki (İstanbul, Ankara, Hacettepe ve Marmara Üniversitesi) Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerini ortaya çıkartmaktır. Bu amaç doğrultusunda, dört üniversitede 21 yılda üretilen toplam 121 doktora tezine araştırma konusu, yaygınlaştırmaya bakış, sosyal düzey, araştırma stratejisi, veri toplama tekniği, analiz türü ve araştırma türü kategorileri altında içerik analizi yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre 21 yılda sırasıyla Hacettepe Üniversitesi'nde 41, Ankara Üniversitesi'nde 30, İstanbul Üniversitesi'nde 24, Marmara Üniversitesi'nde 15 doktora tezi üretilmiştir. Doktora tezlerinde, üzerinde en sık araştırma yapılan konunun “kütüphane ve bilgi bilim hizmet faaliyetleri üzerine araştırma” (%27,27), en sık kullanılan yaygınlaştırmaya bakışın “süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı” (%33,88) olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, doktora tezlerinde en sık “organizasyonel” (%39,66) sosyal düzeyin, araştırma stratejisi olarak da “anket” stratejisinin (%45,45) kullanıldığı saptanmıştır. Veri toplama kategorisinde ise en sık kullanılan teknik “anket ile görüşmedir” (%54,55). Araştırma türü kategorisinde “nicel analizin” (%44,63), araştırma türü kategorisinde ise “tanımlayıcı (tarihi dahil) araştırmanın” (%69,42) en sık kullanıldığı saptanmıştır. Bu araştırma, Bilgi ve Belge Yönetimi bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma konusu, yaygınlaştırmaya bakış, sosyal düzey, araştırma stratejisi, veri toplama tekniği, analiz türü ve araştırma türü gibi alanlardaki eğilimleri ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkartarak, gelecekteki araştırmaların planlanması için rehberlik edebilir.

Anahtar Kelimeler: Kütüphane ve Bilgi Bilimi, Bilgi ve Belge Yönetimi, Doktora Tezleri, İçerik Analizi, Araştırma Eğilimleri

ABSTRACT

Thesis Title : Research Trends in the Department of Information and Records Management 2002-2022: A Content Analysis of PhD Dissertations
Author : Ersin DAŞDEMİR
Supervisor : Asst. Prof. Çağdaş ÇAPKIN
Department : Information and Records Management
Thesis Type : Master's Thesis
Date : 13 July 2023

The main purpose of this research is to reveal the research trends in the PhD dissertations completed in the Department of Information and Records Management throughout Turkey (Istanbul, Ankara, Hacettepe and Marmara University) between 2002 and 2022. For this purpose, content analysis was carried out under the categories of research topic, perspective, social level, research strategy, data collection technique, analysis type and research type for a total of 121 PhD dissertations produced in 21 years at four universities. According to the research findings, Hacettepe University produced 41 PhD dissertations, Ankara University 30, Istanbul University 24, and Marmara University 15 respectively in 21 years. The most frequently researched subject in PhD dissertations was “research on library and information science service activities” (27.27%), and the most frequently used perspective was “process or service developer’s point of view” (33.88%). The “organizational” (39.66%) social level was used most frequently in PhD dissertations, and the “survey” strategy (45.45%) was the most used research strategy. In addition, the most frequently used data collection technique was “interview and survey” (54.55%). Results showed that “quantitative analysis” (44.63%) and “descriptive (including historical)” research (69.42%) were dominant. This research can guide the planning of future research by revealing the trends in areas such as research topic, perspective, social level, research strategy, data collection technique, analysis type and research type in the PhD dissertations of the Information and Records Management departments.

Keywords: Library and Information Science, Information and Document Management, PhD Theses, Content Analysis, Research Trends

KISALTMALAR

AARL	Australian Academic & Research Libraries
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AU	The Australian Library Journal
AÜ DTCF	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi
AÜFEF	Atatürk Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi
HÜ	Hacettepe Üniversitesi
İÜEF	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
KBB	Kütüphane ve Bilgi Bilimi
MÜ	Marmara Üniversitesi
TDK	Türk Dil Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

TABLO LİSTESİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1: Araştırma değerlendirme alanları	30
Tablo 3.2: Konu sınıflaması	31
Tablo 3.3: Bilimsel araştırma olma durumu	33
Tablo 3.4: Yaygınlaştırmaya bakış sınıflaması	33
Tablo 3.5: Sosyal düzey sınıflaması	34
Tablo 3.6: Araştırma stratejisi sınıflaması	35
Tablo 3.7: Veri toplama tekniği sınıflaması	36
Tablo 3.8: Analiz türü sınıflaması	37
Tablo 3.9: Araştırma türü sınıflaması	37
Tablo 4.1: Doktora tezlerinin üniversitelere ve yazar cinsiyetine göre dağılımı	41
Tablo 4.2: Doktora tezlerinin üniversitelere göre konu dağılımı	45
Tablo 4.3: Doktora tezlerinde yaygınlaştırmaya bakış	47
Tablo 4.4: Üniversitelere göre doktora tezlerinde yaygınlaştırmaya bakış	48
Tablo 4.5: Doktora tezlerinde sosyal düzey	49
Tablo 4.6: Üniversitelere göre doktora tezlerinde sosyal düzey	50
Tablo 4.7: Doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejileri	50
Tablo 4.8: Üniversite göre doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejileri	52
Tablo 4.9: Doktora tezlerinde kullanılan veri toplama tekniği	53
Tablo 4.10: Üniversitelere göre doktora tezlerinde kullanılan veri toplama teknikleri	54
Tablo 4.11: Doktora tezlerinin analiz türü	55
Tablo 4.12: Üniversitelere göre doktora tezlerinin analiz türü	56
Tablo 4.13: Doktora tezlerinin araştırma türü	56
Tablo 4.14: Üniversitelere göre doktora tezlerinin araştırma türü	57

ŞEKİL LİSTESİ

Sekil No:

Sayfa

Grafik 4.1: Yıllara ve üniversitelere göre tamamlanan doktora tezleri.....40

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Üniversiteler, toplumsal kalkınmanın ve bilimsel bilgi üretiminin baş aktörü olan kurumlar arasındadır. Üniversitelerin araştırma ve geliştirme görevlerinin önemli bir bölümü ise lisansüstü eğitim süreçleri kapsamında yapılan bilimsel çalışmalar sayesinde gerçekleşmektedir (Alkan, 2014, s.42).

Yükseköğretimde temel amaç, ileri düzeyde bilimsel araştırma ve çalışmalar yaparak yeni bilgi ve teknolojilerin üretimine doğrudan katkıda bulunmaktır. Derecelerine göre lisansüstü eğitimin kapsamı ise yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterliliktir (ÖSYM, 2023). Doktora, “lisansa dayalı en az altı veya yüksek lisans veya eczacılık veya fen fakültesi mezunlarınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından düzenlenen esaslara göre bir laboratuvar dalında kazanılan uzmanlığa dayalı en az dört yarı yıllık programı kapsayan ve orijinal bir araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretim” biçiminde tanımlanmaktadır (Yükseköğretim Kanunu, 1981). Bu doğrultuda doktora eğitiminin sonucunda yapılan araştırmalardan ortaya çıkan doktora tezleri, yeni bilgilerin üretilmesine, ulusal çağdaşlaşmaya ve küresel anlamda bilimsel ilerlemeye önemli katkı sağlamaktadır. Bu nedenle belirli bir alandaki araştırma eğilimlerini saptamak, mevcut durumu görmek ve gelecekteki doktora tezlerini planlamak için önemlidir. Araştırma eğilimlerini saptamak içinse içerik analizi en sık kullanılan araçların başında gelmektedir.

Fiske’e göre (1996, 1996, s.176), içerik analizi tekniği mesajların örtülü olmayan içeriklerinin objektif bir biçimde ölçümlenebilir ve doğrulanabilir açıklamalarının yapılabilmesi maksadıyla kullanılmaktadır. Dilek-Kayaoğlu’na göre (2009), içerik analizi 16. yüzyılda kullanımına başlanan, 20. yüzyıl itibarıyla kullanım alanı oldukça genişleyen, genellikle sosyal bilimlerde kullanılan bir araştırma yöntemidir. Ayrıca bu yöntem, insanların iletişim aracı olarak kullandığı metinlerin, şekillerin veya sembollerin sistematik ve tutarlı biçimde incelenmesini konu alır. İçerik analizi yöntemi araştırma yapılan alanda fark edilememiş bilgilerin ortaya çıkartılması amaçlar. Bunun için önceden belirlenmiş ve açıklanmış kurallar bulunur. Bu kurallar

çerçevesinde objektif ve genellenebilir çıktılara ulaşılır (Dilek-Kayaoğlu, 2009, s. 537).

Çilingir'e (2017) göre, iletişim teknolojilerinin hızla yaygınlaşması ve bilgiye ulaşımın kolaylaşmasıyla birlikte içerik analizi, akademik alanda sıklıkla başvurulmuş bir araştırma yöntemi haline gelmiştir ve özellikle sosyal bilimlerin hemen her alanında kullanılmaktadır. İçerik analizi ilk olarak 16. yüzyılda gazetelerde yayımlanan ilahi ve dinsel mesajların çözümlenmesi amacıyla kullanılmıştır. Çağdaş anlamda ilk örnekleri ise 20. yüzyıl başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) gazetecilik eğitimi alan öğrenciler tarafından gazetelerin çözümlenmesi için yapılmıştır (Çilingir, 2017, s.149). İçerik analizi yönteminin ilk ortaya çıktığı ve çağdaş anlamda kullanımının yaygınlaştığı yıllarda genellikle daha nesnel sonuçların alınması için politika, evlilik-boşanma, iş yaşamı, spor ve hukuki alanlarda yaşanan gelişmelerin ortaya çıkarılması için kullanılmıştır (Çilingir, 2017, s.149).

Hepkul (2002), içerik analizinin, insanların iletişim için kullandığı yöntemler üzerinden beslendiğini belirtmiştir. Buna göre, insanların iletişim için kurduğu cümleleri, sarf ettiği sözcükleri sayısallaştırma-nicelleştirme şeklinde ifade edilmiştir (Hepkul, 2002, s.2). Bu yaklaşımın temelinde kullanılan terimlerin kategorize edilmesi ve bunların istatistiki olarak incelenmesi, hangi sıklıkla tekrar edildiğinin sayılması yatmaktadır (Hepkul, 2002, s.2).

Bilgin'e (2006) göre, içerik analizi nesnel ilkelere dayanan sistematik bir araştırma yöntemidir. Mesajlarda üstü kapalı olarak kalan satır aralarındaki örtük bilginin ortaya çıkartılmasını amaçlar. Benzer bir şekilde yalın bir okumayla içeriğindeki mesajların tümünün, anlaşılmayan metinlerin, temel öğelerini kategorize etmek ve yorumlayabilmek amacıyla, yöntemli ve sistemli çalışan objektif ve nicel bir teknik olarak da tanımlanmaktadır (Bilgin, 2006, ss.1-2).

İçerik analizi metinlerin, görsel veya işitsel belgelerin, niceliksel analizinde kullanılan sistematik ve nesnel bir araştırma yöntemidir olarak tanımlanmaktadır (Dilek-Kayaoğlu, 2019, s.254). İçerik analizleri araştırma verilerinin yayılmasında, konu

hakkında kamu algısının şekillenmesinde çok önemli bir yere sahip araştırma sentezleri sunar (Çalık ve Sözbilir, 2014, s.34). Aynı zamanda, belirli bir konu üzerinde yayımlanmış veya yayımlanmamış olan tüm çalışmalarının ele alınıp, bir sistem dâhilinde değerlendirilip, eğilimlerinin ve istatistiklerinin ortaya koyulduğu bir araştırma yöntemidir (Ültay, Akyurt ve Ültay, 2021, s.190). Bir alanda yapılan tüm nicel ve nitel araştırmaların incelendiği, araştırmacıların yönelimlerinin belirlendiği bir yöntemdir. Bu sayede araştırılan alandaki araştırmacılara ve bu alana yönelerek, araştırmalarıyla katkı sağlayacak olanlara yol gösterici nitelik taşır ve genel eğilimler hakkında detaylı bilgiler sunar. Bu bağlamda içerik analizi yapılmasındaki temel amaçlardan bir tanesi, o disiplinde yapılacak çalışmalara ışık tutması olarak ifade edilebilir (Ültay, Akyurt ve Ültay, 2021, s.190).

Yıldırım'a (2015) göre, metodolojik anlamda nicel ve nitel tartışmalarının sıklıkla yapılmasına rağmen içerik analizinin birçok disiplinde kullanıldığı görülmektedir. Bunun nedeni esnek bir yöntemle sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu esneklik içerik analizinin en güçlü yönleri arasında gösterilmektedir. Birçok disiplinin bu analizi kullanması, analizi kavramsal açıdan oldukça zenginleştirmektedir. Ayrıca içerik analizinin bir yöntem olarak sosyal bilimlerdeki yeri de bu sayede daha da sağlamlaşmaktadır (Yıldırım, 2015, s.115).

Kütüphane ve bilgi bilim (KBB) ulusal literatürde, Sümbül ve Güler'in (2022) çalışması bir bütün olarak yüksek lisans tezlerinin içerik analizini sunmaktadır. Ayrıca, Hacettepe Üniversitesi özelinde yüksek lisans ve doktora tezlerinin birlikte analiz edildiği Al ve Doğan'ın (2012) çalışması ile Dişli'nin (2020) araştırması da yer almaktadır. Ek olarak, İstanbul Üniversitesi'nde tamamlanan yüksek lisans ve doktora tezlerinin birlikte analiz edildiği Dilek-Kayaoğlu'nun (2009) çalışması bulunmaktadır. Öte yandan, Türkiye'de Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) alanında tamamlanan doktora tezlerinin bir bütün olarak analiz edildiği bir araştırma bulunmamaktadır. Bu çerçevede, Türkiye genelindeki BBY alanında tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerinin saptanmasına ve gelecekteki çalışmaların planlanmasına fayda sağlayabilecek bir araştırmaya ihtiyaç vardır.

1.2. Amaç ve Araştırma Soruları

Bu çalışma, Türkiye’deki üniversitelerin (İstanbul, Ankara, Hacettepe ve Marmara Üniversitesi) BBY bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerini içerik analizi ile ortaya çıkartmayı amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda araştırma, 2002-2022 yılları arasında tamamlanan doktora tezlerinin araştırma konuları, yaygınlaştırmaya bakış açıları, sosyal seviyeleri, araştırma stratejileri, veri toplama yöntemi, analiz türü ve araştırma türü alanlarında spesifik verileri ortaya çıkartarak, gelecekteki çalışmaların planlanmasına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Bu araştırma, BBY disiplindeki ulusal ilerlemeyi ortaya çıkarmış olacaktır. Ayrıca, BBY alanında meydana gelen ilerlemeleri üniversitelere göre değerlendirme imkânı sunacaktır. Ek olarak, BBY alanında meydana gelen gelişmeler ortaya çıkarılacağından, ulusal ve uluslararası alanda yapılacak karşılaştırmalı çalışmalarda Türkiye’deki güncel durumu ortaya koyması sebebiyle çok boyutlu bir analize imkân sağlaması hedeflenmektedir. Bununla birlikte, Türkiye’de tez danışmanları ve araştırmacılara tez konusu belirleme, araştırma stratejisi oluşturma, veri toplama tekniğine karar verme, analiz türü ve araştırma türü belirleme aşamalarında yardımcı olması da hedeflenmektedir.

Bu amaç ve hedefler doğrultusunda araştırma ile cevap aranan sorular şunlardır:

1. 2002 ile 2022 yılları arasında Türkiye genelindeki BBY bölümlerindeki tez büyümesi ne kadardır?
2. Doktora tezlerini hazırlayanların cinsiyet dağılımı nasıldır?
3. Doktora tezlerinin konuları nelerdir?
4. Doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejileri ve veri toplama teknikleri hangileridir?
5. Doktora tezlerinde kullanılan analiz ve araştırma türleri nelerdir?
6. Doktora tezlerinin sosyal düzeyi ve yaygınlaştırmaya bakışları hangileridir?

1.3. Yöntem

Araştırmada, önceden oluşturulmuş hipotezleri test etmeyi amaçlamaktan ziyade, belirli bir olgunun tanımlanmasına, değerlendirilmesine ve anlaşılmasına dayanan, nitel araştırma (Tanyaş, 2014, s. 27) deseni kullanılmıştır. Bu çerçevede, araştırma sorunlarını yanıtlamak için, KBB alanında yaygın olarak kullanılan nitel içerik analizinden (Zhang ve Wildemuth, 2009) yararlanılmıştır. İçerik analizi, “bir içerik bütünü içindeki önemli temaları veya kategorileri belirlemek ve bu temalar/kategoriler tarafından yaratılan sosyal gerçekliğin, belirli bir ortamda yaşanırken zengin bir tanımını sağlamayı amaçlamaktadır” (Zhang ve Wildemuth, 2009, s. 11). Pajares’e (2022) göre bir araştırmada hipotez veya araştırma sorularının kullanımına karar vermek için araştırmanın hedef kitlesi, amacı, tasarımı ve metodolojisi dikkate alınır ve araştırma soruları normatif veya sayım tipi araştırmalar için uygunken, hipotezler bir teorinin altındaki varsayımların merkeze alındığı nicel araştırmalar için uygundur. Bu çerçevede, nitel içerik analizinin kullanıldığı bu çalışmada araştırma sorularına yer verilmiştir.

Sunulan araştırma, Türkiye’deki üniversitelerin (İstanbul, Ankara, Hacettepe ve Marmara Üniversitesi) BBY bölümlerinde 2002-2022 yılları arasında tamamlanan toplam 121 doktora tezini kapsamaktadır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında kullanılacak verilerin derlenebilmesi maksadıyla YÖK Ulusal Tez Merkezi arşivinden yararlanılmıştır. Bu platform üzerinde yapılan taramalarda BBY ana bilim dalında tamamlanmış doktora tezlerinin büyük bir oranına erişim sağlanmış, erişilemeyen sınırlı sayıda tez ise yazarlarından veya belge sağlama yoluyla elde edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki veriler, sistemli bir konu şeması sunması ve gerek ulusal gerekse de uluslararası literatürle karşılaştırma yapmaya imkân sağlaması nedeniyle Järvelin ve Vakkari’nin 2022 yılında güncellenen kodlama şeması esas alınarak analiz edilmiştir. Araştırma sorunlarını yanıtlamak için veriler MS Excel ve SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Veri toplama, veri analizi ve kodlayıcılar arası anlaşma süreçleri hakkında detaylı bilgi ise üçüncü bölümde (Yöntem) verilmiştir.

1.4. Düzen

Sunulan bu araştırma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş bölümüdür. Bu bölümde araştırmanın önemi ele alındıktan sonra çalışmanın konusu tanıtılmıştır. Ayrıca, araştırmanın amacına ve sorularına yer verilmiştir. Yöntem kısmında, kısaca araştırmanın yöntemi ele alınmış ve veri toplama ve analiz tekniğinden bahsedilmiştir. Düzen kısmında ise araştırmanın bölümleri tanıtılmıştır.

İkinci bölümde araştırmaya ilişkin arka plan bilgisi verilmiştir. Bu bölümde ayrıca, çalışma konusuyla doğrudan bağlantılı ulusal ve uluslararası araştırmalar değerlendirilmiştir.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi tanıtılmıştır. Bu bölümde, veri toplama, veri analizi ve kodlayıcılar arası anlaşma detaylıca raporlanmıştır.

Dördüncü bölümde araştırmanın bulguları sunulmuştur. Bu bölümde, araştırma kapsamında elde edilen bulgular analiz edilmiş, tablolar halinde sunularak yorumlanmıştır.

Beşinci bölümde tartışma yapılmıştır. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular hakkında değerlendirmeler yapılarak geçmişte yapılmış çalışmalarla ilişkiler kurulmuştur.

Altıncı ve son bölüm sonuçtur. Bu bölümde temel araştırma sonuçları ele alınmış, araştırmanın sınırlılıkları ile paydaşlara katkısı tartışılmış ve gelecekteki çalışmalara ilişkin öneriler sunulmuştur.

2. ARKA PLAN VE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

2.1. İçerik Analizi

Bu bölümünde içerik analizi, içerik analizinin özellikleri ve içerik analizi teknikleri hakkında arka plan bilgisi sunulmuştur. Bunun yanı sıra, içerik analizinin getirdiği avantajlar ile uygulama aşamaları tanıtılmıştır. Türkiye’de kütüphaneciliğin gelişimi ile BBY alanının gelişimine tarihsel ve kronolojik bir bakış açısıyla yer verilmiştir. Literatür değerlendirmesi bölümünde ise KBB alanında ulusal ve uluslararası literatürde yer alan araştırma eğilimlerine ilişkin içerik analizi çalışmaları değerlendirilmiştir.

Türk Dil Kurumu’na (TDK) (2023) göre içerik “bir şeyin içinde bulunanların bütünü”, “sözlü veya yazılı anlatımda verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünü” olarak tanımlanmıştır. Analiz ise “çözümleme” anlamı taşımaktadır (TDK, 2022). Buradan hareketle içerik analizi, sözlü ve yazılı her türde bilgi kaynağının sistematik bir biçimde analiz edilmesi olarak tanımlanabilir.

Koçak ve Arun’a (2006, s.21) göre kelimeler ve cümleler insanoğlunun oluşturduğu, kendisini kişisel ve sosyal anlamda ifade eden en temel kaynak olarak değerlendirmektedir. Gündelik yaşamda kullanılan her sözcük ve cümle, şarkılar, maniler, söylevler, konuşmalar analiz edilebilmektedir. Gündelik hayatı bu denli yansıtan veri, çok zengindir. Bu veriler değişken ve kişisel özelliklerle birlikte duyguları ve tutumları da içinde barındırır. Bazen kişiler hakkında bazen kültürler hakkında oldukça detaylı bilgiler verebilmektedir. Sosyal bilimciler de bu kadar çeşitliliğin ve farklılığın olduğu bir alanda güvenilir bir bilimsel çalışmanın varlığı ortaya koyabilmek için içerik analizi protokollerini oluşturmuş ve düzenlemişlerdir (Koçak ve Arun, 2006).

İçerik analizi yönteminin tanımında tekniklerin ve uygulamaların farklılaşmasıyla birlikte değişimler meydana gelmiştir. Bu kapsamda Barcus (1959, s.79) içerik analizini mesajların bilimsel olarak analizi, Krippendorf (1980, s.25) verinin içerik hakkında tekrarlanabilir ve geçerli sonuçların alınabildiği bir analiz yöntemi olarak tanımlamaktadır. Weber (1990, s.5) ise metinden alınan geçerli yorumların sistematik

bir dizi işlem neticesinde ortaya koyulması şeklinde değerlendirilebileceğini ve bu yorumların mesajı gönderen, mesajın kendisi ve mesajın alıcı hakkında tanımlayıcı bilgiler içerdiğini belirtmiştir.

İçerik analizi iletişimin yazılı ve açık unsurlarının belli bir sistematik dâhilinde incelendiği, nesnel ve nicel olarak tanımlamaların yapıldığı bir araştırma tekniği olarak nitelendirilmektedir (Böke, 2011, s.332). Bir diğer tanıma göre ise içerik analizi her türde yazılı ve sözel verinin kategorize edilmesi, içinde bulunan değişkenlerin ölçülünerek anlamlandırılması olarak tanımlanmaktadır (Böke, 2011, s.332).

Betimsel yaklaşımlarla açıklanamayan veya ortaya çıkarılamayan temalar ve kavram ilişkileri içerik analizi yöntemiyle açıklanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yıldırım ve Şimşek (2013), bilim ve içerik analizi ilişkisini, “bilim kavramlar olmadan var olamaz; kavramlar bizim olguları anlamamıza ve bu olgular üzerinde etkili düşünmemize yardımcı olur. Bir kavrama bir ad verdiğimiz zaman o kavramla ilgili sorular sorabiliriz, o kavramı inceleyebiliriz ve başka kavramlarla ilişkilendirebiliriz” şeklinde açıklamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, ss.259-260).

İçerik analizinin ilk olarak 18.yüzyıl İsveç’inde dönemin ilahilerinin çözümlenmesinde kullanıldığı bilinmektedir (Dilek-Kayaoğlu, 2009, s.537). İçerik analizi çeşitli alanlarda farklı ihtiyaçların karşılanması amacıyla kullanılabilmektedir. Psikoloji, sosyoloji, tarih, kriminoloji, edebiyat, politika, kamu yönetimi bu alanlardan bazılarıdır (Böke, 2011). İçerik analizi yalnızca bu alanlarda kullanılan inceleme yöntemi olarak sınırlı kalmamaktadır. Üzerinde çalışılacak araştırma konusuna ve problemine göre farklı disiplinlerde de kullanılması mümkündür. Bu çerçevede sözlü ve yazılı veri sunulan her iletişim aracı içerik analizine konu olabilmektedir (Böke, 2011).

Bu doğrultuda araştırmalarda içerik analizi yapılarak elde edilmek istenen amaç şu şekilde sıralanabilir (Böke, 2011, s.332):

- İletişimin içerisinde bulunan eğilimleri anlamlandırmak,
- Kaynaklar arasındaki benzer özellikleri ve iletmek istenen mesajları ilişkilendirmek,

- Mesajı ve iletişimi önceden belirlenen standartlar çerçevesinde teste tabi tutmak,
- İletişim stilini ortaya çıkarmak ve analizini yapmak,
- İletişimde alıcı rolünde bulunan kitlenin bilinen özelliklerini aktarılan mesajlarla ilişkilendirmek,
- İletişimin kalıplarını saptamak olarak ifade edilmektedir.

İçerik analizinde bulunması gereken özellikleri Tavşancıl ve Aslan (2001, ss.22-24) nesnellik, sistemlilik, genellik ve sayısallaştırma olarak sıralamıştır. Bu maddelere ek olarak Gökçe (2006) ve Bilgin (2006) güvenilirlik ve geçerlilik ilkelerinin de içerik analizinin özellikleri arasında bulunması gerektiğini, bu iki özelliğin iletişim modelinin yerleştirilmesi açısından önemli olduklarını vurgulamıştır. Belirtilen özellikler olmadan yapılacak bir çalışmanın bilimsel araştırma temellerinden yoksun olacağı kabul edilebilir. Bu doğrultuda içerik analizinin özelliklerini daha detaylı incelemekte yarar olacağı düşünülmektedir.

Tavşancıl ve Aslan'a (2001) göre, nesnellik bilimsel çalışmaların temel kurallarından birisidir. Analizin tüm şahsi duygu ve düşüncelerden arındırılmış olma durumunu belirtmektedir. Farklı kişiler tarafından aynı sonucun bulunabilmesi nesnellik ilkesinin bir sonucu olarak görülebilir. Bunun sağlanabilmesinin yolu analiz kurallarının önceden belirli olmasından geçmektedir. İçerik analizin kurallarının formüle edilerek çalışma öncesinde sunulması nesnelliği desteklemektedir (Tavşancıl ve Aslan 2001, s.23).

İçerik analizinin özelliklerinden bir diğeri ise sistemliliktir. Sistemlilik, birbiri ardı gelen aşamaların sıralı bir biçimde araştırma çerçevesinde uygulanması demektir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu sayede araştırmacının konu dâhilinde taraf tutmasının önüne geçilmiş olur. Ayrıca yalnızca araştırma kapsamında verilerin toplanılmasını sağlar ve araştırma sınırlılıklarını belirler (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

İçerik analizi özellikleri arasında genellik de bulunmaktadır. Bu doğrultuda genellik, araştırma kapsamında elde edilen bulguların teorik anlamda bağlarının araştırma konusuyla olan ilgilerinin kurulabilmesi anlamına gelmektedir (Böke, 2011, s.338).

Bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama tekniklerinin temelde iki özelliği barındırması gerekmektedir. Bunlar geçerlilik ve güvenilirliktir (Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu, 2007, s.10). Bu iki özelliği kısaca açmakta yarar vardır.

Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu'na (2007) göre geçerlilik araçların hedeflere uygun biçimde kullanılarak ölçümlenmesi hedeflenen özelliklerin tam ve doğru bir biçimde ölçülmesidir. Geçerlilik birkaç farklı alt türü bulunmaktadır. Bunlar görünüş, kapsam, bir ölçüte dayalı ve yapı geçerliliği olarak sıralanabilmektedir. Ayrıca bir araştırmanın geçerli sayılabilmesi için güvenilir olması beklenmektedir (Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu, 2007, s.10). Ancak bir araştırmanın güvenilir olması o araştırmanın geçerli olduğunu göstermemektedir (Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu, 2007, s.10).

Güvenilirlik ise, bir özelliğin farklı zaman dilimlerinde aynı koşullarda ve aynı bireylerde aynı araçlarla ölçülmesi durumunda aynı sonuçların elde edilmesi olarak değerlendirilmektedir (Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu, 2007, s.10). Bununla birlikte, ölçme aracıyla ölçümlenen durumun hangi derecelerde hatalardan ayıklanabildiğinin göstergesi olarak tanımlanmaktadır (Yücel Toy ve Güneri Tosunoğlu, 2007, s.10).

Böke'ye (2011) göre güvenilirlik, ölçümü rastgele olabilecek hatalardan arındırmak, kurtarmak anlamı taşır. Ölçülmek istenilenin tam, eksiksiz ve tutarlı olarak ölçülmesi olarak tarif edilmektedir (Böke, 2011). Bu kapsamda aynı ölçümleme aracını kullanan araştırmacıların yine aynı sonuca ulaşması beklenmektedir. Eğer aynı aracı kullanıp farklı sonuçlar elde ediliyorsa çalışma güvenilirliğini kaybetmiş demektir (Böke, 2011, s. 338). Bu çalışmalarda güvenilirliğin en önemli belirtisi ise kategori sisteminin oluşturulması olarak görölmektedir. Kategorilerin açıkça tanımlanması ve kuralların belirlenmiş olması araştırma yönteminin güvenilirliğinin sağlanması etkilidir (Böke, 2011).

İçerik analizi verilerin ölçümlenmesi yöntemi olarak kabul edilmektedir (Böke, 2011). Bu kapsamda sayısallaştırma içerik analizi için vazgeçilmez bir özellik halini almaktadır. Aynı zamanda sayısallaştırma özelliği içerik analizinin ön şartı ve ayırt edici özelliği olarak da görölebilmektedir (Böke, 2011). Bunun sebebi içerik analizi

yönteminin sözel verileri değerlere ve rakamlara dönüştürerek kodlamasından ve ölçümleme için kullanmasından kaynaklanmaktadır (Böke, 2011).

2.2. İçerik Analizi Teknikleri

İncelenen konuya göre değişmekle birlikte içerik analizinde genel anlamda birkaç farklı analiz tekniği kullanılmaktadır. Bunlar frekans analizi, değerlendirici analiz, ilişki analizi ve kategorisel analizdir. Bu doğrultuda içerik analizi tekniklerini kısaca açmakta yarar vardır.

Böke'ye (2011, s.345) göre frekans analizi, bilimsel çalışmalarda sıklıkla başvuru alan bir analiz tekniğidir. Bu teknik çalışma kapsamında elde edilen mesajların ne sıklıkla tekrarlandığının ölçülmesidir. Bu ölçümlerin yüzdesel, oransal olarak tekrarlanma sıklığını göstermektedir (Böke, 2011, s.345). Karadağ'a (2010) göre frekans analizi kayıt verilerinin nicel biçimde görünme sıklığını ifade etmektedir. Analiz edilen veri kümelerinde mesajların hangi sıklıkla bulunduğu sayılması amaçlanır (Karadağ, 2010, s.56). Sayılabilir niteliğe sahip olanlar frekans cinsinden ifade edilmektedir. Bu yöntem ölçümlenmek istenen ögenin veri kümesi içerisindeki yoğunluğunun ve öneminin anlaşılmasını sağlar. Frekans analizi sonrasında incelenen öğeler önem sırasında konulabilmektedir. Ayrıca sıklığa dayalı olarak veriler kategorize edilebilmektedir (Karadağ, 2010, s.56).

Böke (2011), değerlendirici analiz çeşidinin ise tutum ölçekleri arasında bulunduğunu ve incelenen verilerin olumlu veya olumsuz tutumlarının ölçülmesinde kullanıldığını belirtmiştir. Veriler incelenerek yazarın bir obje karşısındaki tutumunun ortaya çıkartılması için kullanılmaktadır (Böke, 2011, s.345).

Böke (2011), ilişki analizini ise veriler arasındaki ilişkilerin tespit edilmesinde kullanıldığını belirtmektedir. Verilerde bulunan sıklığın tespitinden ziyade mesajların birbiriyle olan durumları ve ilişkisel bağlantılarının ortaya koyulması amaçlanmaktadır (Böke, 2011, s.345).

Kategorisel analiz ise çalışmanın kategorilere ayrılmasından sonra yapılan bir analiz çeşidi olarak belirtilmektedir (Böke, 2011). Kategori ayrımı işleminden sonra kendi

içerisinde frekans analizi tekniğı uygulanır ve bu sayede kategorilerin kendi içerisinde bulunan sıklık dereceleri ortaya çıkartılır (Böke, 2011, s.345).

İçerik analizi araştırmalarında, çalışmanın durumu, sınırlılık ve yöntemine göre geliştirilmiş daha farklı analiz teknikleri de bulunmaktadır. Kapalılık göstergesi, kelime zenginliğinin ölçülmesi, Flesch göstergesi gibi teknikler bunlar arasında gösterilebilmektedir (Böke, 2011, s.345).

2.3. İçerik Analizi Uygulama Aşamaları

İçerik analizi metin içeriklerinin doğrudan okunarak işlenmesinden ziyade verileri sınıflandırarak ve yorumlayarak, yöntemsel sistematik ve objektif incelenmesini sağlayan araştırma yöntemidir (Kurulgan ve İspir, 2009, s.217). İçerik analizinin amacı toplanan verilerin açıklanabilmesini sağlayacak ilişkilere ve kavramlara ulaşmaktır. Bu doğrultuda Balcı'ya (2015) göre, içerik analizi uygulamalarında veriler kavramsallaştırılarak düzenlenir, organize edilir ve gizli temalara ulaşılır. Kavramsallaştırma işlemi ise açık talimatlar çerçevesinde sistematik olarak kodlanır, sayısal hale getirilir, nicelleştirilir (Balcı, 2015). İçerik analizi süreci aşamalar halinde gerçekleştirilmektedir. Böke'ye (2011) göre ilk aşamada araştırmanın hedefinin belirlenmesi gerekmektedir. Buna problem tanımlaması denebilir. İkinci aşama kodlama işlemidir (Böke, 2011). Kategorilerin tanımlanması ve kodlama işlemi kurallarının belirlenmesi bu aşamada gerçekleştirilir. Üçüncü aşama ise örnekleme bölünecek birimler ve bunlarda toplanacak kategoriler saptanır (Böke, 2011). Örnekleme bu kapsamda belirlenmiş olmalıdır (Böke, 2011). Bu işlemlerin sonucunda içerik analiz teknikleri yardımıyla çalışma gerçekleştirilir (Böke, 2011).

Böke'ye (2011) göre içerik analizi birçok farklı disiplinde farklı araştırma sorularına yanıt aramak üzere kullanılan ve kabul edilen bir araştırma yöntemidir. İçerik analizi hakkında farklı zamanlar ve araştırmacılar tarafından tanımlar ortaya koyulmuş olsa da hepsi için ortak nokta olarak “tarafsızlık” ve “sistematiklik” gösterilebilmektedir (Böke, 2011).

Böke'ye (2011) göre içerik analizi doğrudan materyaller aracılığıyla oluşturulan iletişimle ilgilenir. Bu sayede sosyal iletişimin merkezindedir. Nicel ve nitel konularda

gerçekleştirilen araştırmalarda kullanılabilmektedir (Böke, 2011). İnsanlar arasındaki sözlü ve yazılı iletişimi veri edindiğinden insanoğlunun karmaşık düşünce sistemine ışık tutar. Kullanılan dile daha yakından bakılmasını sağlar (Böke, 2011). Ayrıca verilerin incelenmesi sonucunda tarihsel ve kültürel anlamda görüş ve tutumların ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir (Böke, 2011, s. 336).

Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında içerik analizi hemen hemen tüm bilim dallarında araştırma yöntemi olarak kullanılmaktadır. İçerik analizi sayesinde bir alandaki yazınların karakteristik özellikleri ortaya konmaktadır. Bu çerçevede KBB alanında da içerik analizi sıklıkla kullanılmaktadır. İçerik analizi çalışmaları sayesinde KBB alanının karakteristik özellikleri tüm yönleriyle ortaya konulmuş olur. İçerik analiziyle incelenen yayınlar (tez, makale, kitap vb.) KBB alanının gelişmişlik düzeyi, teması, kuramsal temelleri ve çerçevesi gibi önemli özelliklerini ortaya çıkarmaktadır.

KBB alanında içerik analizi yöntemiyle incelenen çalışmalarla 1980’li yıllardan itibaren karşılaşmak mümkündür (Yontar ve Yalvaç, 2000). Bu çalışmaların KBB alanına birçok katkısı bulunmaktadır. Ancak çalışmalarda görülen ortak sorun konusal sınıflamalarda belirli bir sistematüğının olmamasıdır. Bununla birlikte içerik analizi yönteminde tek biçimliliğin sağlanamaması da çalışmalarda genel anlamda bir problem olarak değerlendirilmektedir (Dilek-Kayaoğlu, 2009, s.537). Bu kapsamda Järvelin ve Vakkari’nin 2022 yılında güncelleyerek yayımladığı kodlama şemasıyla birlikte bahsedilen sorunların büyük ölçüde giderilebildiği değerlendirilmektedir. Bu kodlama şeması uygulandığı takdirde çalışmaların ulusal, uluslararası anlamda benzerlik ve farklılıklarının belirlenebilmesine imkân tanımaktadır. Ayrıca, KBB alanındaki araştırmaların karakteristik özelliklerini daha sistematik bir şekilde ortaya konulabilmesini olanaklı kılması beklenmektedir.

2.4. Türkiye’de Kütüphaneciliğın Gelişimi

Atılğan’a (1995) göre insanlık, var olduğu süre boyunca elde ettiği tecrübelerini, ürettiği bilgileri, fikir ve sanat eserlerini çeşitli bilgi kayıt ortamlarını kullanarak günümüze kadar ulaştırmıştır. Bu bilgi kayıt ortamlarını derleyen, düzenleyen ve tekrar insanlığın hizmetine sunan kurumların başında kütüphaneler gelmektedir. Kütüphanelerde insanların oluşturduğu tüm organizasyonlar gibi var olduğu süre

boyunca çeşitli değişimlere uğramış, yenilenmiş ve sürekli olarak gelişmiştir (Atılğan, 1995). Örgüt yapıları değişmiş, hizmet anlayışı günün şartlarına, içinde bulunduğu topluma göre farklılaşmıştır. Toplumun bilim, eğitim, kültür ve sanat bakımından sürekli olarak ilerlemesine ve ürettiği bilgileri korumasına yardımcı olmuştur (Atılğan, 1995).

Kütüphaneler, Türk kültür ve bilim medeniyetinde önemli bir yere sahiptir. Atılğan (1995), Osmanlı İmparatorluğu döneminde kütüphanelerin Evkaf Nezareti'nin kuruluşuna kadar çeşitli vakıflara bağlı olarak hizmet verdiğini belirtmiştir. Bu süreçte kütüphaneler kendi özel kurallarına göre hizmet vermiştir. 1869 yılında Maarif Nezareti'nin kurulması ve Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin yürürlüğe alınmasıyla kütüphaneler devletin sorumluluğu altında hizmet vermeye devam etmiştir (Atılğan, 1995). 1884 yılında ise Beyazıt Devlet Kütüphanesi devlet eliyle açılmış ilk kütüphane olarak hizmet vermeye başlamıştır (Atılğan, 1995).

Atılğan (1995), cumhuriyetin ilanından sonra, 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat kanunu çıkarıldığını belirtmiştir. Bu kanun kapsamında kütüphaneler de Millî Eğitim Bakanlığı altında faaliyet gösteren Kütüphaneler Müdürlüğüne bağlanmıştır (Atılğan, 1995). 1934 yılında Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün direktifiyle Derleme Yasası çıkarılmıştır (Atılğan, 1995). Bu yasa ile Türk kütüphaneciliğini yakından ilgilendiren Milli Kütüphane ve Türkiye Bibliyografyası kavramları ortaya çıkmıştır (Atılğan, 1995).

Atılğan'a (1995) göre Türkiye'de kütüphanecilik, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren hızlı gelişimini sürdürmüştür. Bu doğrultuda 1960 yılında Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü kurulmuş ve tüm kütüphaneler buraya bağlanmıştır (Atılğan, 1995). 1971 yılında ise üniversite kütüphaneleri hariç tüm kütüphanelerin bağlı olduğu Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, yeni kurulmuş olan Kültür Bakanlığı'na bağlanmıştır (Atılğan, 1995).

2.5. Türkiye'de BBY Alanının Gelişimi

Atılğan (1995), Türkiye'de kütüphanecilik eğitiminin, örgün eğitim içerisine dahil edilmeden önce birçok ülkede benzerleri olduğu gibi yetişmiş, konuda uzman

personelin kendi yerine birisini yetiştirmesi suretiyle yapıldığını belirtmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Melvil Dewey'in kütüphanecilik kursu açmasının 50 yıl ardından Türkiye'de resmi ilk kütüphanecilik kursu açılmıştır (Atılgan, 1995). Bu kurs Fransa'da kütüphanecilik eğitimi almış Fehmi Ethem Karatay tarafından açılmıştır (Atılgan, 1995).

Yılmaz (2018), ikinci kütüphanecilik kursunun Dr. Joseph Stummvol tarafından 1936 yılında Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde açıldığını belirtmektedir. Bununla birlikte, 1941 yılında kütüphanelere nitelikli personel sağlanması için dönemin Kütüphaneler Müdürü Aziz Berker tarafından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi altında Kütüphanecilik Enstitüsü'nün kurulması önerilmiştir. İlk sürekli ve düzenli kurs düzeyinde kütüphanecilik eğitimi Adnan Ötüken'in girişimleriyle 10 yıllık süreyle (1942-1952) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde (AÜ DTCF) verilmiştir (Yılmaz, 2018). Kütüphanecilik eğitimi bu sayede ilk defa üniversiteye girmiştir. 1952 yılında çeşitli girişimlerle kütüphanecilik eğitimi AÜ DTCF Edebiyat Bölümünde seçmeli olarak okutulmuştur (Yılmaz, 2018). Bu eğitim ilerleyen zamanlarda açılacak olan Kütüphanecilik Enstitüsü'nün temeli niteliğindedir. 1954-55 yılı eğitim öğretim döneminde, Adnan Ötüken AÜ DTCF Kütüphanecilik Enstitüsü'nde ders vermeye başlamıştır (Yılmaz, 2018). 1960 yılında Kütüphanecilik Enstitüsü, kürsüye dönüştürülmüştür. Ankara Üniversitesi 1972-1973 yıllarında lisansüstü eğitim vermeye başlamıştır (Bayram ve Zan, 2014). Bununla birlikte 1963 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (İÜEF) Kütüphanecilik Kürsüsü kurulmuştur (Yılmaz, 2018). İstanbul Üniversitesi 1983'te yüksek lisans, 1984'te ise doktora eğitimlerine başlamıştır. (İstanbul Üniversitesi, 2023) Ayrıca 1972 yılında bilim uzmanı yetiştirmek amacıyla Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Kütüphanecilik ve Dokümantasyon Enstitüsü kurulmuş, 1974 yılında ise lisans düzeyinde eğitim vermeye başlamıştır (Yılmaz, 2018). Bununla birlikte, Hacettepe Üniversitesi'nde 1974 yılında lisansüstü eğitim mezunu vermeye başlanmıştır (Al ve Tonta, 2004). 1987 yılında ise Marmara Üniversitesi (MÜ) Arşivcilik Bölümü açılmıştır. 1988-2001 yılları aralığında ise kütüphanecilik bölümü, kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon isimleri altında anabilim dallarında örgütlenmesini sürdürmüştür (Yılmaz, 2018). Aynı zamanda 1994 yılında yüksek lisans, 1997 yılında ise doktora eğitimi vermeye başlamıştır (Marmara Üniversitesi,

2023). 1994 yılında ise Atatürk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi'nde (AÜFEF) Kütüphanecilik Bölümü açılmış ve 2002 yılında Yüksek Öğretim Kurumu'nun (YÖK) 29 Ocak 2002 tarihinde aldığı kararla arşivcilik, kütüphanecilik, dokümantasyon ve enformasyon bölümleri tek çatı altında toplanarak "Bilgi ve Belge Yönetimi" bölümü adını almıştır (Yılmaz, 2018). Bu dönemde (2022 yılı itibariyle) Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi (Vakıf), Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'nde BBY bölümü eğitim ve öğretimine devam etmektedir (Yükseköğretim Program Atlası [Yökatlas], 2022).

2.6. Ulusal Literatürde BBY Alanı Üzerine İçerik Analizi Çalışmaları

Ulusal BBY literatürü incelendiğinde alan üzerine yapılmış sınırlı sayıda içerik analizi çalışması bulunmaktadır. Ayrıca, bu çalışmaların genellikle belli bir üniversitede yayımlanan tezler veya kurumların bilimsel yayınları üzerine odaklandığı görülmektedir. Türkiye'de BBY alanında yayımlanan tüm doktora tezlerinin incelendiği bir araştırma bulunmamakla birlikte çeşitli üniversitelerde yayımlanan lisansüstü tezlerin içerik analiziyle incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaları değerlendirmekte yarar vardır.

Türkiye'de bu konuda yapılan ilk çalışmalar arasında Altınörs' ün (1983) 1954-1982 yılları arasında Ankara, Hacettepe ve İstanbul Üniversiteleri Kütüphanecilik bölümlerinde tamamlanmış olan doçentlik, doktora ve bilim uzmanlığı tezlerinde kullanılan araştırma yöntemlerini incelediği çalışması gösterilebilmektedir. Bu çalışma kapsamında elde edilen verilere göre üç derecede de en sık betimleme yöntemi kullanıldığı görülmektedir (Altınörs, 1983). Altınörs (1983) yaptığı incelemeler sonucunda araştırmacıların eğitim almalarında rağmen kullandıkları araştırma yöntemi ve uygulamalarında sorunlar yaşadığını saptamıştır. Altınörs (1983) araştırması kapsamında değerlendirdiği tezleri hazırlayan araştırmacılarla bir anket çalışması da gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda araştırmacıların yöntem bilgilerini de ölçmeye çalışmış, ankete verilen cevaplar ve çalışmalarında kullanılan yöntem arasında

çelişkilere rastlamıştır (Altınörs, 1983). Araştırma sonucunda araştırmacıların yöntem bilgilerinin eksik olduğu sonucuna varmıştır.

Türkiye’de kütüphanecilik bölümü tezlerinde kullanılan araştırma yöntemleri üzerine yapılan diğer bir araştırmayı ise Yontar (1995) gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında 1958-94 yılları arasında Türkiye’de eğitim veren üç kütüphanecilik bölümünde (İstanbul, Ankara, Hacettepe Üniversiteleri) yapılan 110 lisansüstü tez analiz edilmiştir. Araştırmada analiz edilen lisansüstü tezlerin çoğunda araştırma yöntemi ve veri toplama tekniğinin kesin olarak ayırt edilmediği gözlemlenmiştir. Araştırma sonucunda en sık kullanılan yöntemin %59 ile betimleme yöntemi olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Türkiye’de kütüphanecilik tezlerinde nitel yöntem, atıf analizi ve diğer bibliyometrik yöntemlerin kullanılmadığı ortaya çıkmıştır.

Kurbanoğlu (1996), çalışmasında kütüphanecilik ve bilgi bilim alanında tamamlanan tezlerin bilimsel araştırma yöntemlerini incelenmiştir. Araştırma kapsamında kütüphanecilik ve bilgi bilim alanlarında birbirine benzer ve farklı yönler bulunduğu dikkat çekilerek, en sık kullanılan yöntemin betimleme yöntemi olduğu saptanmıştır. Bu yöntemin, kütüphanecilik alanında yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde nadiren %40 oranının altına indiği görülmüştür. Bilgi bilim alanında deneysel yöntem en sık kullanılan ikinci yöntem olması nedeniyle dikkat çekmektedir. İçerik analizi ve vaka analizi yöntemleri kütüphanecilik alanından tercih edilmekte olduğu saptanmıştır (Kurbanoğlu, 1996, ss.350-359).

Yontar ve Yalvaç (2000) *Türk Kütüphaneciliği* dergisinde 1952-1994 yılları arasında yayımlanan araştırma makalelerini içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Makalelerin sınıflandırılmasında ve sistematik olarak incelenmesinde Järvelin ve Vakkari’nin (2021) kodlama şemasının yanında Kumpulainen’in (1991) kodlama şeması da kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında iki ana konu üzerinde durulmaktadır. Birinci olarak Türkiye’de KBB araştırmalarında üretimin ve yayılımın pozitif bir ivme yakaladığı görülse de artırılması gerekliliğidir (Yontar ve Yalvaç, 2000). Bunun nedeni olarak Türk Kütüphaneciliği dergisinin 43 yıllık süre içerisinde yayımlanan araştırma makalesi sayısının 127 olması gösterilmektedir. İkinci ana konu olarak ise

bu çalışma sonuçları ile Yontar ve Yalvaç'ın (2000) önceki çalışma sonuçlarının benzerlikleriyle, Järvelin ve Vakkari'nin (1993) çalışması arasındaki benzerliklerden daha fazla olması gösterilmektedir. Araştırma makalelerinde en yaygın konunun kütüphane hizmet faaliyetleri olduğu belirtilmiş, benzer eğilimlerin lisansüstü tezlerde de görüldüğü vurgulanmıştır. Ayrıca Türkiye'de KBB araştırmalarının odak noktasının yaklaşık 40 yıldır değişmediği saptanmıştır. Bu nedenle araştırmacıların bilgi depolama ve bilgi erişim alanlarında çalışmalara yoğunlaşması gerekliliği vurgulanmıştır. Bu sayede araştırma konuları arasında makul bir dengeden söz edilebileceği belirtilmiştir (Yontar ve Yalvaç, 2000).

Tonta (2002), *Türk Kütüphaneciliği* dergisinin 1987-2001 yılları arasında yayımlanan 60 sayısındaki toplamda 238 makalenin bibliyometrik özellikleri bakımından karşılaştırmalı analizini yapmıştır. Çalışma kapsamında incelenen 238 makale 25 konu başlığı altında sınıflandırılmıştır. Bu makalelerin %21'i kütüphaneler konusunda, %12'si ise bilgi erişim konularındadır. Araştırma makalelerinde yapılan atıflarda derginin hakemli olmasından itibaren bir artış gözlemlenmiştir. Benzer artış dergide yayımlanan makalelerin uzunluklarında da görülmektedir. Buna göre derginin hakemli olmasıyla birlikte dergide yayımlanan bir makalenin uzunluğu ortalama %75 oranında artış göstermiştir. Ayrıca dergide Türkçe ve İngilizce özü bulunan makale oranı ise %24'ten %96'ya yükselmiştir (Tonta, 2002, ss.282-320).

Dilek-Kayaoğlu (2009) çalışmasında İstanbul Üniversitesi BBY bölümünün 1967-2008 yılları arasında tamamlanan lisansüstü tezlerin içerik analizini yapmıştır. Araştırmada 1967-2008 yılları arasında 84 lisansüstü tezin tamamlandığını ve son 15 yılda İstanbul Üniversitesi BBY bölümünde tamamlanan lisansüstü tezlerin sayısının üçe katlandığı vurgulanmıştır. Ayrıca, tezlerde incelenen örgüt türlerinin ve veri toplama tekniklerinin belirli noktalarda yoğunlaştığı saptanmıştır. Örgüt türleri olarak akademik veya özel kütüphanelerin ağırlıklı olarak ele alındığı görülmüştür. Ana konular bakımından ele alındığında daha önce hiç incelenmeyen bazı konuların (kütüphane binaları, kullanıcı eğitimi vb.) incelenmeye başlandığı görülmekle birlikte en sık incelenen konunun kütüphane ve bilgi hizmeti olduğu belirlenmiştir. Çalışmalarda genel olarak kullanılan araştırma stratejisi ampirik strateji olmuştur. Öte

yandan ampirik strateji altında kullanılan yönteminse betimleme yöntemi olduğu saptanmıştır (Dilek-Kayaoğlu, 2009, ss.535-562).

Kurulgan ve İspir (2009) *Türk Kütüphaneciliği ve Bilgi Dünyası* dergilerinde 2000-2008 yılları arasında yayımlanan makaleleri nicel içerik analizi yöntemiyle analiz etmiştir. Çalışma kapsamında bilgi belge merkezi yönetimi çalışmalarının Türkiye’de BBY alanına olan etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda belirtilen yıl aralığında 170 hakemli makale analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre bilgi- belge merkezlerinin yönetimi konusu makalelerde her geçen yıl daha fazla konu edilmiştir. Ayrıca, bilgi belge merkezlerinin yönetiminde en fazla incelenen konu planlama, en az incelenen konu ise denetim olarak saptanmıştır (Kurulgan ve İspir, 2009, ss.205-230).

Dilek- Kayaoğlu (2019), Türkiye’de BBY bölümlerinde 1983-2019 yılları arasında tamamlanmış lisansüstü tezlerde kuram kullanımını araştırmıştır. 366 lisansüstü tezin incelendiği çalışmada, tezler konuları, kuram adı, kuram kullanım düzeyleri, kuram kökeni gibi alanlarda içerik analiziyle incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, incelenen tezlerin %22’lik bir bölümünde en az bir kuram adı geçtiği saptanmıştır. Bu durum tezlerin bir kuramsal çerçeveye ilişkilendirilmesinde zayıf kalındığının göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte içerisinde kuram adı bulunan tezlerin %17’si yüksek lisans tezi, %36’sı da doktora tezi olduğu görülmüştür. Kütüphane yönetimi, kullanıcı incelemeleri ve bilgi merkezleri konularının ele alındığı tezler en sık kuram kullanılan tezler olarak tespit edilmiştir. İnceleme kapsamında elde edilen verilere göre kullanılan kuramların büyük bir bölümü toplumsal bilim kökenli olduğu saptanmıştır (Dilek-Kayaoğlu, 2019, ss.249-266).

Güler ve Keskin (2020), *Arşiv Dünyası* dergisinde yayımlanan makaleleri içerik analiziyle inceleyerek Türkiye’de arşivcilik alanındaki sorunları ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışma kapsamında 1999-2014 yılları arasında *Arşiv Dünyası* dergisinde yayımlanan 169 hakemli ve hakemli olmayan makale analiz edilmiştir. Dergide %57 oranında mesleki ve bilimsel makalelere yer verildiği, bu makalelerin ise 53’ünün hakemsiz, %24’ünün hakemli olduğu saptanmıştır. İncelenen makalelerin %52’lik kısmının arşiv ve arşivcilik konularıyla ilgili olmadığı saptanmıştır. Ayrıca

makaleler konularına göre değerlendirildiğinde yönetim/planlama/yürütme, çalışılmayan konu olarak dikkat çekmektedir. Makalelerde kullanılan yöntemler incelendiğinde, betimleme yöntemi (%33) ile içerik analizinin (%27) öne çıktığı saptanmıştır. Veri toplama tekniği olarak ise makalelerin yaklaşık %30'unda içerik analizi kullanılmıştır (Güler ve Keskin, 2020, ss.1-31).

Sümbül ve Güler (2022), Türkiye'deki BBY bölümlerinde tamamlanan yüksek lisans tezlerini, KBB ile ilgili eğilimleri belirlemek maksadıyla incelemiştir. Araştırma kapsamında nitel içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada veriler altı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar; yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımları, araştırma türleri, veri toplama teknikleri, toplumsal düzeyleri, üniversitelere dağılımları ve konularıdır. Bu araştırmada Järvelin ve Vakkari'nin (2022) kodlama şemasından faydalanılmıştır. Araştırmaya göre en sık yüksek lisans tezinin tamamlandığı yıl 2019 olmuştur. En sık işlenen konunun ise kütüphane ve bilişim hizmet faaliyetleri (%10,04) olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte en sık ele alınan konular bilgi okuryazarlığı, kullanıcı eğitimi, yönetim ve planlama olarak sıralanmaktadır. Buradan hareketle konulardaki dağılımdan kaynaklı olarak tez konularında bütünsel anlamda bir plansızlığın varlığından söz edilmektedir. Diğer yandan Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan tezlerin diğer üniversitelerde tamamlananlara oranla daha fazla (%28,38) olduğu görülmektedir. Veri toplama teknikleri incelendiğinde ise en sık kullanılan tekniğin anket-görüşme tekniği (%51,09) olduğu saptanmıştır. Sosyal düzey kategorisinde en sık kullanılan sosyal düzeyin örgütsel olduğu saptanmıştır (Sümbül ve Güler, 2022).

2.7. Uluslararası Literatürde KBB Alanı Üzerine İçerik Analizi Çalışmaları

Atkins (1988), 1975-1984 yılları arasında KBB alanında yapılan araştırmaların konu eğilimlerini saptamak amacıyla yaptığı çalışmasında, birçok disiplinin kendi içerisinde bir periyodik değerlendirmesini yaptığından bahsetmektedir. KBB alanının bu kapsamda eksikliğine vurgu yapmıştır. Bu bilgi eksikliğinin alanda bulunan değerlerin ve mesleki yayınların anlaşılmasını güçleştirdiğini savunmaktadır (Atkins, 1988). Atkins (1988) araştırması kapsamında makaleleri, KBB alanına katkıları, konu ve araştırma içerikleri bakımından değerlendirmiştir. Araştırma sonuçlarının bilimsel bir tarzda sunulmuş olmasına dikkat edildiğini vurgulamaktadır. On yıl içerisinde

yayımlanan toplam 2705 makaleyi analiz etmiştir. Önceki çalışmalar 12 farklı konu kategorisi altında yapılmıştır. Ancak bu araştırma bunun bilgi bilimi ve kütüphanecilik literatüründeki konu eğilimlerini kapsamakta eksik kalacağından yola çıkarak 2705 makalede toplam 58 farklı konu başlığı tespit etmiştir. Araştırma kapsamında incelenen makalelerin birçoğu tek konu kategorisinde olmasına karşın iki ve daha fazla konunun aynı makalede bulunduğu durumlar da mevcuttur. 1970’li yıllarda veri tabanı, kütüphane otomasyonları ve kütüphanecilik alanındaki yeni teknolojiler konuları en dinamik konular olmuştur. Araştırmaya göre bu konuların popülerliği 1980’li yılların başlamasıyla daha da artmıştır. En yoğun artış kütüphane otomasyonu konu başlığında meydana gelmiştir. Veri tabanları konu başlığındaki artış sabit bir oranda olmuştur. Bununla birlikte kütüphanecilik alanındaki yeni teknolojiler konu başlığının popülerliği veri tabanına oranla daha yüksektir. En fazla düşüş ise kütüphane yönetimi konu başlığında meydana gelmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği on yıllık süre zarfında bu konu başlığında yavaş ama dikkate değer oranda bir azalma saptanmıştır (Atkins, 1988).

Kumpulainen (1991), KBB alanının hangi konulara ayrıldığını, makalelerde hangi yöntem ve yaklaşımların kullanıldığını tespit etmek maksadıyla Järvelin ve Vakkari’nin 1990 yılında yapmış oldukları çalışmanın metodolojisinden yola çıkarak bir çalışma ortaya koymuştur. Çalışma verileri *Library and Information Science Journals* dergisinde 1975 yılında yayımlanan makalelerden toplanmıştır. Araştırma verileri konularına göre incelendiğinde 11 farklı kategoriye ayrılmıştır. Konu bazında yoğunluk kütüphane ve bilgi hizmeti faaliyetleri le bilgi depolama ve erişim kategorilerinde olmuştur. Kütüphane ve bilgi hizmeti faaliyetleri araştırma makalelerinin %25,4’ünü, bilgi depolama ve erişim ise %26,2’sini oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında değerlendirilen tüm verilere bakıldığında ise en sık çalışılan konu sınıflama ve dizinleme olmuştur. Dikkat çeken bir diğer sonuç ise kütüphane ve bilgi hizmeti konu grubunun altında en sık çalışılan konunun yönetim ve planlama olmasıdır. Ayrıca, yine bu konu grubu altında kullanıcı eğitimi ve kütüphane binaları üzerine çalışma yapılmamış, otomasyon üzerine ise sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Aynı zamanda, veriler araştırmaların üniversite kütüphaneleri üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Bunun nedeni olarak ise bu araştırmaları yapanların genellikle üniversite kütüphanelerinde görevli olmasına bağlanmaktadır. Araştırmada elde edilen

bir diğ er sonuç ise en sık kullanılan veri toplama tekniğidir. Bu doğrultuda en sık kullanılan teknikler anket ve sözlü mülakat olmuştur. Nitel araştırma yöntemlerine nadiren rastlanmıştır. Bu bulgular ışığında Kumpulainen (1991)'in araştırmasının J rvelin ve Vakkari'nin (1990) araştırmasıyla örtüştüğü söylenebilir.

J rvelin ve Vakkari (1993), 1965-1985 yılları arasında KBB literatüründeki değişimleri analiz etmek, araştırmaların konulara göre dağılımlarını ve araştırmalarda hangi yöntem ve yaklaşımların kullanıldığını ortaya çıkarmak maksadıyla *Library and Information Science* dergi makalelerini içerik analiziyle incelemiştir. Bu kapsamda araştırma makaleleri konuları arasında kütüphane ve bilgi hizmet faaliyeti ile bilgi depolama ve erişim belirtilen yıllar arasında %25 ile %30 aralığında değişkenlik göstermekle birlikte ön plana çıkmaktadır. Bilgi arama ve bilimsel iletişim konularında sınırlı sayıda araştırmanın olduğu saptanmıştır. Deneysel araştırma stratejilerinin oranı yüksek olarak belirlenmiştir (%49-%56 oranında). Veri toplama tekniği olarak ise anket tekniğinin  nde ve araştırmacılar tarafından sık tercih edildiği saptanmıştır (%20-%23) (J rvelin ve Vakkari, 1993).

  erik analizi bir disiplinde yayımlanan araştırmaların genel özelliklerinin saptanması, ilgi duyulan konularının belirlenmesi ve popüler araştırma yöntem ve tekniklerinin saptanması bakımından oldukça önemlidir. Julien, Pecoskie ve Reed (2008) 1999 ve 2008 yılları arasında KBB alanının özelliklerinin saptamak amacıyla literatürde belli konu başlıkları altında içerik analiziyle inceleme yapmıştır. Araştırmada  rneklem olarak bilgi ihtiyaçları ve bilgi kullanımı konularında makaleler seçilmiştir. Buna göre makalelerin %35,2'si profesyonel araştırma dergilerinde, %64,8'i mesleki dergilerde yayımlanmıştır.  ncelenen makale yazarlarının %56,6'sı araştırma görevlisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veri toplama tekniği olarak %34,7 oranında anket, %10 oranında görüşme tekniğinin kullanıldığını saptanmıştır. Makalelerin %27,3' nde iki veya daha fazla araştırma yönteminin birlikte kullanıldığını tespit edilmiştir (Julien, Pecoskie ve Reed, 2011).

Tuolaama, J rvelin ve Vakkari (2014), 1965-1985-2005 yılları arasında KBB alanında yaşanan gelişmeleri ortaya koyarak karşılaştırma yapabilmek maksadıyla *Library and Information Science* dergisinde yayımlanan araştırmaları içerik analizi kullanarak

incelemişlerdir. Araştırma kapsamında, örneklem içerisinde bulunan yayınların konularını, incelenen süre boyunca hangi yaklaşımların, araştırma stratejisi ve yöntemlerin kullanıldığı incelenmiştir. Araştırma Järvelin ve Vakkari'nin (2021) oluşturmuş oldukları içerik analizi kodlama şemasına göre yapılmıştır. Araştırmada 1024 makale analiz edilmiştir. Bunların %70'inin araştırma makalesi olduğu saptanmıştır. Bilimsel makaleler arasında 2005 yılında en popüler konu ise bilgi depolama ve erişim (%30) konusu olarak ortaya çıkmıştır. Bir sonraki popüler konu ise bilimsel ve profesyonel iletişim (%24) olarak belirlenmiştir. Kütüphane ve bilgi hizmeti faaliyetleri altında en çok çalışılan alt konu ise otomasyon ve dijital kütüphaneler olmuştur. Kütüphaneler arası ödünç verme, kütüphane binaları gibi konular ise sınırlı sayıda çalışmanın konusu olmuştur. Bilgi yayma sürecine bakış başlığı altında yapılan incelemede, araştırma makaleleri arasında aracı kuruluşların (%16), son kullanıcıların (%15) değerlendirmelerine başvurulduğu görülmektedir. Araştırmaların sosyal düzeylerinin incelendiği durumda en yaygın sosyal düzeyin bireysel (%21) olduğu gözlemlenmektedir. Organizasyonel seviyede yapılan araştırmalar %16, toplumsal analizlerin yapıldığı araştırmalar ise %9 olarak saptanmıştır. Araştırmaya göre 2005 yılında yayımlanan makalelerin araştırma stratejileri büyük oranda (%76) ampirik olarak belirlenmiştir. En sık kullanılan veri toplama tekniği ise %26,9 ile anket olmuştur. Analiz türlerinin değerlendirildiği bölümde ise en yoğun nicel araştırmaların (%58,4) bulunduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında 1965-1985-2005 yılları arasında değerlendirmeler de yapılmıştır. Buna göre ilgili yıllarda en sık araştırma yapılan konular sırasıyla bilgi depolama ve erişim ardından kütüphane ve bilgi hizmetleri olmuştur. Önemli ölçüde artış gözlemlenen konu başlıkları ise bilimsel ve profesyonel iletişim ile bilgi arama olmuştur. Bu konulardaki en büyük artış ise 1985-2005 yılları arasında gözlemlenmiştir. Kütüphane ve bilgi hizmetleri konusu altında en popüler çalışma alanı olarak kütüphane otomasyonu ve dijital kütüphanelerdir. Ancak bu konuda 1985 yılından itibaren daha düşük oranda çalışma yapılmaktadır. Kütüphane koleksiyonları üzerine yapılan araştırmaların 1965-1985 yılları arasında istikrarlı olduğu belirlenirken, 1985 yılından sonra düşüş göstermiştir. Bilgi bilimi ve bilgi erişim alanında en güçlü konu başlığının sınıflandırma ve indeksleme olduğu görülmektedir. Ancak bu durum 2005 yılından itibaren bilgiye erişimde bibliyografik veri tabanlarından web tabanlı erişime doğru kaymıştır. Araştırma verilerinin sosyal seviye

başlığı altında değerlendirilmesinde ise araştırma makaleleri için toplumsal düzeyin oransal olarak çok aşağıda kaldığı görülmektedir. Buna karşın, bireysel sosyal düzeyin daha fazla kullanıldığı gözlemlenmiştir. 1965 ve 1985 yıllarında organizasyon sosyal düzeyinin yoğunluğu görülmüştür ancak 2005 yılında bireysel sosyal düzey daha popüler hale gelmiştir. Verilerin araştırma stratejilerine göre sınıflandırıldığında elde edilen sonuçlar ise ampirik çalışmaların belirtilen tüm yıllarda sürekli bir artış gösterdiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda ampirik araştırmalar 1965'te %48,5 iken, 2005 yılında %74,8'e yükselmiştir. Bununla birlikte, veri toplama teknikleri incelendiğinde anket tekniğinin sürekli olarak en popüler teknik olduğu anlaşılmaktadır (Tuolaama, Järvelin ve Vakkari, 2014).

Turcios, Agarval ve Watkins (2014) Simmons College Library'deki KBB konulu dergileri içerik analizi kullanarak incelemiştir. 2012-2013 yıllarında kütüphanenin abone olunan dergilerinin son sayıları analiz edilmiştir. Araştırma, makalelerin akademik/bilimsel içerikli olma durumları, belirlenen makalelerin araştırma olarak nitelendirilebilme durumları, araştırma niteliği taşıyan makalelerde hangi veri toplama tekniklerinden yararlandığı, araştırma makalelerinin anahtar kelimelerinin neler olduğu üzerine temellendirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen dergilerin yaklaşık %96'sının akademik, %4'ünün ticari içeriğe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. 1880 makale incelenmiş ve bunların %16'sı (n =307) araştırmanın sınırlılıkları içerisinde araştırma makalesi olarak nitelendirilmiştir. Kullanılan araştırma yöntemleri bakımından 307 makalenin %45'i tek araştırma yöntemi, %36'sı iki farklı araştırma yöntemini kullanmıştır. İncelenen 307 makalede %21 oranında anket tekniğinin kullandığı saptanmıştır. Anahtar kelimeleri bakımından makaleler incelendiğinde %94 oranında makalelerin anahtar kelimelere sahip olduğu, %6 oranında ise makalelerde anahtar kelimenin bulunmadığı görülmüştür (Turcios, Agarval ve Watkins, 2014).

Chu (2015), *Library & Information Science Research* dergisinde 2001-2010 yılları arasında yayımlanan 1162 araştırma makalesinin araştırma yöntemlerini ve temalarını belirlemek amacıyla analiz etmiştir. Analiz sonucunda makalelerde en sık kullanılan araştırma yöntemleri sırasıyla teorik yaklaşım (%65), içerik analizi (%57), anket (%55,8), deney (%53,4) olarak belirtilmiştir. Bu bulgulardan, Järvelin ve Vakkari'nin (1990) araştırmasıyla makalelerde en sık kullanıldığı belirlenen anket ve tarihsel

yöntemin artık *Library & Information Science Research* dergisinde yayımlanan makalelerde popüler araştırma yöntemi olmaktan çıktığı anlaşılmaktadır (Chu, 2015).

Rochester (2016), 1985-1994 yılları arasında Avustralya'da KBB alanında yayın yapan *The Australian Library Journal* (AU) ve *Australian Academic & Research Libraries* (AARL) dergilerini içerik analiziyle incelemiştir. Analiz sonucunda, yayımlanan araştırma makalesi oranı AU dergisinde %22, AARL dergisinde ise %27 olarak tespit edilmiştir. Araştırma yapılan yıl aralığı ikiye bölündüğünde, ilk beş yıllık döneme oranla araştırma makalesi yayımlanma durumunun iki dergide de ortalama %5 arttığı gözlemlenmiştir. Makaleler konularına göre sınıflandırıldığında AU ve AARL dergilerinde farklı sonuçlarla karşılaşılmıştır. Bu kapsamda AU'daki makalelerin %19'u, AARL' deki makalelerin ise %58'i kütüphane ve bilgi hizmetleri konusunda yazılmıştır. AU'daki makalelerin %16'sı, AARL' deki makalelerin %23'ü bilgi arama araştırmaları konusunda sınıflanmıştır. AARL'de makalelerin %7,25'i AU'daki makalelerin ise %23'ü kütüphane tarihleri üzerine yazılmıştır. Araştırma kapsamında analiz edilen 126 makalede en sık kullanılan araştırma stratejisi %83 oranında deneysel araştırma stratejisi olmuştur. Anket (%44) Avustralya'da incelenen araştırma makalelerinde araştırmacılar tarafından en sık tercih edilmiştir (Rochester, 2016).

Dora ve Kumar (2020), KBB alanında yapılan ulusal ve uluslararası ölçekteki çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Bu kapsamda Dora ve Kumar (2020), araştırmaları ülkeye özel araştırmalar, bölgesel araştırmalar ve uluslararası araştırmalar olarak kategorize etmiştir. Ülkeye özel araştırma makaleleri (39 araştırma makalesi) bir ülkeye özgü KBB alanına yoğunlaşmıştır. Bölgesel nitelikte olduğu kabul edilen makaleler ise (üç araştırma makalesi) Körfez, Afrika ve Avustralya bölgelerine odaklanmıştır. Küresel bakış açısına sahip makaleler ise (13 araştırma makalesi) uluslararası alanda sınıflandırılmıştır. Bu doğrultuda, Avustralya'da 1985-1994 yılları arasında en popüler konular kütüphane ve bilgi hizmeti faaliyetleri, bilgi arama ve kütüphane tarihi olarak belirtilmiştir. Ancak Middleton ve Yates' in (2014) araştırmasına göre bilgi davranışı, bilgi okuryazarlığı, bilgi kaynakları ve yönetimi en popüler konular olmuştur. Botswana da yapılan inceleme çerçevesinde araştırmanın 1980-1990, 1991-2000, 2001-2006 dönemlerini kapsayacak biçimde sınıflandırıldığı

görülmektedir. 1980-1990 döneminde en popüler konular kütüphane eğitimi, planlaması ve yönetimi olarak gösterilmiştir. 1991-2000 yıllarında sıklıkla işlenen konu kütüphane otomasyonu, 2001-2006 yıllarında ise yine aynı şekilde kütüphane otomasyonu ile birlikte kütüphane yönetimi olarak belirlenmiştir. Kanada’da, Paul-Hus ve ark. (2016) yaptığı araştırma incelenmiştir. Buna göre 1446 yazarın 2010-2015 yılları arasında yayımlanan 1580 makale analiz edilmiştir. Gelphi yazılımı kullanılarak gerçekleştirilen analize göre bilgi sistemi ve teknoloji, bilgi sisteminin kullanıcıları ve kullanımları, bilgi erişimi, insan bilgisayar etkileşimi gibi konu başlıklarına odaklanıldığını, makalelerde en sık bu konuların araştırıldığı saptanmıştır. İran’da KBB alanında araştırma eğilimlerini anlaşılması amacıyla Horri (2004) 1635 araştırma makalesini incelemiştir. Bu kapsamda KBB alanında 11 dergi, 26 bildiri, 731 tez ve 124 araştırma raporu değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler ışığında İran’da popüler olan araştırma konularının bilgi depolama ve erişim, bibliyografik kontrol, kütüphane kullanımı ve kütüphane hizmetleri ve bilgi teknolojisi olduğu saptanmıştır. Goon ve Singh (2007) Malezya’da yayımlanan 158 makaleyi içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Järvelin ve Vakkari’nin (1993) kodlama şeması kullanılarak gerçekleştirilen araştırma kapsamında en popüler konuların, bilgi depolama ve erişim, bilgi arama ve bilimsel/ profesyonel iletişim olduğu ortaya çıkmıştır. Godfey (2016), Yeni Zelanda’da, KBB alanının popüler konularını tespit etmek amacıyla, içerik analiziyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma neticesinde koleksiyon yönetimi, kütüphane yönetimi, bilgi yönetimi, bilgi okuryazarlığı konuları, üzerinde en fazla araştırma yapılan konular olarak ortaya çıkmıştır. Ward (1997), Birleşik Krallık’ta KBB alanında meydana gelen eğilimleri incelemek için 1965 ve 1995 yılları arasını kapsayan, araştırma literatürünün gözden geçirilmesi yoluyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında popüler konuların tespiti için Järvelin ve Vakkari’nin (1990) kodlama şeması kullanılmıştır. Araştırma 1965,1975,1985 ve 1995 olarak dört farklı zaman diliminde ve on yıllık aralıklarla ele alınmıştır. Buna göre 1965 yılında en popüler konuların bilgi erişim, bilgi kanalının kullanımı ve referans hizmetleri olduğu tespit edilmiştir. 1975 on yılı için bilgi hizmetleri ve referans hizmetleri, bibliyografik veri tabanları ve bilgi erişim en sık araştırma yapılan konular olmuştur. 1985 on yılı için yönetim ve planlama, otomasyon ve bilgi erişim en sık çalışılan konular olurken, 1995 on yılı için yönetici ve planlama, bilgi erişim ve otomasyon en popüler konular olarak saptanmıştır.

Bölgesel KBB araştırma eğilimleri incelendiğinde Afrika’da Alemna (1996)’nın konu üzerine çalışması olduğu görülmektedir. Alemna (1996) araştırması kapsamında *African Journal of Library, Archives and Information Science* dergisinde yayımlanan makaleleri incelemiştir. İncelenen makaleler 1990-1995 yılları arasında yayımlanmıştır. Makalelerin %60’ı betimsel araştırma, %40’ı ampirik araştırma olarak saptanmıştır. Üzerine en fazla araştırma yapılan konular ise bilgi teknolojisi, kırsal kütüphaneler ve kütüphanecilerin imajı olmuştur. Bibliyometri ve teknik hizmetler gibi konuların sınırlı sayıda çalışıldığı görülmüştür. Ayrıca, Alemna (2001) tarafından 1996-2000 yıllarını kapsayan bir diğer çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yayıncılık, akademik kütüphaneler, bibliyometri konularında çalışmaların çoğaldığı saptanmıştır. Belirtilen tarih aralığında en sık araştırma yapılan konu bilgi teknolojileri olmuştur (Dora ve Kumar, 2020).

3. YÖNTEM

3.1. Veri Toplama

Bu araştırmanın kapsamını Türkiye'deki BBY bölümlerinde 2002-2022 yılları arasında tamamlanmış olan doktora tezleri oluşturmaktadır. Bu çerçevede, doktora programı yürüten ve mezun vermiş olan İstanbul, Ankara, Hacettepe ve Marmara Üniversitesinde tamamlanmış doktora tezleri çalışma kapsamına alınmıştır. Doktora programı yürütülen Çankırı Karatekin Üniversitesi, çalışmanın yapıldığı sırada mezun vermediği için çalışma kapsamına dahil edilememiştir.

Araştırma kapsamında yer alan doktora tezlerinin derlenebilmesi maksadıyla ilk tarama YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinde 2022 yılında yapılmış, 2022 yılında tamamlanmış fakat sisteme girilmemiş doktora tezlerini de saptamak amacıyla 28 Şubat 2023 tarihinde son tarama yapılmıştır. Yapılan iki tarama sonucunda, araştırmanın sınırlılıkları olan 2002-2022 yılları arasında tamamlanmış 122 doktora tezi saptanmıştır. Bunlardan Avcı'nın (2017) doktora tezi BBY Anabilim Dalında tamamlanmadığı için araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden belirtilen tarihte BBY anabilim dalında tamamlanmış 114 doktora tezinin tam metnine erişilmiştir. Tam-metnine YÖK Ulusal Tez Merkezi web sayfası üzerinden erişilemeyen yedi doktora tezine yazarları ve sağlama yoluyla YÖK Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla erişilmiştir. Açıklanan bu prosedürle, 28 Şubat 2023 tarihi itibarıyla Ek 1'de listesi sunulan 121 doktora tezine tam-metin erişim sağlanmış ve analize dahil edilmiştir.

YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden bibliyografik verileri toplanan doktora tezleri tamamlandıkları üniversitelere göre kategorize edilerek bir MS Excel dosyasına kaydedilmiştir. İlgili MS Excel dosyası, her satırına bir doktora tezi gelecek biçimde düzenlenmiştir. Sütunlarda ise tez başlığı, yazarı, tamamlanma tarihi, danışmanı, üniversitesi ve tam-metin erişim verileri ilk aşama olarak kaydedilmiştir. Adından yazar cinsiyetleri saptanarak kaydedilmiştir.

Verilerin derlenebilmesi için MS Excell programında dosya hazırlanmıştır. Dosya hazırlandıktan sonra tezler analiz edilmeye başlanmıştır. Analize öncelikle genel fikir edinebilmek amacıyla tez başlıklarından, özleryinden ve anahtar kelimelerden başlanmıştır. Ardından tezlerin tam metni detaylı bir biçimde analiz edilmiştir. Veri toplama amacıyla oluşturulan Excel dosyasına, YÖK Ulusal Tez Merkezinden edinilen verilerin yanı sıra araştırmada kullanılan kodlama şemasının tüm alanları taranarak işlenmiştir.

3.2. Veri Analizi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri analizi için nitel içerik analizinden yararlanılmıştır. Bu çerçevede, Järvelin ve Vakkari'nin (2022) KBB alanı için güncellediği kodlama şeması kullanılmıştır. Bu şemanın araştırma kapsamında kullanılmasının sebebi KBB alanında sistemli ve geniş kapsamlı bir kodlama şeması sunmasıdır. Ayrıca, bu kodlama şeması içerik analizi bulgularında tek biçimlilik sağlayarak önceki çalışmalarla karşılaştırma yapma fırsatı sunmasıdır. Böylece herhangi bir ülkede ya da sınırlılıkları belli olan uluslararası çalışmaların karakteristik özellikleri ya da yıllar içerisindeki değişimleri incelenebilir hale gelmektedir (Dilek-Kayaoğlu, 2009). Literatür incelendiğinde, ulusal kapsamda bu tür çalışmalar yer almaktadır. Buna ulusal çapta yapılmış Yontar ve Yalvaç'ın (2000) çalışması örnek olarak gösterilebilir. Uluslararası kapsamda yayımlanan çalışmaların karakteristik özellikleriyle ülkelere göre hangi alanlarda benzerlik ve farklılıklara sahip olduğunun görülebildiği ve içerik analizi kodlama şemasının kullanılabilirliğinin ortaya koyulduğu çalışmaya ise Rochester ve Vakkari'nin (1998) çalışması örnek gösterilebilir (Kayaoğlu, 2009).

Sunulan bu araştırma kapsamında BBY doktora tezlerinin içerik analizini yapabilmek için kapsamlı bir kodlama şeması sunan Järvelin ve Vakkari'nin (2022) çalışmasından faydalanılmış olsa da Türkiye'de arşivcilik alanında hazırlanan bazı doktora tezlerin konu sınıflamasında zorluklar yaşanmıştır. Bu zorluğun üstesinden gelmek amacıyla Harper'ın (2010) arşivcilik literatürü için kullandığı 11 konu başlığından oluşan kodlama şemasının da bu araştırmaya entegre edilmesi düşünülmüştür. İlgili arşivcilik konu kodlama şeması Güler ve Keskin'in (2020) *Arşiv Dünyası* dergisinde yayımlanan makalelerin içerik analizini yapmasında fayda sağlamış olsa da şemanın bu

araştırmaya entegrasyonu ihtiyaçları tam anlamıyla karşılamayacağı anlaşıldığından ilgili arşivcilik konu kodlama şemasının kullanımından vazgeçilmiştir. Bu nedenle sadece Järvelin ve Vakkari'nin (2022) konu sınıflamasına bağlı kalınmıştır.

Järvelin ve Vakkari'nin (2022) KBB alanı için güncelledikleri kodlama şemasına göre, araştırmalar Tablo 3.1'de yer alan sekiz alanda analiz edilmektedir. Araştırma bulgularının anlaşılması ve tekrarlanabilmesi için bunları açıklamakta yarar vardır.

Tablo 3.1: Araştırma değerlendirme alanları

Numara	Araştırma değerlendirme alanı
1	Araştırmanın konusu
2	Bilim
3	Yaygınlaştırmaya bakış
4	Sosyal düzey
5	Araştırma stratejisi
6	Veri toplama yöntemi
7	Analiz türü
8	Araştırma türü

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Doktora tezlerinin konusu belirlenerek kodlamaya başlanmaktadır. Bu amaçla Tablo 3.2'de yer alan konu numaraları ve konu başlıkları kullanılmıştır. Her konu için numerik ifadeler kullanılmıştır. Bu konu numaraları da kendi aralarında alt konu numaralarına ayrılmıştır. Bu doğrultuda 000-900 kod aralığında her 100'lük dilime bir ana konu başlığının karşılık geldiği görülmektedir. Bu ana konu başlıkları altında ise çalışmaların detaylı olarak sınıflandırılabilmesi maksadıyla alt konu başlıkları belirlenmiş ve 100'lük dilimler içerisinde, 10'arlı veya tek tek artan numerik bir formda konumlanmıştır. Her çalışma yalnızca bir konu başlığı altında sınıflandırılmaktadır. Birden fazla konuya sahip olduğu anlaşılan her çalışma yalnızca yoğun olarak işlenen konu başlığı altında kodlanmaktadır. Bu doğrultuda 010-020-030 konu başlığı kodlarında KBB bağlamı üzerine yapılan çalışmalar sınıflandırılmıştır. 100-200-300 konu başlığı kodlarında KBB çalışmaları üzerinde yoğunlaşan araştırmalar sınıflandırılmıştır. 400-490 arasındaki konu başlığı kodlarında KBB hizmet faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Burada kütüphaneler arası ödünç hizmetleri, koleksiyon çalışmaları, referans hizmetleri, bilgi okuryazarlığı, dijital kütüphane

hizmetleri, kütüphane binaları ve tesisleri, kütüphane yönetimi ve planlamasına ilişkin çalışmalar sınıflandırılmaktadır. 490 alt konu başlığı kodunda ise birbiriyle bağlantılı birden fazla faaliyet alanına giren çalışmalar sınıflandırılmıştır. 500-560 konu başlığı kodu aralığı bilgi depolama ve erişimi üzerine yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Burada 500-510-520 konu başlığı kodları bilgi depolama ve erişimi üzerine odaklanırken 530 ve sonrasında gelen diğer alt konu kodları bilgi arama ve erişimi üzerine odaklanmaktadır. 600-670 konu kodları arasında kalan kısımda bilgi arama konusunda yapılan çalışmalar sınıflandırılmaktadır. 640-670 konu kodları arasında ise bilgi arama davranışlarının araştırıldığı çalışmalar gösterilmektedir. 700'lü konu kodlarında bilimsel ve profesyonel iletişim üzerine araştırmalar ele alınmıştır. 800 konu kodunda bilgi bilimi üzerine yapılan ancak konu başlıkları arasında sınıflandırılması mümkün olmayan çalışmalar değerlendirilebilmektedir. 900 konu kodunda ise KBB forumunda yazılmış ancak başka bir disiplinin konusu olan çalışmalar sınıflandırılabilir.

Tablo 3.2: Konu sınıflaması

Kod	Konu
010	Uzmanlık alanları (kütüphanecilerin, aracılarn)
020	Kütüphane tarihi, KBB kurumlarının tarihi
030	Yayıncılık (tarih dahil)
100	KBB çalışmalarında eğitim üzerine çalışma (KBB'nin kendisiyle ilgili çalışmalar, bkz. 300)
200	Metodoloji (araştırma yöntemlerinin incelenmesi; iş görevi performansı için bkz. 400 - 600)
300	KBB disiplininin analizi (ayrıca KBB alt alanları)
400	KBB hizmet faaliyetleri üzerine araştırma
410	Belge sağlama çalışması (herhangi bir biçimde belgelerin dolaşımı, kütüphaneler arası ödünç verilmesi dâhil)
420	Koleksiyon çalışması (herhangi bir medyanın, örneğin e-kitapların)
430	Bilgi veya referans hizmeti üzerine çalışma
440	Kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi çalışması (bilgi becerileri dâhil)
450	Hizmet binaları ve tesisleri hakkında çalışma
460	Yönetim veya planlama çalışması (hizmet vizyonları ve politikaları dâhil)
470	Otomasyon veya dijital kütüphaneler üzerine çalışma (KBB hizmet bağlamı yoksa, 540'ı dikkate alın)
480	Diğer hizmetlere ilişkin çalışma (okul kütüphaneleri; halk kütüphanesi dâhil)

490	Birbiriyle bağlantılı birkaç faaliyet üzerine çalışma
500	Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma
510	Üst veri/kataloglama çalışması (her tür doküman için üst veri)
520	Sınıflama ve dizinleme çalışması (herhangi bir medya nesnesinin içeriği; herhangi bir entelektüel ve otomatik araç kullanılarak)
530	Bilgi arama ve erişim üzerine çalışma (kümeleme, filtreleme, öneri, sorgu formülasyonu, erişim modelleri, soru cevaplama, arama, özetleme – kullanıcı katılımı olmadan gerçek hayat veya test koleksiyonlarında)
531	Metin erişim yöntemleri üzerine çalışma (gerçek hayat veya test koleksiyonlarında)
532	Diğer ortamlardaki (resim, video, müzik, ..., çoklu ve hiper ortam) erişim yöntemleri üzerine çalışma (WWW'ya odaklanırsa 533'ü dikkate alın)
533	Web erişim yöntemleri üzerine çalışma
534	Sosyal medya erişim yöntemleri üzerine çalışma
540	Dijital bilgi kaynakları üzerine çalışma (örneğin, çeşitli veri tabanları türleri) (veri günlükleri; depolar dahil- genel donanım ve kullanıma odaklanın)
550	Etkileşimli (kullanıcı odaklı) bilgi erişim üzerine çalışma
560	Bilgi erişimin diğer yönleri üzerine çalışma (soru cevaplama, arşivsel bilgi erişim sistem tasarımı; sözlü sorgular dahil)
600	Bilgi arama üzerine araştırma
610	Bilgi yayma çalışması (profesyonel, iş ve günlük yaşam bağlamları)
620	Kanalların veya bilgi kaynaklarının kullanımı veya kullanıcıları üzerine çalışma (kanallara veya kaynaklara odaklanın; manuel veya dijital)
630	Kütüphane ve bilgi hizmetlerinin kullanımına ilişkin çalışma (başka hiçbir kanal dikkate alınmadan)
640	Bilgi arama davranışı üzerine çalışma (kişilere odaklanma)
641	Görev temelli bilgi arama çalışması (hareket noktası olarak görevler veya ilgi alanları; günlük yaşam görevleri ve bilgi uygulamaları dâhil)
642	Diğer türde bilgi arama çalışması (örneğin sosyal medya sitelerinde bulunma)
650	Bilgi kullanımı üzerine çalışma
660	Bilgi yönetimi çalışması (bilgi yönetimi ve paylaşımı dâhil)
700	Bilimsel ve profesyonel iletişim üzerine araştırma
710	Bilimsel/mesleki yayıncılık üzerine çalışma (inceleme dâhil)
720	Atıf kalıpları ve yapıları üzerine çalışma
730	Web ölçevleri üzerine çalışma (alt-metrics dâhil)
740	Bilimsel veya profesyonel iletişimin diğer yönleri üzerine çalışma
800	KBB'nin diğer yönleri üzerine çalışma (örneğin görev analizi, kütüphane bilimine genel bakış)
900	KBB forumunda başka bir disiplinde çalışma (ilgili olabilir ancak odak KBB dışındadır)

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Bilim kodlaması altında, analiz edilen doktora tezlerinin araştırma olup olmama durumu incelenmiştir. Yani araştırmanın bilimsel sistematiklik içerme durumu, yeni bilgiler üretme, fikirler ortaya atma ve bunları belirli bir düzende aktarması bakımından çalışmalar sınıflanmaktadır. Çalışmalarda bu sistematiklik mevcut ise “araştırma” değil ise “araştırma değil” kodları ilgili sütunda tezin bulunduğu satırda işaretlenmiştir. Buna göre, doktora tezlerinin bilimsel olup olmadıkları Tablo 3.3’te yer alan kodlamaya göre yapılmıştır. Bu çerçevede, doktora tezlerinin belirli bir bilimsel düzen çerçevesinde yazıldığı ve bir araştırma olduğu varsayılmış ve tamamı için veri toplama aşamasında hazırlanan kodlama dosyasında “araştırma” kodu verilmiştir.

Tablo 3.3: Bilimsel araştırma olma durumu

Kod	Bilimsel araştırma olma durumu
0	Araştırma değil
1	Araştırma

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Yaygınlaştırmaya bakış, değerlendirilen çalışmalarda kimin ihtiyaçlarının, ilgi alanlarının veya görüşlerinin analiz edildiği bölümdür. Bu bölüm bilgi yayma konusunda geleneksel olarak bulunan aktörlerin etkilerini incelemek için bulunmaktadır. Bu aşamada çalışmalar bilgi üreticisi, aracı, son kullanıcı gibi farklı başlıklar altında toplamda 11 alt alanda Tablo 3.4’te gösterildiği gibi analiz edilmekte ve kodlanmaktadır. Bu çerçevede, doktora tezlerinde ihtiyaçları, görüşleri analiz edilen grup tespit edilmiştir. Tespit edilen gruba karşılık gelen kod, hazırlanan MS Excel dosyasında her teze karşılık gelen satır ve sütunda işaretlenmiştir. Bu sayede hazırlanan doktora tezlerinde hangi grupların görüşlerinin analiz edildiği görülebilir hale getirilmiştir.

Tablo 3.4: Yaygınlaştırmaya bakış sınıflaması

Kod	Yaygınlaştırmaya bakış
10	Yaygınlaştırmının birbiriyle bağlantılı birkaç aşaması üzerine çalışmalar
11	Bilgi üreticisinin bakış açısı

12	Bilgi satıcısının (pazarlayıcısının) bakış açısı
13	Aracının bakış açısı
14	Aracı kuruluşun bakış açısı
15	Son kullanıcının bakış açısı
16	Son kullanıcı kuruluşun bakış açısı
17	Süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı
18	KBB eğitimcisinin bakış açısı
19	Diğer bakış açısı
00	Bilgi yayma konusunda bakış açısı

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Araştırmaların sosyal düzey açısından analiz edilmesinde beş farklı kod kullanılmıştır. Sosyal düzey açısından araştırmalar Tablo 3.5'te gösterildiği üzere; bireysel, organizasyonel, toplumsal, çok seviyeli ve uygulanamaz olarak kodlanmıştır. Araştırmada incelenen alan bireyler olduğunda çalışma bireysel düzeyde konumlandırılmıştır. Örneğin arama davranışlarının incelendiği bir araştırmaya bakıldığında bu çalışmanın sosyal düzeyi bireysel olarak sınıflandırılmaktadır. Bunun nedeni araştırmacının kişi davranışları odağında gerçekleşmiş olmasıdır. Bununla birlikte çalışmalarda kurumlar incelenmişse sosyal düzey olarak organizasyon sınıfı kullanılmıştır. Bu alana örnek olarak kütüphanelerin veya arşivlerin spesifik olarak incelenmesi gösterilebilir. Çalışmaların konusu toplumun birlikte bulunduğu alanlar olması halinde (ülke, şehir, belediye, dernek vb.) çalışma toplumsal düzeye sahip olarak sınıflandırılmaktadır. Belirtilen kategorilere ek olarak, aynı çalışma içerisinde bu sınıflandırmaların birden fazlasında konumlanabilecek araştırmalar çok seviyeli olarak değerlendirilmektedir. İncelenen araştırmalarda işlenen konuların bahsedilen bir alanda sınıflandırılamaması durumunda bu araştırmalar uygulanamaz sınıfında değerlendirilmektedir.

Tablo 3.5: Sosyal düzey sınıflaması

Kod	Sosyal düzey
1	Bireysel
2	Organizasyonel
3	Toplumsal
4	Çok Seviyeli
0	Uygulanamaz

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Bir araştırmanın metodolojik yanı, araştırma stratejisi, veri toplama tekniği, analiz türü ve araştırma türünden oluşmaktadır. Araştırma stratejisi, veri toplama tekniğinin veya analiz türünün üzerinde çalışmaya yönelik genel bakışın belirlendiği bölümdür. Araştırma stratejisi, çalışmaların en başında belirlenen araştırma sorularının nasıl yanıt bulacağına genel planıdır. Bu doğrultuda Järvelin ve Vakkari (2022), araştırmaları Tablo 3.6’te gösterilen araştırma stratejilerine göre değerlendirmekte ve sınıflandırmaktadır.

Çalışmaların araştırma stratejilerine göre sınıflandırılmasında üç ana durum dikkat çekmektedir. Bunlar ampirik araştırma stratejisi, kavramsal araştırma stratejisi (ampirik olmayan) ve diğer ampirik olmayan çalışmalar olarak gösterilebilir. Ampirik çalışmalar, araştırmaların raporlaştırılmasıdır. Yeni yapılan bir araştırmanın sonucu veya daha önceden yapılmış araştırmaların raporlanmayan yönlerinin, verilerinin, durumlarının analiz edilerek yayımlanması ampirik çalışma olarak kabul edilmektedir. Ampirik çalışmalar genellikle giriş, yöntem, bulgular, tartışma gibi çeşitli bölümlerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda Järvelin ve Vakkari (2022), çalışmalarını araştırma stratejilerine göre sınıflandırırken ampirik olma durumları ön planda olarak incelemiştir. Türkiye’de BBA anabilim dalında yazılmış doktora tezlerinin analizi de Tablo 3.6’da gösterilen şekliyle gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.6: Araştırma stratejisi sınıflaması

Kod	Araştırma stratejisi
10	Ampirik araştırma stratejisi
11	Tarihsel strateji
12	Anket stratejisi (Tipik olarak nicel analiz, ancak nitel çalışmaları içerebilir)
13	Nitel strateji
14	Değerlendirme stratejisi
15	Vaka veya eylem araştırması stratejisi
16	İçerik veya protokol analizi (Hem nitelik hem nicelik, söylem analizi dâhil)
17	Atıf analizi
18	Diğer bibliyometrik strateji (Ortak yazarlık analizi dâhil)
21	İkincil analiz
22	Deney (Saha deneyi dâhil)
29	Diğer ampirik yöntem (Diğer nitel veya nicel strateji için tümü)
30	Kavramsal araştırma stratejisi (Ampirik olmayan)

31	Sözlü tartışma, eleştiri
32	Kavram analizi (Terminoloji analizi dâhil)
40	Matematiksel veya mantıksal strateji
50	Sistem ve yazılım analizi ve tasarımı
60	Literatür taraması
80	Bibliyografik strateji
90	Diğer strateji (Bir yöntemin geliştirilmesi dâhil)
00	Uygulanamaz (Strateji yok)

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Araştırmaların metodolojik özelliklerinin ortaya çıkarıldığı diğer bir alan ise veri toplama tekniğidir. Araştırmanın doğru bir şekilde sonuçlanması ve araştırmacının belirlediği sorulara doğru cevaplar alınabilmesi ancak doğru verilerin doğru teknikler yoluyla toplanması ve analiz edilmesiyle mümkündür. Bu kapsamda Järvelin ve Vakkari'nin (2022), içerik analizi kodlama şeması ile çalışmalar Tablo 3.7'de gösterilen veri toplama tekniklerine göre sınıflandırmıştır.

Bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmeler veri toplama tekniklerinde de bazı değişiklikleri ve güncellemeleri beraberinde getirmiştir. Tablo 3.7'de gösterilen veri toplama teknikleri 2022 yılında Järvelin ve Vakkari tarafından güncellenmiştir. Güncelleme ile 15 ve 20 koduna sahip iki yeni veri toplama tekniğinin kodlama şemasına dâhil edildiği anlaşılmaktadır. Buna göre 15 numaralı kod ile veri tabanları ve günlük dosyaları, 20 numaralı kod ile de gözlem (göz izleme, ekran yakalama, giyilebilir kayıt cihazları) veri toplama teknikleri şemaya eklenmiştir.

Tablo 3.7: Veri toplama tekniği sınıflaması

Kod	Veri toplama tekniği
10	Anket ve görüşme (Yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış dahil)
15	Veri tabanları veya günlük dosyaları (Sosyal medya siteleri dahil)
20	Gözlem (Göz izleme, ekran yakalama, giyilebilir kayıt cihazları dâhil)
30	Sesli düşünme
40	İçerik analizi (Metin öge koleksiyonu)
50	Atıf verisi toplama (Ortak yazarlık, ortak atıf verileri ve alımlı veriler)
60	Tarihsel kaynak analizi
70	Çeşitli toplama yöntemleri
80	Daha önce toplanan verilerin kullanımı
85	Bilgi erişim deneyi

90	Diğer toplama yöntemi (Günlük, kitle kaynaklı, diğer test)
00	Uygulanamaz (Çalışma ampirik değilse)

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Araştırmaların analiz türü Tablo 3.8’de gösterildiği biçimde kodlanmıştır. Buna göre araştırmalar nitel, nicel ve karma tip olarak sınıflandırılmaktadır. Nitel araştırmalar genellikle nitel veri toplama tekniklerinin (doküman analizi, gözlem vb.) kullanıldığı araştırmalardır. Bu çalışmalarda olaylar gerçekçi biçimde ele alınır bütüncül bakış açısıyla ortaya koyulur (Karataş, 2015, s. 63). Nicel araştırmalarda ise evreni temsil eden bir örneklem bulunmaktadır. Bu örnekleme sayısal sonuçlar alınabilecek şekilde düzenlemeler yapılır (Arı vd., 2009). Nicel araştırmalar yapılan analizin sayısal sonuçlarıyla ilgilenir.

Tablo 3.8: Analiz türü sınıflaması

Kod	Analiz türü
1	Nitel
2	Nicel
3	Karma tip (Ampirik)
0	Uygulanamaz (Deneysel değil)

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Araştırma türü bakımından doktora tezleri Tablo 3.9’da yer alan 10 sınıf altında kodlanmıştır. Burada araştırmaların ampirik olma durumları, araştırma stratejilerine göre sınıflandırılmalarına benzer şekilde ilerlemiştir. Buna göre araştırmalar ampirik, ampirik olmayan katkı ve diğer (ampirik olan ve olmayan veya katkısız) şeklinde ana kodlara ayrılmıştır. Bu ana kodların altında alt kodlar yer almış ve araştırma türü bu kodlara göre belirlenmiştir.

Tablo 3.9: Araştırma türü sınıflaması

Kod	Araştırma türü
10	Ampirik
11	Tanımlayıcı (Tarih dahil)
12	Karşılaştırmalı
13	Açıklayıcı (İnşa etme/test etme teorisi)
20	Kavramsal (Terminolojik dahil)

30	Teorik (Doğrudan veri toplama olmadan)
40	Metodolojik
50	Sistem tasarımı (Yapıcı)
90	Diğer tür (Örnekler, inceleme, plan/tasarım)
00	Uygulanamaz, araştırma makalesi değil

Kaynak: (Järvelin ve Vakkari, 2022)

Araştırmada veri analizini yapmak için MS Excel ve SPSS programlarından yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan kodlama şemasından da anlaşılacağı gibi araştırmada toplanan verilen büyük çoğunluğu gruplama veri türündedir. Bu tür veriler arasındaki ilişkiyi test etmek amacıyla da Ki-kare (X^2) testi kullanılmaktadır (Tabachnick ve Fidel, 2015, ss. 58-59). Öte yandan, Ki-kare testinde beklenen değerlerden herhangi birinin beşten küçük olması durumunda testin güvenilirliği düşmekte ve bu nedenle testin kullanılmaması tavsiye edilmektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2013, s. 187). Araştırmada kullanılan kodlama şemasının gelişmiş olması nedeniyle sahip olduğu değişken sayısının fazla olmasından da tahmin edilebileceği gibi bulgular bölümünde beklenen değerlerden birini beşten küçük olma durumuyla karşılaşmıştır. Bu nedenle üniversiteler ile kodlama şemasında yer alan değişkenler arasındaki ilişkiyi Ki-kare ile test edilmesi mümkün olmamıştır. Bu çerçevede verilerin analizinde sıklık ve orandan faydalanılarak betimsel istatistikler kullanılmıştır.

3.3. Kodlayıcılar Arası Anlaşma

İçerik analizinde ön yargıların giderilebilmesi, doğru ve yansız araştırma verilerinin ortaya çıkartılabilmesi açısından kodlayıcılar arası anlaşma önemli bir yere sahiptir. Araştırma verilerinin güvenilirliği ve geçerliliğinin sağlanması, öznel yargılardan arındırılması kodlayıcılar arası anlaşma sayesinde mümkün olmaktadır (Arslan, 2022). Araştırma kapsamında ortaya çıkması muhtemel önyargıları önlemek için birden fazla aşaması bulunan bir yol izlenmiştir. Buna göre, kodlayıcılar (tez yazarı ve danışmanı) birbirinden bağımsız biçimde kodlama gerçekleştirmiştir. Ardından ortak tartışma adımı uygulanmış ve kodlayıcılar yapılan işlemler üzerinde istişarede bulunmuştur. Ardından kodlama tutarsızlıkları üzerinde fikir birliğine dayalı çözüm yolu izlenmiştir. Belirtilen adımlar izlenerek araştırma verileri üzerinde oluşması muhtemel

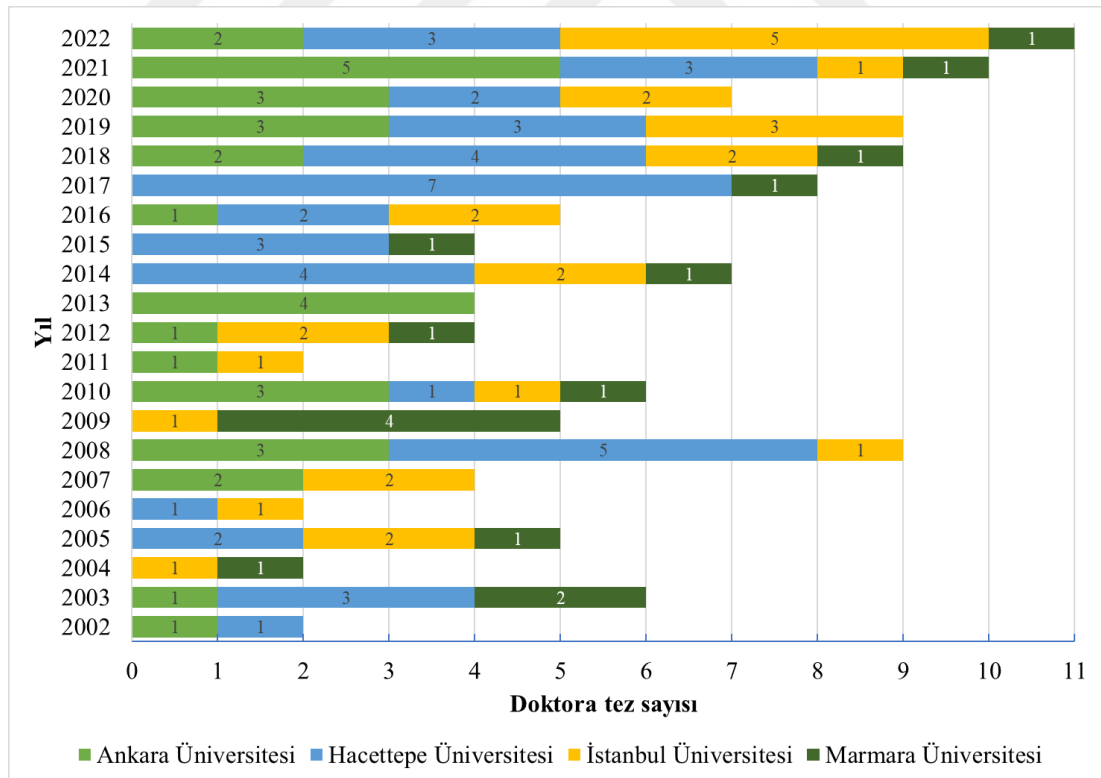
önyargıların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Bu noktada belirtilen adımların daha ayrıntılı ele alınmasında yarar vardır.

Başlangıç aşamasında kodlayıcılar arasında, kodlama şeması değerlendirilmiş, tartışılmış ve fikir paylaşımında bulunulmuştur. Bu ilk adım, kodlayıcıların birlikte hareket edebilirliğinin başlangıcı konumundadır ve kodlama süreci için ortak bir anlayışın gelişmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca, ilk adım olması sebebiyle başlangıç aşamasında oluşabilecek öznelliklerin aşılmasında büyük önem taşımaktadır. Takip eden süreçte, ilk olarak, on tez üzerinde görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler esnasında kodlama süreci üzerine görüş alışverişinde bulunulmuş ve süreç özelinde iyileştirmeler konusunda fikir birliğine varılmıştır. Bu şekilde çalışılarak potansiyel öznellik ve önyargılar giderilmeye çalışılmıştır. Kodlama şemasının tutarlı ve güvenilir bir şekilde uygulanması konusunda hassasiyet ortaya koyulmuştur. Bu ortak çalışma sonucunda tez yazarı tarafından bağımsız biçimde kodlama işlemi tamamlanmıştır. Benzer şekilde tez danışmanı tarafından da bağımsız kodlama işlemi yapılmıştır. Bu sürecin sonunda birbirinden bağımsız iki içerik analizi oluşmuştur. Son aşama olarak tez yazarı ve danışmanı elde edilen veriler üzerinde kodlama tutarsızlıklarını incelemiştir. Görüşmelerde yapıcı tartışmalar ve sonrasında kodlama tutarsızlıklarının fikir birliğine dayalı çözümü yoluyla potansiyel öznellikler ve önyargılar giderilerek elde edilen veriler üzerinde ortak bir görüşe varılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Tez Büyümesi

Türkiye genelinde BBY anabilim dalında doktora programı yürüten Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitesinde 2002-2022 yılları arasında tamamlanan 121 doktora tezine ilişkin tanımlayıcı verilere Grafik 4.1’de yer verilmiştir. Bu verilere göre, tüm tezlerin %36,36’sı (n = 44) Hacettepe Üniversitesinde tamamlanmıştır. Hacettepe Üniversitesini, Ankara (n = 32, %26,45), İstanbul (n = 29, %23,97) ve Marmara Üniversitesi (n = 16, %13,22) takip etmiştir. Doktora tezlerinin yıllara göre büyümesi analiz edildiğinde, yılda en az iki en fazla 11, ortalamada ise yıllık yaklaşık beş tez tamamlandığı görülmektedir. Bununla birlikte, 2017 yılından başlamak üzere, Türkiye genelinde tamamlanan doktora tezlerinde artış eğilimi görülmekte olup, 2019 ile 2022 yılları arasında ise Ankara (toplam 13 tez) ve İstanbul (toplam 11 tez) Üniversitesinde tamamlanan tezlerdeki artış dikkat çekmektedir.

Grafik 4.1: Yıllara ve üniversitelere göre tamamlanan doktora tezleri

Araştırma kapsamında analiz edilen doktora tezlerinin tamamlanan üniversite ve yazar cinsiyetine göre dağılımı Tablo 4.1’de yer almaktadır. Tüm üniversitelerde tamamlanan doktora tezleri cinsiyete göre kümülatif olarak analiz edildiğinde kadın (n = 59, %48,76) ve erkek (n = 62, %51,24) yazar sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yazar cinsiyeti üniversitelere göre analiz edildiğinde, İstanbul (%55,17), Hacettepe (%54,55) ve Marmara Üniversitesinde (%50) tamamlanan doktora tezlerinin en az yarısı veya yarısından fazlası kadınlar tarafından tamamladığı dikkat çekmektedir. Öte yandan, bu üniversitelerden farkı olarak, Ankara Üniversitesinde kadınlar tarafından tamamlanan doktora tezlerinin oranı %50’nin altında (%34,38) kalmıştır.

Tablo 4.1: Doktora tezlerinin üniversitelere ve yazar cinsiyetine göre dağılımı

Üniversite	Kadın		Erkek		Genel Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Ankara Üniversitesi	11	34,38	21	65,63	32	26,45
Hacettepe Üniversitesi	24	54,55	20	45,45	44	36,36
İstanbul Üniversitesi	16	55,17	13	44,83	29	23,97
Marmara Üniversitesi	8	50,00	8	50,00	16	13,22
Genel Toplam	59	48,76	62	51,24	121	100

4.2. Konu Sınıflaması

Ankara, Hacettepe, İstanbul ve Marmara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinin üst ve alt konu sınıflamasına ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.2’de yer almaktadır. Tüm üniversiteler bir bütün olarak üst konu sınıflamasına göre analiz edildiğinde, doktora tezlerinde en sık ele alınan konu başlıkları “Kod 4: KBB hizmet faaliyetleri üzerine araştırma” (n = 33, %27,27), “Kod 5: Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma” (n = 31, %25,62) ve “Kod 6: Bilgi arama üzerine araştırma” (n = 23, %19,01), “Kod 7: Bilimsel ve profesyonel iletişim üzerine araştırma” (n = 13, %10,74), “Kod 0: KBB bağlamı üzerine araştırma” (n = 10, %8,26), “Kod 8: KBB’nin diğer yönleri üzerine araştırma” (n = 7, %5,79), “Kod 1: KBB çalışmaları üzerine araştırma” (n = 1, %0,83) olarak sıralanmaktadır. Öte yandan, doktora tezlerinde en düşük sıklıkta çalışılan üst konu başlıkları ise “Kod 2: Metodoloji” (n = 0, %0), “Kod 3: KBB disiplininin analizi” (n = 1, %0,83), “Kod 9: KBB disiplini formunda başka bir disiplinde çalışma” (n = 1, %0,83) olarak sıralanmaktadır.

Doktora tezlerinde çalışılan konuların üniversitelere göre analiz edilmesinde de yarar vardır. Bu çerçevede, Ankara Üniversitesi'nde tamamlanan doktora tezleri analiz edildiğinde, en sık çalışıldığı tespit edilen alt konu başlıkları “Kod 660: Bilgi yönetimi çalışması (Bilgi yönetimi ve paylaşımı dâhil)” (n = 5, %15,63), “Kod 510: Üst veri/Kataloglama çalışması (Her tür doküman için üst veri)” (n = 3, %9,38) ve “Kod 620: Kanalların veya bilgi kaynaklarının kullanımı veya kullanıcıları üzerine çalışma (Kanallara veya kaynaklara odaklanın, manuel veya dijital)” (n = 3, %9,38) olarak sıralanmaktadır. Çalışılmayan alt konu başlıkları ise “Kod 300: KBB disiplininin analizi” (n = 0, %0), “Kod 410: Belge sağlama çalışması (herhangi bir biçimde belgelerin dolaşımı, kütüphaneler arası ödünç verilmesi dâhil)” (n = 0, %0), “Kod 420: Koleksiyon çalışması (herhangi bir medyanın, örneğin e-kitapların)” (n = 0, %0), “Kod 430: Bilgi veya referans hizmeti üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 450: Hizmet binaları ve tesisleri hakkında çalışma” (n = 0, %0), “Kod 480: Diğer hizmetlere ilişkin çalışma (okul kütüphaneleri; halk kütüphanesi dahil)” (n = 0, %0), “Kod 500: Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma” (n = 0, %0), “Kod 520: Sınıflandırma ve dizinleme çalışması (herhangi bir medya nesnesinin içeriği; herhangi bir entelektüel ve otomatik araç kullanılarak)” (n = 0, %0), “Kod 534: Sosyal medya erişim yöntemleri üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 540: Dijital bilgi kaynakları üzerine çalışma (örneğin, çeşitli veri tabanları türleri) (veri günlükleri; depolar dahil- genel donanım ve kullanıma odaklanın)” (n = 0, %0), “Kod 630: Kütüphane ve bilgi hizmetlerinin kullanımına ilişkin çalışma (başka hiçbir kanal dikkate alınmadan)” (n = 0, %0), “Kod 700: Bilimsel ve profesyonel iletişim üzerine araştırma” (n = 0, %0), “Kod 740: Bilimsel veya profesyonel iletişimin diğer yönleri üzerine çalışma” (n = 0, %0), olarak sıralanmaktadır.

Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan tezler Tablo 4.2'ye göre analiz edildiğinde, en sık çalışıldığı tespit edilen alt konular “Kod 440: Kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi çalışması (bilgi becerileri dâhil)” (n = 7, %15,91), “Kod 660: Bilgi yönetimi çalışması (bilgi yönetimi ve paylaşımı dâhil)” (n = 5, %11,36) ve “Kod 500: Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma” (n = 4, %9,09) şeklinde sıralanmaktadır. Bunun yanında, çalışılmadığı tespit edilen alt konuların ise “Kod 010: Uzmanlık alanları (kütüphanecilerin, aracılarının)” (n = 0, %0), “Kod 030: Yayıncılık

(tarih dâhil)” (n = 0, %0), “Kod 100: KBB çalışmalarında eğitim üzerine çalışma (KBB’nin kendisiyle ilgili çalışmalar)” (n = 0, %0), “Kod 200: Metodoloji (araştırma yöntemlerinin incelenmesi; iş görevi performansı için bkz. 400 ... 600)” (n = 0, %0), “Kod 300: KBB disiplininin analizi (ayrıca KBB alt alanları)” (n = 0, %0), “Kod 400: KBB hizmet faaliyetleri üzerine araştırma” (n = 0, %0), “Kod 430: Bilgi veya referans hizmeti üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 450: Hizmet binaları ve tesisleri hakkında çalışma” (n = 0, %0), “Kod 510: Üst veri/kataloglama çalışması (her tür doküman için üst veri)” (n = 0, %0), “Kod 532: Diğer ortamlardaki (resim, video, müzik, ..., çoklu ve hiper ortam) erişim yöntemleri üzerine çalışma (WWW’ ye odaklanırsa 533’ü dikkate alın)” (n = 0, %0), “Kod 550: Etkileşimli (kullanıcı odaklı) bilgi erişim üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 560: Bilgi erişimin diğer yönleri üzerine çalışma (soru cevaplama, arşivsel bilgi erişim sistem tasarımı; sözlü sorgular dahil)” (n = 0, %0), “Kod 630: Kütüphane ve bilgi hizmetlerinin kullanımına ilişkin çalışma (başka hiçbir kanal dikkate alınmadan)” (n = 0, %0), “Kod 650: Bilgi kullanımı üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 730: Web ölçevleri üzerine çalışma (alt-metrics dahil)” (n = 0, %0), “Kod 800: KBB’nin diğer yönleri üzerine çalışma (örneğin görev analizi, kütüphane bilimine genel bakış)” (n = 0, %0), “Kod 900: KBB forumunda başka bir disiplinde çalışma (ilgili olabilir ancak odak KBB dışındadır)” (n = 0, %0) şeklinde sıralandığı görülmektedir.

İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezleri alt konu başlıklarına göre analiz edildiğinde en sık çalışılan konuların sırasıyla “Kod 400: KBB hizmet faaliyetleri üzerine araştırma” (n = 3, %10,34), “Kod 510: Üst veri/kataloglama çalışması (her tür doküman için üst veri)” (n = 3, %10,34) ve “Kod 800: KBB’nin diğer yönleri üzerine çalışma (örneğin görev analizi, kütüphane bilimine genel bakış)” (n = 3, %10,34) olduğu görülmektedir. Öte yandan, doktora tezlerinde çalışılmayan alt konuların sırasıyla “Kod 010: Uzmanlık alanları (kütüphanecilerin, araçların)” (n = 0, %0), “Kod 020: Kütüphane tarihi, kütüphane ve bilgi kurumlarının tarihi” (n = 0, %0) ve “Kod 100: KBB çalışmalarında eğitim üzerine çalışmadır (KBB’nin kendisiyle ilgili çalışmalar)” (n = 0, %0), “Kod 200: Metodoloji (araştırma yöntemlerinin incelenmesi; iş görevi performansı için bkz. 400 ... 600)” (n = 0, %0), “Kod 410: Belge sağlama çalışması (herhangi bir biçimde belgelerin dolaşımı, kütüphaneler arası ödünç verilmesi dahil)” (n = 0, %0), “Kod 500: Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma”

(n = 0, %0), “Kod 530: Bilgi arama ve erişim üzerine çalışma (kümeleme, filtreleme, öneri, sorgu formülasyonu, erişim modelleri, soru cevaplama, arama, özetleme – kullanıcı katılımı olmadan gerçek hayat veya test koleksiyonlarında)” (n = 0, %0), “Kod 532: Diğer ortamlardaki (resim, video, müzik, ..., çoklu ve hiper ortam) erişim yöntemleri üzerine çalışma (WWW’ ye odaklanırsa 533’ü dikkate alın)” (n = 0, %0), “Kod 534: Sosyal medya erişim yöntemleri üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 620: Kanalların veya bilgi kaynaklarının kullanımı veya kullanıcıları üzerine çalışma (kanallara veya kaynaklara odaklanın; manuel veya dijital)” (n = 0, %0), “Kod 650: Bilgi kullanımı üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 700: Bilimsel ve profesyonel iletişim üzerine araştırma” (n = 0, %0), “Kod 710: Bilimsel/mesleki yayıncılık üzerine çalışma (inceleme dahil)” (n = 0, %0), “Kod 730: Web ölçekleri üzerine çalışma (alt-metrics dahil)” (n = 0, %0), “Kod 900: KBB forumunda başka bir disiplinde çalışma (ilgili olabilir ancak odak KBB dışındadır)” (n = 0, %0) olduğu saptanmıştır.

Marmara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerine ilişkin tanımlayıcı veriler Tablo 4.2’ye göre analiz edildiğinde, en sık çalışılan alt konular “Kod 010: Uzmanlık alanları (kütüphanecilerin, araçların)” (n = 3, %18,75), “Kod 460: Yönetim veya planlama çalışması (hizmet vizyonları ve politikaları dâhil)” (n = 3, %18,75) ve “Kod 660: Bilgi yönetimi çalışması (bilgi yönetimi ve paylaşımı dâhil)” (n = 3, %18,75) olarak sıralanmaktadır. Marmara Üniversitesi doktora tezlerinde çalışılmadığı tespit edilen alt konular ise “Kod 020: Kütüphane tarihi, kütüphane ve bilgi kurumlarının tarihi” (n = 0, %0), “Kod 030: Yayıncılık (tarih dâhil)” (n = 0, %0) ve “Kod 100: KBB çalışmalarında eğitim üzerine çalışma (KBB’nin kendisiyle ilgili çalışmalar)” (n = 0, %0), “Kod 200: Metodoloji (araştırma yöntemlerinin incelenmesi; iş görevi performansı için bkz. 400 ... 600)” (n = 0, %0), “Kod 300: KBB disiplininin analizi (ayrıca KBB alt alanları) (n = 0, %0), “Kod 400: KBB hizmet faaliyetleri üzerine araştırma (n = 0, %0), “Kod 410: Belge sağlama çalışması (herhangi bir biçimde belgelerin dolaşımı, kütüphaneler arası ödünç verilmesi dahil)” (n = 0, %0), “Kod 420: Koleksiyon çalışması (herhangi bir medyanın, örneğin e-kitapların)” (n = 0, %0), “Kod 430: Bilgi veya referans hizmeti üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 440: Kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi çalışması (bilgi becerileri dahil)” (n = 0, %0), “Kod 450: Hizmet binaları ve tesisleri hakkında çalışma” (n = 0, %0), “Kod 480: Diğer hizmetlere ilişkin çalışma (okul kütüphaneleri; halk kütüphanesi dahil)” (n = 0, %0),

“Kod 500: Bilgi depolama ve erişim üzerine araştırma” (n = 0, %0), “Kod 530: Bilgi arama ve erişim üzerine çalışma (kümeleme, filtreleme, öneri, sorgu formülasyonu, erişim modelleri, soru cevaplama, arama, özetleme – kullanıcı katılımı olmadan gerçek hayat veya test koleksiyonlarında)” (n = 0, %0), “Kod 531: Metin erişim yöntemleri üzerine çalışma (gerçek hayat veya test koleksiyonlarında)” (n = 0, %0), “Kod 534: Sosyal medya erişim yöntemleri üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 540: Dijital bilgi kaynakları üzerine çalışma (örneğin, çeşitli veri tabanları türleri) (veri günlükleri; depolar dahil- genel donanım ve kullanıma odaklanın)” (n = 0, %0), “Kod 550: Etkileşimli (kullanıcı odaklı) bilgi erişim üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 560: Bilgi erişimin diğer yönleri üzerine çalışma (soru cevaplama, arşivsel bilgi erişim sistem tasarımı; sözlü sorgular dahil)” (n = 0, %0), “Kod 620: Kanalların veya bilgi kaynaklarının kullanımı veya kullanıcıları üzerine çalışma (kanallara veya kaynaklara odaklanın; manuel veya dijital)” (n = 0, %0), “Kod 630: Kütüphane ve bilgi hizmetlerinin kullanımına ilişkin çalışma (başka hiçbir kanal dikkate alınmadan) (n = 0, %0), “Kod 650: Bilgi kullanımı üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 700: Bilimsel ve profesyonel iletişim üzerine araştırma” (n = 0, %0), “Kod 730: Web ölçevleri üzerine çalışma (alt-metrics dahil)” (n = 0, %0), “Kod 740: Bilimsel veya profesyonel iletişimin diğer yönleri üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 900: KBB forumunda başka bir disiplinde çalışma (ilgili olabilir ancak odak KBB dışındadır)” (n = 0, %0) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 4.2: Doktora tezlerinin üniversitelere göre konu dağılımı

Konu Kodları		Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
Üst Kodu	Alt Kodu	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
0		4	12,50	2	4,55	1	3,45	3	18,75	10	8,26
	010	1	3,13	0	0,00	0	0,00	3	18,75	4	3,31
	020	2	6,25	2	4,55	0	0,00	0	0,00	4	3,31
	030	1	3,13	0	0,00	1	3,45	0	0,00	2	1,65
1		1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
	100	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
2		0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
3		0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83
	300	0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83

4		3	9,38	16	36,36	11	37,93	3	18,75	33	27,27
	400	1	3,13	0	0,00	3	10,34	0	0,00	4	3,31
	410	0	0,00	3	6,82	0	0,00	0	0,00	3	2,48
	420	0	0,00	2	4,55	1	3,45	0	0,00	3	2,48
	430	0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83
	440	1	3,13	7	15,91	1	3,45	0	0,00	9	7,44
	450	0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83
	460	1	3,13	3	6,82	2	6,90	3	18,75	9	7,44
	480	0	0,00	1	2,27	2	6,90	0	0,00	3	2,48
5		9	28,13	10	22,73	8	27,59	4	25,00	31	25,62
	500	0	0,00	4	9,09	0	0,00	0	0,00	4	3,31
	510	3	9,38	0	0,00	3	10,34	2	12,50	8	6,61
	520	0	0,00	1	2,27	1	3,45	1	6,25	3	2,48
	530	2	6,25	1	2,27	0	0,00	0	0,00	3	2,48
	531	0	0,00	1	2,27	1	3,45	0	0,00	2	1,65
	532	1	3,13	0	0,00	0	0,00	1	6,25	2	1,65
	534	0	0,00	1	2,27	0	0,00	0	0,00	1	0,83
	540	0	0,00	2	4,55	1	3,45	0	0,00	3	2,48
	550	2	6,25	0	0,00	1	3,45	0	0,00	3	2,48
	560	1	3,13	0	0,00	1	3,45	0	0,00	2	1,65
6		9	28,13	8	18,18	3	10,34	3	18,75	23	19,01
	620	3	9,38	3	6,82	0	0,00	0	0,00	6	4,96
	630	0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83
	650	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
	660	5	15,63	5	11,36	2	6,90	3	18,75	15	12,40
7		3	9,39	8	18,18	2	6,90	1	6,25	13	10,74
	700	0	0,00	3	6,82	0	0,00	0	0,00	3	2,48
	710	1	3,13	2	4,55	0	0,00	0	0,00	3	2,48
	720	1	3,13	1	2,27	1	3,45	1	6,25	4	3,31
	730	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
	740	0	0,00	2	4,55	1	3,45	0	0,00	3	2,48
8		2	6,25	0	0,00	3	10,34	2	12,50	7	5,79
	800	2	6,25	0	0,00	3	10,34	2	12,50	7	5,79
9		1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
	900	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
Genel Toplam		32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

4.3. Yaygınlaştırmaya Bakış

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinin yaygınlaştırmaya bakış sınıflamasına ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.3'te sunulmuştur. Buna göre,

sırasıyla “Kod 17: Süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı” (n = 41, %33,88), “Kod 15: Son kullanıcının bakış açısı” (n = 36, %29,75) ve “Kod 11: Bilgi üreticisinin bakış açısı” (n = 17, %14,04), “Kod 10: Yaygınlaştırmanın birbiriyle bağlantılı birkaç aşaması üzerine çalışmalar” (n = 13, %10,74) en sık tespit edilen yaygınlaştırmaya bakış olmuştur. Bununla birlikte, en düşük sıklıkta tespit edilen yaygınlaştırmaya bakışlar ise “Kod 18: KBB eğitimcisinin bakış açısı” (n = 2, %1,65), “Kod 14: Aracı kuruluşun bakış açısı” (n = 2 %1,65) ve “Kod 19: Diğer bakış açısı” (n = 4, %3,30) olmuştur.

Tablo 4.3: Doktora tezlerinde yaygınlaştırmaya bakış

Kod	n	%
10	13	10,74
11	17	14,05
14	2	1,65
15	36	29,75
16	6	4,96
17	41	33,88
18	2	1,65
19	4	3,31
Genel Toplam	121	100

Tamamlanan doktora tezlerinde yaygınlaştırmaya bakış sınıflamasının üniversitelere göre dağılımı Tablo 4.4’te yer almaktadır. Bu doğrultuda Ankara Üniversitesi’nde en sık saptanan yaygınlaştırmaya bakış sırasıyla “Kod 15: Son kullanıcının bakış açısı” (n = 10, %31,25), “Kod 17: Süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı” (n = 10, %31,25), “Kod 11: Bilgi üreticisinin bakış açısı” (n = 3, %9,38) ve “Kod 19: Diğer bakış açısı” (n = 3, %9,38) olmuştur. En düşük sıklıkta saptanan yaygınlaştırmaya bakış ise “Kod 14: Aracı kuruluşun bakış açısı” (n = 0, %0), “Kod 18: KBB eğitimcisinin bakış açısı” (n = 1, %3,13) ve “Kod 10: Yaygınlaştırmanın birbiriyle bağlantılı birkaç aşaması üzerine araştırma” (n = 2, %6,25) olarak sıralanmaktadır. Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde en yüksek sıklıkta saptanan yaygınlaştırmaya bakış “Kod 15: Son kullanıcının bakış açısı” (n = 18, %40,91), “Kod 17: Süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı” (n = 15, %34,09) ve “Kod 10: “Yaygınlaştırmanın birbiriyle bağlantılı birkaç aşaması üzerine araştırma” (n = 7, %15,91) olarak sıralanmaktadır. En düşük sıklıkla saptananlar ise “Kod 14: Aracı

kuruluşun bakış açısı” (n = 0, %0), “Kod 18: KBB eğitimcisinin bakış açısı” (n = 0, %0) ve “Kod 16: Son kullanıcı kuruluşun bakış açısı” (n = 1, %2,27) olarak sıralanmaktadır. İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde en sık saptanan yaygınlaştırmaya bakış “Kod 17: Süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı” (n = 10, %34,48), “Kod 15: Son kullanıcının bakış açısı” (n = 7, %24,14) ve “Kod 11: Bilgi üreticisinin bakış açısı” (n = 6, %20,69) olarak sıralanmaktadır. En düşük sıklıkta saptanan yaygınlaştırmaya bakış ise “Kod 14: Aracı kuruluşun bakış açısı” (n = 0, %0), “Kod 18: KBB eğitimcisinin bakış açısı” (n = 0, %0) ve “Kod 19: Diğer bakış açısı” (n = 0, %0) olarak sıralanmaktadır. Marmara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde en sık saptanan yaygınlaşmaya bakış ise sırasıyla “Kod 17: Süreç veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı” (n = 6, %37,50), “Kod 11: Bilgi üreticisinin bakış açısı” (n = 6, %37,50) ve “Kod 14: Aracı kuruluşun bakış açısı” (n = 2, %12,50) olarak sıralanmaktadır. En düşük sıklıkta saptananlar “Kod 10: Yaygınlaştırmmanın birbiriyle bağlantılı birkaç aşaması üzerine çalışma” (n = 0, %0), “Kod 16: Son kullanıcı kuruluşun bakış açısı” (n = 0, %0) ve “Kod 19: Diğer bakış açısı” (n = 0, %0) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 4.4: Üniversitelere göre doktora tezlerinde yaygınlaştırmaya bakış

Kod	Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10	2	6,25	7	15,91	4	13,79	0	0,00	13	10,75
11	3	9,38	2	4,55	6	20,69	6	37,50	17	14,05
14	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	12,50	2	1,65
15	10	31,25	18	40,91	7	24,14	1	6,25	36	29,75
16	3	9,38	1	2,27	2	6,90	0	0,00	6	4,96
17	10	31,25	15	34,09	10	34,48	6	37,50	41	33,88
18	1	3,13	0	0,00	0	0,00	1	6,25	2	1,65
19	3	9,38	1	2,27	0	0,00	0	0,00	4	3,31
Genel Toplam	32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

4.4. Sosyal Düzey

Doktora tezlerinde sosyal düzey sınıflamasına ilişkin veriler Tablo 4.5’te yer almaktadır. Bu veriler ışığında doktora tezlerinde en sık saptanan sosyal düzeyler

sırasıyla “Kod 2: Organizasyonel” (n = 48, %39,67) ve “Kod 1: Bireysel” (n = 42, %34,71) olarak sıralanmaktadır. Öte yanda en düşük sıklıkta saptananlarsa “Kod 4: Çok seviyeli” (n = 1, %0,83), “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 11, %9,09) ve “Kod 3: Toplumsal” (n = 19, %15,70) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 4.5: Doktora tezlerinde sosyal düzey

Kod	n	%
0	11	9,09
1	42	34,71
2	48	39,67
3	19	15,70
4	1	0,83
Genel Toplam	121	100

Doktora tezlerinde ele alınan sosyal düzeyin üniversitelere göre dağılımına ilişkin veriler Tablo 4.6’da gösterilmektedir. Bu kapsamda Ankara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde en sık saptanan sosyal düzey “Kod 2: Organizasyonel” (n = 13, %40,63) olmuştur ve ardından “Kod 1: Bireysel” (n = 8, %25) ve “Kod 3: toplumsal” (n = 8, %25) takip etmektedir. Bunun yanı sıra en düşük sıklıkta saptanan sosyal düzeyler ise “Kod 4: Çok seviyeli” (n = 0, %0) ve “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 3, %9,38) olarak ortaya çıkmıştır. Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde sıklıkla saptanan sosyal düzeylerin “Kod 1: Bireysel” (n = 22, %50,00) ve “Kod 2: Organizasyonel” (n = 13, %29,55) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra en düşük sıklıkta kullanılan sosyal düzeyler ise “Kod 4: Çok seviyeli” (n = 0, %0) ve “Kod 3: Toplumsal” (n = 3, %6,82) olmuştur. İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde kullanılan sosyal düzeylere bakıldığında “Kod 2: Organizasyonel” (n = 13, %44,83) ve “Kod 1: Bireysel” (n = 11, %37,93)’in sıklıkla tercih edildiği görülmektedir. Bununla birlikte en az kullanılanlar ise “Kod 4: Çok seviyeli” (n = 0, %0) ve “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 1, %3,45) olarak sıralanmıştır. Marmara Üniversitesinde en sık ele alınan sosyal düzeyler sırasıyla “Kod 2: Organizasyonel” (n = 9, %56,25) ve “Kod 3: Toplumsal” (n = 4, %25,00) olmuştur. Diğer taraftan, en az el alınan sosyal düzeyler ise aynı oranlarda kullanıldığı belirlenen “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 1, %6,25), “Kod 1: Bireysel” (n = 1, %6,25) ve “Kod 4: Çok seviyeli” (n = 1, %6,25) olmuştur.

Tablo 4.6: Üniversitelere göre doktora tezlerinde sosyal düzey

Kod	Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
0	3	9,38	6	13,64	1	3,45	1	6,25	11	9,09
1	8	25,00	22	50,00	11	37,93	1	6,25	42	34,71
2	13	40,63	13	29,55	13	44,83	9	56,25	48	39,67
3	8	25,00	3	6,82	4	13,79	4	25,00	19	15,70
4	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	6,25	1	0,83
Genel Toplam	32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

4.5. Araştırma Stratejisi

Türkiye genelinde tamamlanan doktora tezlerinin araştırma stratejilerine ilişkin tanımlayıcı veriler Tablo 4.7’de sunulmuştur. Buna göre, araştırma kapsamında analiz edilen doktora tezlerinde en sık saptanan araştırma stratejileri “Kod 12: Anket stratejisi” (n = 55, %45,45), “Kod 11: Tarihsel strateji” (n = 12, %9,91) ve “Kod 14: Değerlendirme stratejisi” (n = 12, %9,91) olarak sıralanmıştır. Öte yandan, en düşük sıklıkta kullanıldığı tespit edilen araştırma stratejileri ise “Kod 13: Nitel strateji” (n = 1, %0,82), “Kod 30: Kavramsal araştırma stratejisi (ampirik olmayan)” (n = 1, %0,82), “Kod 31: Sözlü tartışma, eleştiri” (n = 1, %0,82) ve “Kod 32: Kavram analizi (terminoloji analizi dahil)” (n = 1, %0,82) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 4.7: Doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejileri

Kod	<i>n</i>	%
10	2	1,65
11	12	9,91
12	55	45,45
13	1	0,82
14	12	9,91
15	10	8,26
16	4	3,30
17	7	5,78
18	4	3,30
22	2	1,65
30	1	0,82

31	1	0,82
60	1	0,82
80	3	2,47
90	6	4,95
Genel Toplam	121	100

Doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejilerinin üniversitelere göre dağılımına ilişkin tanımlayıcı veriler Tablo 4.8’de sunulmuştur. Bu doğrultuda, Ankara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinden sık kullanılan araştırma stratejileri “Kod 12: Anket stratejisi” (n = 15, %46,88), “Kod 14: Değerlendirme stratejisi” (n = 5, %15,63) ve “Kod 11: Tarihsel strateji” (n = 4, %12,50) olarak sıralanmaktadır. En düşük sıklıkta kullanılan araştırma stratejileri ise “Kod 10: Ampirik araştırma strateji” (n = 0, %0), “Kod 13: Nitel strateji” (n = 0, %0), “Kod 17: Atıf analizi” (n = 0, %0), “Kod 22: Deney (Saha deneyi dâhil)” (n = 0, %0), “Kod 30: Kavramsal araştırma stratejisi (Ampirik olmayan)” (n = 0, %0), “Kod 60: Literatür taraması” (n = 0, %0) şeklinde sıralanmaktadır.

Hacettepe Üniversitesinde en sık kullanılan araştırma stratejileri “Kod 12: Anket strateji” (n = 26, %59,09), “Kod 17: Atıf analizi” (n = 5, %11,36) ve “Kod 15: Vaka veya eylen araştırması strateji” (n = 3, %6,82) şeklinde sıralanmaktadır. Öte yandan, en az kullanılanlar ise “Kod 13: Nitel strateji” (n = 0, %0), “Kod 30: Kavramsal araştırma strateji (ampirik olmayan)” (n = 0, %0), “Kod 31: Sözlü tartışma, eleştiri” (n = 0, %0), “Kod 60: Literatür taraması” (n = 0, %0), “Kod 80: Bibliyografik strateji” (n = 0, %0), “Kod 90: Diğer strateji (Bir yöntemin geliştirilmesi dâhil)” (n = 0, %0), olarak sıralanmaktadır.

İstanbul Üniversitesinde en sık kullanılan araştırma stratejilerine bakıldığında “Kod 12: Anket strateji” (n = 9, %31,03), “Kod 14: Değerlendirme strateji” (n = 4, %13,79) ve “Kod 11: Tarihsel strateji” (n = 3, %10,34) şeklinde sıralandığı görülmektedir. Diğer taraftan, kullanılmayan araştırma stratejileri ise “Kod 22: Deney (saha deneyi dahil)” (n = 0, %0), “Kod 31: Sözlü tartışma, eleştiri” (n = 0, %0) ve “Kod 60: Literatür taraması” (n = 0, %0) olarak sıralanmaktadır.

Marmara Üniversitesi'nde kullanılan araştırma stratejileri analiz edildiğinde, en sık kullanılanların “Kod 12: Anket strateji” (n = 5, %31,25), “Kod 11: Tarihsel strateji” (n = 3, %18,75) ve “Kod 14: Değerlendirme strateji” (n = 2, %12,50) olduğu görülmektedir. Marmara Üniversitesi doktora tezlerinde kullanılmayan araştırma stratejileri ise “Kod 10: Ampirik araştırma strateji” (n = 0, %0), “Kod 13: Nitel strateji” (n = 0, %0) ve “Kod 16: İçerik veya protokol analizi” (n = 0, %0), “Kod 18: Diğer bibliyometrik strateji (Ortak yazarlık analizi dâhil)” (n = 0, %0), “Kod 22: Deney (Saha deneyi dâhil)” (n = 0, %0), “Kod 30: Kavramsal araştırma stratejisi (Ampirik olmayan)” (n = 0, %0), “Kod 31: Sözlü tartışma, eleştiri” (n = 0, %0) olarak sıralanmaktadır.

Tablo 4.8: Üniversite göre doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejileri

Kod	Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
10	0	0	1	2,27	1	3,45	0	0,00	2	1,65
11	4	12,50	2	4,55	3	10,34	3	18,75	12	9,92
12	15	46,88	26	59,09	9	31,03	5	31,25	55	45,45
13	0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83
14	5	15,63	1	2,27	4	13,79	2	12,50	12	9,92
15	3	9,38	3	6,82	3	10,34	1	6,25	10	8,26
16	1	3,13	2	4,55	1	3,45	0	0,00	4	3,31
17	0	0,00	5	11,36	1	3,45	1	6,25	7	5,79
18	1	3,13	2	4,55	1	3,45	0	0,00	4	3,31
22	0	0,00	2	4,55	0	0,00	0	0,00	2	1,65
30	0	0,00	0	0,00	1	3,45	0	0,00	1	0,83
31	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
60	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	6,25	1	0,83
80	1	3,13	0	0,00	1	3,45	1	6,25	3	2,48
90	1	3,13	0	0,00	3	10,34	2	12,50	6	4,96
Genel Toplam	32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

4.6. Veri Toplama Tekniği

Araştırma kapsamındaki tüm doktora tezlerinin veri toplama tekniklerine ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.9’da yer almaktadır. Bu verilere göre, doktora tezlerinde en sık kullanılan veri toplama teknikleri “Kod 10: Anket görüşme” (n = 60, %54,55),

“Kod 0: Uygulanamaz” (n = 13, %10,74) ile “Kod 60: Tarihsel kaynak analizi” (n = 60, %10,74) şeklinde sıralanmaktadır. Öte yandan, en düşük sıklıkta kullanılan veri toplama teknikleri ise “Kod 15: Veri tabanları veya günlük dosyaları (Sosyal medya siteleri dahil)” (n = 4, %3,31), “Kod 20: Gözlem” (n = 1, %0,83), “Kod 40: İçerik analizi (Metin öge koleksiyonu)” (n = 5, %4,13), “Kod 50: Atıf verisi toplama (Ortak yazarlık, ortak alıntı verileri ve alımlar)” (n = 8, %6,61), “Kod 70: Çeşitli toplama yöntemleri” (n = 5, %4,13), “Kod 85: Bilgi erişim çalışması” (IR experiment) (n = 3, %2,48) ve “Kod 90: Diğer toplama yöntemi” (n = 3, %2,48) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.9: Doktora tezlerinde kullanılan veri toplama tekniği

Kod	n	%
0	13	10,74
10	66	54,55
15	4	3,31
20	1	0,83
40	5	4,13
50	8	6,61
60	13	10,74
70	5	4,13
85	3	2,48
90	3	2,48
Genel Toplam	121	100

Veri toplama tekniklerinin üniversite göre dağılımına dair tanımlayıcı istatistik Tablo 4.10’da sunulmaktadır. Bu doğrultuda, Ankara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde en sık kullanılan veri toplama teknikleri “Kod 10: Anket, görüşme” (n = 17, %53,13), “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 5, %15,63), “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 13, %10,74) ve “Kod 60: Tarihsel kaynak analizi” (n = 4, %12,50) olarak sıralanmaktadır. Kullanılmayan veri toplama teknikleri ise “Kod 90: Diğer toplama yöntemi” (n = 0, %0) ve “Kod 85: Bilgi erişim deneyi” (IR experiment) (n = 0, %0) olarak karşımıza çıkmaktadır. Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan tezlerin veri toplama teknikleri incelendiğinde en sık kullanılanların sırasıyla “Kod 10: Anket, görüşme” (n = 27, %61,36), “Kod 50: Atıf verisi toplama” (n = 5, %11,36) ve “Kod 85: Bilgi erişim deneyi” (IR experiment) (n = 3, %6,82) olduğu görülmektedir. Kullanılmayan veri toplama tekniklerinin ise “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 0, %0) ve “Kod 20: Gözlem” (n

= 0, %0) olduğu görülmektedir. Tablo 4.10'a göre İstanbul Üniversitesi'nde tamamlanan doktora tezlerinde en sık kullanılan veri toplama tekniklerinin “Kod 10: Anket, görüşme” (n = 15, %51,72), “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 5, %17,24) ve “Kod 60: Tarihsel kaynak analizi” (n = 3, %10,34) olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, İstanbul Üniversitesi doktora tezlerinde kullanılmayan veri toplama tekniklerinin ise “Kod 20: Gözlem” (n = 0, %0), “Kod 20: Bilgi erişim deneyi (IR experiment)” (n = 0, %0) ve “Kod 90: Diğer toplama yöntemi” (n = 0, %0) olduğu görülmektedir. Marmara Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerde kullanılan veri toplama teknikleri Tablo 4.10'a göre analiz edildiğinde, en sık kullanılanların “Kod 10: Anket, görüşme” (n = 7, %43,75), “Kod 60: Tarihsel kaynak analizi” (n = 4, %25,00) ve “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 3, %18,75) olduğu görülmektedir. Öte yandan, Marmara Üniversitesi doktora tezlerinde kullanılmayan veri toplama tekniklerinin ise “Kod 15: Hasat veri tabanları veya günlük dosyaları (harvesting databases or their log files)” (n = 0, %0), “Kod 20: Gözlem” (n = 0, %0), “Kod 40: İçerik analizi için metin/öge koleksiyonu” (n = 0, %0), “Kod 70: Çeşitli toplama yöntemleri” (n = 0, %0), “Kod 85: Bilgi erişim deneyi” (n = 0, %0), olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.10: Üniversitelere göre doktora tezlerinde kullanılan veri toplama teknikleri

Kod	Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
0	5	15,63	0	0,00	5	17,24	3	18,75	13	10,74
10	17	53,13	27	61,36	15	51,72	7	43,75	66	54,55
15	2	6,25	1	2,27	1	3,45	0	0,00	4	3,31
20	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
40	1	3,13	2	4,55	2	6,90	0	0,00	5	4,13
50	1	3,13	5	11,36	1	3,45	1	6,25	8	6,61
60	4	12,50	2	4,55	3	10,34	4	25,00	13	10,74
70	1	3,13	2	4,55	2	6,90	0	0,00	5	4,13
85	0	0,00	3	6,82	0	0,00	0	0,00	3	2,48
90	0	0,00	2	4,55	0	0,00	1	6,25	3	2,48
Genel Toplam	32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

4.7. Analiz Türü

Araştırma kapsamında ele alınan doktora tezlerinde kullanılan analiz türlerine ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.11’de sunulmuştur. Buna göre, tüm doktora tezlerinde en sık kullanılan analiz türleri “Kod 2: Nicel” (n = 54, %44,63), “Kod 1: Nitel” (n = 33, %27,27) olarak sıralanmaktadır. En düşük sıklıkta kullanıldığı tespit edilen analiz türleri ise “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 13, %10,74) ve “Kod 3: Karma tip” (n = 21, %17,36) olarak sıralanmıştır.

Tablo 4.11: Doktora tezlerinin analiz türü

Kod	n	%
0	13	10,74
1	33	27,27
2	54	44,63
3	21	17,36
Genel Toplam	121	100

Tamamlanan doktora tezlerinde kullanılan analiz türlerinin üniversite göre sınıflandırmasına ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.12’de sunulmaktadır. Bu verilere göre, Ankara Üniversitesinde en sık kullanılan analiz türleri “Kod 2: Nicel” (n = 12, %37,50) ve “Kod 1: Nitel” (n = 9, %28,13) olarak sıralanmaktadır. Diğer taraftan en düşük sıklıkta kullanılanlar ise “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 5, %15,63) ve “Kod 3: Karma tip” (n = 6, %18,75) olarak sıralanmıştır. Hacettepe Üniversitesinde en sık kullanılan analiz türlerinin “Kod 2: Nicel” (n = 27, %61,36) ve “Kod 3: Karma tip” (n = 11, %25,00) şeklinde sıralandığı görülmektedir. En düşük sıklıkla kullanılanların ise “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 0, %0) ve “Kod 1: Nitel” (n = 6, %13,64) olduğu saptanmıştır. İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde en sık kullanılan analiz türleri “Kod 1: Nitel” (n = 12, %41,38) ve “Kod 2: Nicel” (n = 10, %34,48) olarak sıralanmıştır. En düşük sıklıkta kullanılan analiz türlerinin ise “Kod 3: Karma tip” (n = 2, %6,9) ve “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 5, %17,24) olduğu görülmektedir. Marmara Üniversitesinde tamamlanan tezlerde en sık kullanılan analiz türleri Tablo 4.12’ye göre incelendiğinde “Kod 1: Nitel” (n = 6, %37,50) ve “Kod 2: Nicel” (n = 5, %31,25) olduğu görülmektedir. Öte yandan en düşük sıklıkta kullanılanlar ise “Kod 3: Karma tip” (n = 2, %12,50) ve “Kod 0: Uygulanamaz” (n = 3, %18,75) şeklinde sıralanmaktadır.

Tablo 4.12: Üniversitelere göre doktora tezlerinin analiz türü

Kod	Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
0	5	15,63	0	0,00	5	17,24	3	18,75	13	10,74
1	9	28,13	6	13,64	12	41,38	6	37,50	33	27,27
2	12	37,50	27	61,36	10	34,48	5	31,25	54	44,63
3	6	18,75	11	25,00	2	6,90	2	12,50	21	17,36
Genel Toplam	32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

4.8. Araştırma Türü

Çalışma kapsamında ele alınan tüm doktora tezlerinin araştırma türlerine ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.13'te yer almaktadır. Bu verilere göre doktora tezlerinde en sık kullanılan araştırma türlerinin “Kod 11: Tanımlayıcı (Tarih dahil)” ($n = 84$, %69,42), “Kod 13: Açıklayıcı (inşa etme/test etme teorisi) (explanatory)” ($n = 17$, %14,05) ve “Kod 90: Diğer tür” ($n = 13$, %10,74) olduğu saptanmıştır. Araştırma türü sınıflamasına göre en düşük sıklıkla kullanılan araştırma türlerinin ise “Kod 30: Teorik” ($n = 1$, %0,83), “Kod 40: Metodolojik” ($n = 1$, %0,83) ve “Kod 50: Sistem tasarımı(yapıcı)” ($n = 1$, %0,83) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.13: Doktora tezlerinin araştırma türü

Kod	<i>n</i>	%
11	84	69,42
12	4	3,31
13	17	14,05
30	1	0,83
40	1	0,83
50	1	0,83
90	13	10,74
Genel Toplam	121	100

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinde kullanılan araştırma türlerinin üniversitelere göre dağılımına ilişkin tanımlayıcı istatistik Tablo 4.14'te sunulmuştur. Bu çerçevede, Ankara Üniversitesinde en sık kullanılan araştırma türlerinin sırasıyla

“Kod 11: Tanımlayıcı (tarihi dâhil)” (n = 22, %68,75), “Kod 13: Açıklayıcı (inşa etme/test etme teorisi) (explanatory)” (n = 4, %12,50) ve “Kod 90: Diğer tür” (n = 4, %12,50) olduğu görülmektedir. Kullanılmayan veya en düşük sıklıkta kullanılan araştırma türlerinin ise “Kod 12: Karşılaştırmalı” (n = 0, %0) ve “Kod 50: Sistem tasarımı” (n = 0, %0) olduğu saptanmıştır. Hacettepe Üniversitesinde en sık kullanılan araştırma türleri “Kod 11: Tanımlayıcı” (n = 32, %72,73), “Kod 13: Açıklayıcı (inşa etme/test etme teorisi) (explanatory)” (n = 8, %18,18) ve “Kod 12: Karşılaştırmalı” (n = 3, %6,82) olarak sıralanmaktadır. Kullanılmayan veya en düşük sıklıkla kullanılan araştırma türlerinin ise “Kod 30: Teorik (Doğrudan veri toplama olmadan)” (n = 0, %0), “Kod 40: Metodolojik” (n = 0, %0) ve “Kod 90: Diğer tür” (n = 0, %0) olduğu saptanmıştır. İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinin araştırma türleri Tablo 4.14’e göre incelendiğinde en sık kullanılanların sırasıyla “Kod 11: Tanımlayıcı (tarihi dâhil)” (n = 19, %65,52), “Kod 90: Diğer tür” (n = 5, %17,24) ve “Kod 13: Açıklayıcı (inşa etme/test etme teorisi) (explanatory)” (n = 4, %13,79) olduğu görülmektedir. Öte yandan, kullanılmayan veya en düşük sıklıkta kullanılan araştırma türlerinin ise “Kod 30: Teorik (Doğrudan veri toplama olmadan)” (n = 0, %0), “Kod 40: Metodolojik” (n = 0, %0) ve “Kod 50: Sistem tasarımı (yapıcı)” (n = 0, %0) olduğu saptanmıştır. Marmara Üniversitesinde en sık kullanılan araştırma türlerinin “Kod 11: Tanımlayıcı (Tarihi dâhil)” (n = 11, %68,75), “Kod 90: Diğer tür” (n = 4, %25,00) ve “Kod 13: Açıklayıcı (inşa etme/test etme teorisi) (explanatory)” (n = 1, %6,25) olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, kullanılmayan araştırma türlerinin ise “Kod 12: Karşılaştırmalı” (n = 0, %0), “Kod 30: Teorik (Doğrudan veri toplama olmadan)” (n = 0, %0), “Kod 40: Metodolojik” (n = 0, %0) ve “Kod 50: Sistem tasarımı (yapıcı)” (n = 0, %0) olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.14: Üniversitelere göre doktora tezlerinin araştırma türü

Kod	Ankara Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		İstanbul Üniversitesi		Marmara Üniversitesi		Genel Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
11	22	68,75	32	72,73	19	65,52	11	68,75	84	69,42
12	0	0,00	3	6,82	1	3,45	0	0,00	4	3,31
13	4	12,50	8	18,18	4	13,79	1	6,25	17	14,05
30	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83
40	1	3,13	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,83

50	0	0,00	1	2,27	0	0,00	0	0,00	1	0,83
90	4	12,50	0	0,00	5	17,24	4	25,00	13	10,74
Genel Toplam	32	100	44	100	29	100	16	100	121	100

5. TARTIŞMA

Bu araştırma, 2002-2022 yılları arasında Türkiye’de BBY anabilim dalında tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerinin içerik analizi kullanılarak saptanmayı amaçlamaktadır. Buradaki temel hedef tezlerin objektif bir biçimde analiz edilmesi, karşılaştırılabilir veriler elde edilmesi, araştırma eğilimlerinin saptanması, tezlerin genel anlamda karakteristik özelliklerinin ortaya çıkartılması olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, araştırma kapsamında yapılan içerik analizi bulgularına göre Türkiye’de BBY ana bilim dalında tamamlanan doktora tezlerinin eğilimleri hakkında aşağıda belirtilen tartışma çıktılarına ulaşmak mümkündür.

Türkiye’deki BBY anabilim dallarında tamamlanan doktora tezlerinin üniversitelere göre değerlendirilerek gösterildiği Grafik 4.1 incelendiğinde 2002 yılından itibaren artışın doktora tezlerinde genel anlamda bir artışın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bazı yıllarda tez sayılarında düşüşlerin olduğu da gözlemlenebilmektedir. Ayrıca, tez sayılarının özellikle 2017 yılı itibariyle artış eğiliminde olduğu ve 2022 yılında tamamlanan doktora tez sayılarının Grafik 4.1’e göre zirvede olduğu gözlemlenmektedir.

BBY ana bilim dalında tamamlanan tüm doktora tezlerinin yazar cinsiyetleri değerlendirildiğinde kadın ve erkek yazar oranlarının birbirlerine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle her iki cinsiyetten de kişilerin doktora seviyesinde tez tamamladıkları ve fırsat eşitliği anlamında olumlu bir tablonun ortaya koyulduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinin tamamlandıkları üniversiteler arasından Hacettepe Üniversitesi nicelik açısından (%36,36) başta yer almaktadır. Sümbül ve Güler’in (2022), Türkiye’de BBY Ana Bilim Dalında tamamlanan yüksek lisans tezlerini incelediği çalışmasında da en fazla tezin Hacettepe Üniversitesinde tamamlandığı görülmektedir. Sümbül ve Güler (2022) üniversiteler arasındaki tamamlanan tez sayılarındaki farklılıkların üniversite öğrenci kontenjanlarındaki muhtemel farklılıklardan kaynaklı olabileceği şeklinde yorumlamaktadır. Bu noktada

doktora eğitiminin ve doktora tezinin önemi, araştırmacıların çalışmak istedikleri alanlar hakkında bilinçlenme seviyeleri, danışmanların uzmanlık alanları gibi faktörlerin Sümbül ve Güler'in (2022) yorumuna ek olarak Hacettepe Üniversitesinde daha yüksek oranda doktora tezinin tamamlanmasına etki ettiği değerlendirilebilir.

Doktora tezleri Järvelin ve Vakkari'nin (2022) geliştirdikleri içerik analizi şemasına göre konusal anlamda değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda en sık çalışılan üst konu KBB hizmet faaliyetleri üzerine araştırma (%27,27) olmuştur. Bu üst konu kodu altında en sık çalışılan alt konular yönetim ve planlama çalışması (%7,44) ile birlikte kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimidir (%7,44). Konusal dağılıma genel olarak bakıldığında en sık çalışılan alt konu ise bilgi yönetimi çalışmasıdır (%12,40). En sık çalışılan alt konu, belirlenen en sık çalışılan üst konu kodu ile ilişkili değildir. Elde edilen veriler ışığında bazı konuların sıklıkla çalışıldığı bazı konuların ise hiç çalışılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum genel anlamda bir plansızlığın göstergesi olarak yorumlanabilmektedir. Literatürdeki boşlukların belirlenememesi, araştırmacıların bu alanlara yönlendirilememesi bu durumu etkileyen faktörler arasında değerlendirilebilir.

Sümbül ve Güler (2022), yüksek lisans tezlerinin içerik analizini yaptığı araştırmasında KBB hizmet faaliyetleri konusunun en sık çalışılan konu (23 tez, %10,04) olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda Türkiye'deki BBY bölümlerinde tamamlanan lisansüstü tezlerde genel olarak çalışılan üst konunun KBB hizmet faaliyetleri konusu olduğu değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Bununla birlikte Sümbül ve Güler'in (2022) araştırması kapsamında elde ettiği verilere göre ikinci en sık çalışılan konu kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi olmuştur. KBB hizmet faaliyetleri kapsamında değerlendirildiğinde sunulan bu çalışmada da kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi konusunun en sık araştırılan alt konu olduğu saptanmıştır. Ayrıca, yönetim ve planlama konusunda yapılan araştırmalar Sümbül ve Güler'in (2022) araştırmasında en sık çalışılan üçüncü alt konu olarak ortaya çıkmıştır. Bu tez kapsamında elde edilen verilerde ise yönetim ve planlama konusu, kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi konusuyla eşit oranda çalışıldığı saptanmıştır. Buna göre Sümbül ve Güler'in (2022) yüksek lisans tezleri üzerine yapmış olduğu araştırması ve bu tez kapsamında elde edilen bulguların

araştırma konuları özelinde büyük oranda paralellik gösterdiği değerlendirilmesi yapılabilir.

Dilek-Kayaoğlu (2009), İstanbul Üniversitesi BBY bölümü lisansüstü tezlerini analiz ettiği çalışmada üst konu kodları arasında, sıklıkla çalışılan konu olarak, kütüphane ve bilgi hizmeti etkinlikleri (%63,8) konusunun bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucun sunulan bu araştırma kapsamında elde edilen bulgularla paralellik gösterdiği değerlendirmesinde bulunulabilir. Ayrıca, Dilek-Kayaoğlu (2009), alt konu kodları arasında yaptığı incelemede kütüphane ve bilgi hizmetleri üst konusu altında sıklıkla çalışılan konu olarak yönetim konusunu tespit etmiştir. Sunulan bu tez kapsamında elde edilen bulgulara yine benzerlik görülmektedir. Buna göre aynı üst konu kodu altında sınıflandırılan yönetim ve planlama çalışması (%7,44) ile birlikte kullanıcı eğitimi veya bilgi okuryazarlığı eğitimi (%7,44) konusu en sık çalışılan alt konular olmuştur. Bu durumda üst konu kodlardaki duruma benzer bir şekilde alt konu kodlarında da en sık çalışılan konuların benzer olduğu görülmektedir. Öte yandan, sunulan bu tezin bulgularına göre en sık çalışılan alt konu olan bilgi yönetimi çalışması Dilek-Kayaoğlu'nun (2009) çalışmada en düşük sıklıkla çalışılan konular arasında yer almaktadır. Bu alt konu İstanbul Üniversitesi özelinde değerlendirildiğinde 2009 yılından sonra çalışıldığı ve literatürdeki boşluk hakkında farkındalık oluştuğu yorumu yapılabilir.

Tuolaama, Järvelin ve Vakkari (2014), *Library & Information Science Research* dergisinde yayımlanan araştırmalar üzerinde yapmış oldukları araştırma kapsamında Järvelin ve Vakkari'nin (2021) içerik analizi kodlama şemasını kullanmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında inceledikleri makalelerde en sık çalışılan konunun bilgi depolama ve erişim olduğu saptanmıştır. Ardından, bilimsel ve profesyonel iletişim konusu gelmektedir. Bununla birlikte, kütüphane ve bilgi hizmet faaliyetleri üst konusu altında en sık çalışılan konunun ise otomasyon ve dijital kütüphaneler olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle, Türkiye'de tamamlanan doktora tezlerinde işlenen konular ile değerlendirildiğinde belirgin farklılıklar olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle en sık işlenen üst konu kodu olan kütüphane ve bilgi hizmet faaliyetleri konusu altında sınıflandırılan alt konu grubundaki farklılık dikkat çekmektedir. Otomasyon ve dijital kütüphaneler alt konusu Türkiye'de tamamlanan doktora

tezlerinde kullanılmadığı saptanmıştır. Bu farklılığın, iki araştırmanın odaklandığı dönemlerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Rochester (2016), 1985-1994 yılları arasında Avustralya’da KBB kapsamında yayın yapan *The Australian Library Journal* (AU) ve *Australian Academic & Research Libraries* (AARL) dergilerini içerik analizi kullanarak incelemiştir. Bu çalışmada AARL’de yayımlanan makalelerin konularının %58 oranında kütüphane ve bilgi hizmetleri konusunda olduğu tespit edilmiştir. AU’da ise bu oran %19 seviyesindedir. Bununla birlikte AU’da yayımlanan makalelerin %16’sının bilgi arama alt konusunda olduğu, AARL’de yayımlanan makalelerin ise %23’ünün bu konuda yayımlandığı saptanmıştır. Buradan hareketle Türkiye’de tamamlanan doktora tezleri konuları ile değerlendirildiğinde üst konu olarak nitelendirilen grupta benzerliklerin olduğu değerlendirilebilir. Özellikle AARL dergisinde yayımlanan makalelerin KBB hizmet faaliyetleri üzerine yoğunlaştığı düşünüldüğünde Türkiye’de tamamlanan doktora tezlerinin üst konu grubu bakımından benzer özellikler taşıdığı yorumu yapılabilmektedir.

Analiz edilen doktora tezleri yaygınlaştırmaya bakış kategorisinde değerlendirildiğinde süreç veya hizmet geliştiricisi ve son kullanıcı bakış açısı üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte KBB eğitimcisinin ve aracı kuruluşun bakış açıları ise doktora tezlerinde en düşük sıklıkla kullanıldığı tespit edilen yaygınlaştırmaya bakışlardır. Buradan hareketle, doktora tezlerinin araştırma sahalarının daha büyük oranda süreç veya hizmet geliştiricilerinin ve bu sürecin kullanıcıları olan son kullanıcıları analiz edilmesi olduğu görüşü ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, KBB eğitimcisi ve aracı kuruluşun bakış açılarının incelendiği doktora tezlerinin daha düşük sayıda olması dikkat çekicidir. Üniversiteler bazında yapılan yaygınlaştırmaya bakış değerlendirmesinde ise dikkat çekici nokta olarak Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinde sürecin veya hizmet geliştiricisiyle birlikte son kullanıcı bakış açısının daha sık kullanılmasıdır. Bu duruma ek olarak, İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde bilgi üreticisinin bakış açısının da sıklıkla çalışmalarda kullanıldığı görülmektedir. Marmara Üniversitesi değerlendirildiğinde tamamlanan doktora tezlerinde bilgi üreticisinin bakış açısı ve sürecin veya hizmet geliştiricisinin bakış açısı yaygınlaştırmaya bakışlarının sıklıkla kullanıldığı

görülmektedir. Genel durum göz önünde bulundurulduğunda Ankara ve Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan tezlerde kullanılan yaygınlaştırmaya bakışlar birbiriyle benzer oranlarda ilerlerken İstanbul ve Marmara üniversitelerinde diğer üniversitelerden farklı yaygınlaştırmaya bakışların kullanıldığı değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Araştırmaya muhtaç olmakla birlikte, bu durumu ortaya çıkaran nedenler arasında araştırmacıların çalıştıkları konuların, bu konuları incelerken kullandıkları yöntem ve araçların yaygınlaştırmaya bakışı etkilemesi veya danışman ile tez izleme komitesi üyelerinin bu duruma ilişkin yaptığı yönlendirmeler sayılabilir. Yaygınlaştırmaya bakış konusunda araştırma kapsamında elde edilen verilerle hazırlanan Tablo 4.3 ve Tablo 4.4 birlikte değerlendirildiğinde yaygınlaştırmaya bakışlarının da önemli bir oranda araştırmalarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda araştırma kapsamında elde edilen bulgulardan yola çıkılarak yaygınlaştırmaya bakış kategorisinde doktora tezlerinin belli bir alanda yoğunlaştığı ve sıklıkla aynı yaygınlaştırmaya bakışları kullandığı sonucuna varılabilmektedir. Bununla birlikte üniversiteler bazında değişen durumların varlığı söz konusu olsa dahi her üniversitede neredeyse kalıplaşmış yaygınlaştırmaya bakışlar üzerinde araştırmaların yoğunlaştığı değerlendirilmesi yapılabilir. Bu durumun ortadan kalkması ve araştırmalarda tüm paydaşların ihtiyaçlarının analiz edilerek daha kapsamlı araştırma çıktılarının ortaya koyulabilmesi maksadıyla araştırmacıların yaygınlaştırmaya bakış kategorisinde çeşitliliğin artması gerektiği değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre analiz edilen doktora tezlerinde sıklıkla kullanıldığı tespit edilen iki sosyal düzey organizasyonel ve bireyseldir. Bununla birlikte toplumsal sosyal düzeyin de azımsanmayacak seviyede araştırmalarda kullanıldığı saptanmıştır. Sosyal düzey bakımından geçerli değil olarak sınıflandırılan 11 doktora tezinin bulunması ise diğer bir dikkat çekici nokta olarak değerlendirilmektedir. Buradan hareketle Türkiye'deki BİY bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerinde sıklıkla kullanılan iki sosyal düzeyin olduğu belirlenmiştir. Sömbül ve Güler (2022), yüksek lisans tezleri üzerinde yaptıkları analizler neticesinde ise Türkiye'de organizasyonel ve çok seviyeli sosyal düzeylerin sıklıkla kullanıldığını tespit etmiştir. Buradan hareketle, sunulan bu tez kapsamında

elde edilen bulgularla Sümbül ve Güler'in (2022) yüksek lisans tezlerinden elde ettiği bulguların kısmen de olsa benzerlik gösterdiği söylenebilmektedir. Bireysel sosyal düzey, Sümbül ve Güler'in (2022) yüksek lisans tezlerini analiz ettiği araştırmasında üçüncü sırada (%13,53) yer alırken, sunulan bu tez kapsamında analiz edilen doktora tezlerinde ikinci sırada (%34,71) yer almaktadır. Bu noktadan hareketle, yüksek lisans ve doktora tezlerinde kullanılan sosyal düzeylerin organizasyonları incelediği noktasında benzer olduğu yorumu yapılabilirken yüksek lisans tezlerinden doktora tezlerine geçildiğinde araştırmalarda kullanılan bireysel sosyal düzeyinin arttığı gözlemlenmektedir. Tuolaama, Järvelin ve Vakkari (2014), *Library & Information Science Research* dergisinde yayımlanan araştırma makalelerini içerik analizi kullanarak incelediği çalışmasında makalelerde bulunan sosyal düzeylerden en sık kullanılanların sırasıyla bireysel (%21), organizasyonel (%16) ve toplumsal (%9) olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda, uluslararası alanda araştırma verilerinin yayımlandığı *Library & Information Science Research* dergisinde yayımlanan makalelerde kullanılan sosyal düzeyler ile Türkiye'deki BİY bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerinde kullanılan sosyal düzeyler arasında benzerliklerin olduğu söylenebilir. Öte yandan, oran bakımından değerlendirildiğinde, sunulan bu tez kapsamında elde edilen bulgular organizasyonel ve bireysel sosyal düzeylerin doktora tezlerinde daha yüksek oranda kullanıldığını göstermektedir. Oransal dağılımın Tuolaama, Järvelin ve Vakkari'nin (2014) araştırmasında elde ettiği verilerde diğer sosyal düzeylere (toplumsal, çok seviyeli, uygulanamaz) daha fazla dağıldığı görülmektedir.

Sosyal düzey sınıflaması üniversiteler bazında değerlendirildiğinde, doktora tezlerinde en sık kullanılan örgütsel sosyal düzeyinin Ankara, Hacettepe ve Marmara üniversitelerinde aynı sayıda (13'er tez) kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte Ankara, İstanbul ve Marmara üniversitelerinde en sık kullanılan örgütsel sosyal düzey olduğu anlaşılmıştır. Bireysel sosyal düzey değerlendirildiğinde, bu düzeydeki doktora tezlerinin %50'sinin Hacettepe Üniversitesinde tamamlanması dikkat çekmektedir. Diğer taraftan, çok seviyeli sosyal düzeye sahip olduğu belirlenen bir doktora tezi Marmara Üniversitesinde tamamlanmıştır. Buradan hareketle sosyal düzey sınıflaması genel olarak değerlendirildiğinde, örgütsel ve bireysel sosyal

düzeylerin doktora tezlerinde sıklıkla kullanıldığı söylenebilir. Toplumsal ve çok seviyeli sosyal düzeylerin ise daha düşük oranda kullanıldığı yorumu yapılabilir.

Analiz edilen doktora tezlerinin araştırma stratejileri değerlendirildiğinde, en sık kullanılan araştırma stratejisinin anket stratejisi olduğu görülmektedir. Dilek-Kayaoğlu (2009), araştırmasında İstanbul Üniversitesi lisansüstü tezlerinde sıklıkla kullanılan araştırma stratejisi olarak betimleme yöntemini belirlemiştir. Bununla birlikte Sümbül ve Güler (2022) de aynı şekilde Türkiye’de yüksek lisans tezlerinin araştırma stratejisi olarak betimsel yöntemin (%92,57) en sık kullanılan araştırma stratejisi olduğunu belirlemiştir. Buradan hareketle, sunulan bu tez kapsamında elde edilen bulgularla birlikte değerlendirildiğinde, doktora tezlerinde kullanılan araştırma stratejilerinin diğer araştırmalarda belirtilen stratejilerle paralellik gösterdiği yorumu yapılabilir. Sümbül ve Güler (2022), araştırmasında betimsel yöntemi sırasıyla açıklama yöntemi, karşılaştırma yöntemi, vaka ve eylem araştırması yönteminin takip ettiğini belirtmiştir. Doktora tezlerinde ise anket stratejisini sırasıyla tarihsel strateji, değerlendirme stratejisi ve vaka ve eylem araştırması stratejisi olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma stratejileri karşılaştırıldığında en sık kullanılan araştırma stratejisinin benzer özellikler taşıdığı ancak ikinci, üçüncü ve dördüncü sırada takip eden araştırma stratejilerinin farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır.

Araştırma stratejilerinin doktora tezlerinin tamamlandığı üniversiteler arasında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda anket stratejisi kullanılan doktora tezlerinin (55 doktora tezi) 26’sının Hacettepe Üniversitesi’nde tamamlandığı dikkat çekici bir sonuç olarak görülmektedir. Ayrıca, tüm üniversitelerde ortak olarak göze çarpan sonuç, anket stratejisi kullanılan doktora tezlerinin sayısı üniversitelerde tamamlanan doktora tezleri içerisinde en yüksek oranlara sahip olmasıdır. Bununla birlikte incelenen doktora tezleri içerisinde sınıflama modeline göre tüm kategorilerde en az bir tez bulunduğu görülmektedir. En sık kullanımın anket stratejisi üzerinde yoğunlaşmasının yanında her stratejinin en az bir defa kullanılmış olması çeşitliliğin ve farklılığın sağlanması bakımından değerlendirildiğinde olumlu bir sonuç olarak yorumlanmaktadır.

BBY anabilim dalında tamamlanan doktora tezleri veri toplama tekniklerine göre değerlendirildiğinde en sık kullanılan veri toplama tekniğinin anket ve görüşme olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında değerlendirilen doktora tezlerinde kodlama şemasında belirtilen tüm veri toplama tekniklerinin en az bir defa kullanıldığı görülmektedir. Tarihsel kaynak analizi ve uygulanamaz konu doklarının ise ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Burada dikkat çeken nokta ise uygulanamaz kategorisinde sınıflandırılan doktora tezlerinin sıklığıdır. Bu noktada araştırmacıların veri toplama tekniği belirlerken daha dikkatli olmaları gerektiği yorumu yapılabilir. Sömbül ve Güler'in (2022) araştırması kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinde en sık kullanılan veri toplama tekniği anket ile görüşme (%51,09) olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda yüksek lisans ve doktora tezleri birlikte değerlendirilecek olursa, Türkiye'de BBY anabilim dalında tamamlanan lisans üstü tezlerde en sık kullanılan veri toplama tekniğinin anket ile görüşme olduğu söylenebilir. Sömbül ve Güler'in (2022) çalışmasında ikinci ve üçüncü sırada saptadığı veri toplama tekniği olan çeşitli toplama yöntemleri ve daha önce toplanan verilerin kullanımı olmuştur. Sunulan bu tez kapsamında elde edilen bulgularla karşılaştırıldığında tarihsel kaynak analizi ve uygulanamaz kategorilerinin doktora tezlerinde ikinci ve üçüncü sırada yer aldığı düşünüldüğünde, yüksek lisans ve doktora tezlerinin veri toplama tekniği bakımından birbirinden farklılaştığı söylenebilir. Järvelin ve Vakkari (1990), *Library & Information Science Research* dergisi üzerinde yaptıkları araştırmada en sık kullanılan veri toplama tekniklerinin anket ve tarihsel kaynak analizi olduğunu saptamıştır. Sunulan bu tez kapsamında elde edilen verilerle karşılaştırıldığında, majör veri toplama tekniklerinin benzer olduğu yorumu yapılabilir. Güler ve Keskin (2020), *Arşiv Dünyası* dergisinde yayımlanan makalelerin içerik analizini yapmıştır. Araştırma kapsamında Järvelin ve Vakkari'nin (2021) kodlama şeması kullanılmıştır. Araştırmada, kullanılan veri toplama tekniğini açıkça makalede belirtmeyen ancak yazar tarafından tespit edilenlerin başında %33,73 oranında birkaç veri toplama tekniği, %25,44 oranında tarihsel kaynak analizi gelmektedir. Kullanılan veri toplama tekniğinin makale içerisinde belirtildiği durumlarda ise birden fazla kullanılan veri toplama tekniği %3,55, tarihsel kaynak analizi %1,78 ve gözlem %0,59 olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda sunulan bu tez kapsamında elde edilen verilerle karşılaştırıldığında, *Arşiv Dünyası* dergisinde yayımlanan makalelerin veri toplama tekniklerinde farklılıkların olduğu görülmektedir. Kumpulainen (1991), *Library &*

Information Science Research dergisinde 1975 yılında yayımlanan makaleleri Järvelin ve Vakkari'nin (1990) kodlama şemasını kullanarak değerlendirmiştir. Bu kapsamda en sık kullanılan veri toplama tekniği anket ve sözlü tartışma olarak saptanmıştır. Elde edilen verilerle karşılaştırıldığında anket veri toplama tekniğinin yıllar içerisinde ulusal ve uluslararası alanda en sık kullanılan veri toplama tekniklerinin başında geldiği yorumu yapılabilir. Julien, Pecoskie ve Reed (2008), 1999-2008 yılları arasında KBB alanında yayımlanan belirli konulardaki makaleleri içerik analizi ile incelemiştir. Araştırmada, anket ile görüşme en sık kullanılan veri toplama tekniği olarak saptanmıştır. Buradan hareketle, anket ile görüşme tekniğinin KBB alanında en sık kullanılan veri toplama teknikleri arasında büyük bir öneme sahip olduğu çıkarımı yapılabilir. Kayaoğlu (2009), İstanbul Üniversitesi lisans üstü tezlerini analiz ettiği çalışmasında anket, görüşme ve birkaç veri toplama tekniği kategorilerinin en sık kullanılan veri toplama teknikleri olduğunu saptamıştır. Sunulan bu tez kapsamında elde edilen bulgularla karşılaştırıldığında, İstanbul Üniversitesi özelinde anket, görüşme tekniğinin yine en sık kullanılan teknik olduğu saptanmıştır. Buradan hareketle, İstanbul Üniversitesi'nde tamamlanan doktora tezlerinde en sık kullanılan veri toplama tekniklerinin yıllar içerisinde değişmediği, anket ile görüşme tekniklerinin ilk sırada yer aldığı yorumu yapılabilmektedir. Kayaoğlu (2009), araştırması kapsamında birçok veri toplama tekniğinin hiç kullanılmadığını saptamıştır. Bunlar arasında tarihsel kaynak analizi ve daha önce toplanan verilerin kullanımı bulunmaktadır. Sunulan bu tez kapsamında elde edilen bulgular dikkate alındığında tarihsel kaynak analizi ve çeşitli toplama tekniğinin İstanbul Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinde kullanıldığı görülmüştür. Bu doğrultuda İstanbul Üniversitesi'nde tamamlanan doktora tezlerinin veri toplama tekniklerinde çeşitliliğin arttığı yorumu getirilebilmektedir.

Al ve Doğan (2012), Hacettepe Üniversitesi BBY tezleri üzerine yaptığı çalışma kapsamında tamamlanan tezlerde en sık kullanılan veri toplama yönteminin anket tekniği olduğu saptanmıştır. Bu araştırma kapsamında elde edilen verilerle karşılaştırıldığında Hacettepe Üniversitesi'nde ortaya çıkan araştırma yöntemleri arasında en sık anket tekniğinin kullanılma durumunun bu araştırmayla paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Al ve Doğan'ın (2012) araştırmasının üzerinden geçen süre zarfında bu araştırma verilerinden yola çıkılarak veri toplama yönteminde

bir değişiklik olmadığı, Hacettepe Üniversitesi'nde en sık kullanılan veri toplama tekniğinin anket olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamındaki doktora tezlerinde kullanılan analiz türleri değerlendirildiğinde, en sık nicel analizin kullanıldığı görölmektedir. Bununla birlikte, nitel analiz türü ve ampirik analiz türü kullanılan doktora tezlerinin sıklığı da dikkat çekmektedir. Doktora tezlerinde kullanılan analiz türleri üniversite göre değerlendirildiğinde, Ankara ve Hacettepe Üniversitelerinde nicel analiz türü kullanılan doktora tezleri sayısının diğer analiz türlerini kullanan doktora tezlerinin sayısından fazla olduğu görölmektedir. Öte yandan, İstanbul ve Marmara Üniversitelerinde ise nitel analiz türünü kullanan doktora tezlerinin sayısı fazladır. Ancak, araştırma kapsamında değerlendirilen tüm üniversitelerde nicel ve nitel analiz türüne sahip doktora tezleri sayıları birbirine yakın iken, Hacettepe Üniversitesinde bu durum farklılaşmaktadır. Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan doktora tezlerinin büyük bir çoğunluğu (27 doktora tezi) nicel analiz türüne sahipken, nitel analiz türüne sahip doktora tezleri (6 doktora tezi) sayısının düşük olduğu saptanmıştır.

Araştırma türü bakımından veriler değerlendirildiğinde en sık kullanılan araştırma türünün tanımlayıcı (tarihi dahil) olduğu görölmektedir. Diğer araştırma türleri içerisinde tanımlayıcı (tarihi dahil) (%69,42) en sık kullanılan olarak saptanmıştır. Açıklayıcı ve diğer tür araştırma türleri, tanımlayıcı (tarihi dahil) araştırma türünü sırasıyla takip etmektedir. Sümböl ve Güler'in (2022) araştırmasında elde edilen verilere göre, yüksek lisans tezlerinde en sık kullanılan araştırma türü tanımlayıcıdır (tarihi dahil). Buna göre, yüksek lisans ve doktora tezleri arasında araştırma türü bakımından benzerlik görölmektedir. Bununla birlikte, Sümböl ve Güler'in (2022) çalışmasında en sık kullanılan ikinci araştırma türü olarak da açıklayıcı kategorisi belirlenmiştir. Bu durumda da yüksek lisans ve doktora tezlerinin araştırma türü bakımından benzer olduğu söylenebilir. Yüksek lisans ve doktora tezleri Sümböl ve Güler'in (2022) çalışması ele alınarak değerlendirildiğinde araştırma türü sınıflamasındaki farklılıklar dikkat çekmektedir. Yüksek lisans tezlerinin incelendiği Sümböl ve Güler'in (2022) çalışmasında %92,57 oranında tanımlayıcı (tarihi dahil) analiz türünü saptamıştır. Bu oran doktora tezlerinde %69,42 olarak gerçekleşmiştir. Buradan hareketle, doktora tezlerinde kullanılan araştırma türlerinin yüksek lisans

tezlerine göre daha fazla çeşitlendiği yorumu yapılabilmektedir. Doktora tezlerinde kullanılan araştırma türleri üniversitelere göre değerlendirildiğinde, tüm üniversitelerde tamamlanan doktora tezlerinin büyük bir çoğunluğunda tanımlayıcı (tarihi dahil) araştırma türünün kullanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, Hacettepe Üniversitesinde tamamlanan tezlerin %72,73'ü bu kategoride değerlendirilmiş olması dikkat çekmektedir. En sık kullanılan ikinci araştırma türü olan açıklayıcı araştırma türünde en fazla doktora tezi bulunan Hacettepe Üniversitesi iken diğer tür kategorisinde bu üniversitede tamamlanan doktora tezinin bulunmadığı görülmektedir. Teorik ve metodolojik araştırma türüne sahip doktora tezlerinin yalnızca Ankara Üniversitesinde tamamlanmış olması da dikkat çeken diğer bir noktadır.

6. SONUÇ

Sunulan bu araştırma, Türkiye’deki BBY bölümlerinde tamamlanan toplam 121 doktora tezinin içerik analizi yapılarak hem ülke genelindeki hem de üniversiteler bazında araştırma eğilimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, Järvelin ve Vakkari’nin (2022) geliştirdiği kodlama şeması kullanılmıştır. Kullanılan bu kodlama şeması, sunulan araştırma bulgularıyla ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmaların bulgularını karşılaştırmaya imkânı tanımıştır. Bu çerçevede, sunulan araştırmayla, tamamlanan doktora tezlerinin araştırma konusu, yaygınlaştırmaya bakışı, sosyal düzeyi, araştırma stratejisi, veri toplama tekniği, analiz türü ve araştırma türü saptanmış ve mevcut literatürle ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir.

Sunulan bu araştırma, Kütüphanecilik, Arşivcilik ve Dokümantasyon ve Enformasyon bölümlerinin birleştirilerek Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü adı altında toplandığı 2002 yılından itibaren tamamlanan doktora tezlerini kapsamaktadır. 2002 yılı öncesinde tamamlanan tezlerin çalışma kapsamına dahil edilmemesi bu araştırmanın bir sınırlılığıdır. Bu sınırlılığa rağmen, sunulan araştırma bulgularının BBY bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerini ortaya çıkararak araştırma boşlukları vurgulaması bakımından literatüre değerli bir katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’deki BBY bölümlerinde tamamlanan doktora tezleri sistematik biçimde analiz edilerek, en sık çalışılan araştırma konuları hem Türkiye geneli için hem de BBY alanında doktora eğitimi veren üniversiteler bazında saptanmıştır. Ayrıca, sunulan bu araştırma ile sık çalışılan konuların yanı sıra, hiç çalışılmamış yahut düşük sıklıkta çalışılmış konular da ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan bu bulguların Türkiye’de BBY alanında doktora çalışmasına başlayacak olan araştırmacılara araştırma konusu belirleme aşamasında faydalı olması beklenmektedir. Aynı zamanda, bu bulguların BBY bölümlerinin araştırma planlaması yaparken faydalı olacağı düşünülmektedir.

Sunulan bu araştırma ile BBY bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerinde yüksek ve düşük sıklıkla kullanılan araştırma yöntemleri ve veri toplama teknikleri saptanmıştır. Araştırmacıların bu bulgulardan yola çıkarak düşük sıklıkla kullanılan veri toplama

tekniklerine ve araştırma yöntemlerine yönelmesi, farklı bakış açılarına sahip sonuçların ve yeni tekniklerin uygulandığı araştırmaların ortaya çıkmasının önünü açacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, sunulan bu araştırma ile doktora tezlerinde ele alınan analiz türleri, araştırma türleri, sosyal düzeyler ve yaygınlaştırmaya bakış ortaya çıkarılmıştır. Bu bulgular da gelecekte yapılacak çalışmaların planlamasında kullanılabilir.

Sunulan bu araştırma, sadece Türkiye gelindeki BBY bölümlerinde tamamlanan doktora tezlerindeki araştırma eğilimlerini analiz etmiştir. Öte yandan, BBY alanındaki araştırma eğilimlerini saptamak için daha çok çalışma yapmaya ihtiyaç vardır. Örneğin, *Türk Kütüphaneciliği*, *Bilgi Dünyası*, *Arşiv Dünyası*, *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, *Bilgi Yönetimi* ve *Library Archive and Museum Research Journal* gibi alan dergileri başta olmak üzere makalelerin, ulusal sempozyum ve kongrelerde sunulan bildirilerin de içerik analizini yapmak anlamlı olabilir.

Sunulan bu çalışmada, BBY bölümlerinde tamamlamış doktora tezlerinde kullanılan istatistiksel analizler kapsam dışında tutulmuştur. Öte yandan, bu konu da literatürdeki güncel bir araştırma boşluğudur. Doktora tezlerinde kullanılan istatistiksel analizlerin ortaya konulduğu ayrı bir araştırmanın yapılması BBY alanındaki araştırma eğilimlerinin anlaşılmasında ve gelecekte çalışmaların planlanmasında faydalı olabilir.

7. KAYNAKÇA

- Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(2), 349-369.
- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19-47.
- Alemna, A. A. (1996) The periodical literature of library and information in Africa: 1990–1995. *International Information & Library Review*, 28(2), 93–103.
- Alemna, A. A. (2001). The periodical literature of library and information in Africa: 1996–2000. *Information Development*, 17(4), 257–261.
- Alkan, G. (2014). Türkiye’de muhasebe alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları üzerine bir araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41-52.
- Altınörs, G. (1983). *Türkiye’de kütüphanecilik bilim dalı konusunda yapılmış olan doçentlik doktora ve bilim uzmanlığı tezlerinde kullanılmış olan araştırma metodları* [Bilim Uzmanlığı Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Arı, G. S., Armutlu, C., Güneri Tosunoğlu, N. ve Yücel Toy, B. (2009). Nicel araştırmalarda metodoloji sorunları: Yüksek lisans tezleri üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(4), 16-37.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 395-407.
- Atılgan, D. (1995). Türkiye’de kütüphaneciliğin gelişimi. *Türk Kütüphaneciliği*, 9(1), 10-20.
- Atkins, S. E. (1988). Subject trends in library and information science research, 1975-1984. *Library and Information Science Research*, 26, 633-658.
- Avcı, M. (2017). *Atatürk dönemi kütüphanecilik faaliyetleri (1923-1938)* (Yayın No. 477032) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi].

- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler* (11. bs). Pegem Yayıncılık.
- Barcus, F. E. (1959). *Communications content: analysis of the research, 1900-1958. (A content analysis of content analysis)* [Tez, University of Illinois at Urbana-Champaign].
- Bayram, Ö. ve Zan, B. U. (2014). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yürütülen lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. N. Özel ve N. Er-Koçoğlu (Yay. Haz.). *Ankara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü 60. Yıl Armağan Kitabı* (s.223-240).
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar* (2. bs). Siyasal Kitabevi.
- Böke, K. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (3. bs.). Alfa Yayıncılık.
- Chu, H. (2015). Research methods in library and information science: A content analysis. *Library & Information Science Research*, 37(1), 36-41.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *TED Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Çilingir, A. (2017). İletişim alanında içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir inceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 148-160.
- Dilek-Kayaoğlu, H. (2009). İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde araştırma eğilimleri 1967-2008: Lisansüstü tezlerinin içerik analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 535-562.
- Dilek-Kayaoğlu, H. (2019). Türkiye'de kütüphane ve bilgilimi araştırmalarında kuram kullanımı: Bir içerik analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 33(4), 249-266.
- Dişli, M. (2020). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı lisansüstü tezlerinin konu analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 34(4), 773-789.
- Dora, M. ve Kumar, H. A. (2020). National and international trends in library and information science research: A comparative review of the literature. *IFLA Journal*, 46(3), 234-249.

Durmuş, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2013). Sosyal bilimlerde SPSS’le veri analizi. Beta.

Fiske, J. (1996). *İletişim çalışmalarına giriş*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Godfrey, E. (2016) New Zealand published LIS and ARM research, 2004–2014: A subject analysis. *School of Information Management*. Erişim adresi: <http://researcharchive.vuw.ac.nz/handle/10063/5001> (24 Haziran 2017 tarihinde erişilmiştir).

Goon, F.M. ve Singh, D. (2007) Trends in Malaysian LIS research 1996–2006: A content analysis of the MJLIS articles. *International conference on libraries, information and society*, ICoLIS 2007, 397–406.

Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi- kuramsal ve pratik bilgiler*. Siyasal Kitabevi.

Güler, C. ve Keskin, İ. (2020). Türkiye’de arşivcilik alanındaki araştırma sorunları: Arşiv dünyası dergisinde yayınlanan makalelerin içerik analizi. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 13, 1-31.

Harper, W. (2010). *A content analysis of archival journal literature (Unpublished master thesis)*. University of North Carolina at Chapel Hill. Erişim adresi: <https://cdr.lib.unc.edu/indexablecontent/uuid:db68dd19c04b-4bad-9d9f-d7969ffc5c36>

Hepkul, A. (2002). Bir sosyal bilim araştırma yöntemi olarak içerik analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-12.

Horri, A. (2004) Bibliometric overview of library and information science research productivity in Iran. *Journal of Education for Library and Information Science*, 45(1), 15–25.

İstanbul Üniversitesi (2023, Haziran). *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Bölümün Tarihçesi*. Erişim adresi: <https://bilgibelge-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/content/bolumumuz/bolumun-tarihcesi>

- Järvelin, K. ve Vakkari, P. (1990). Content-analysis of research articles in library and information-science. *Library & Information Science Research*, 12(4), 395-421.
- Järvelin, K. ve Vakkari, P. (1993). The evolution of library and information science 1965–1985: A content analysis of journal articles. *Information Processing & Management*, 29(1), 129-144.
- Järvelin, K. ve Vakkari, P. (2022). LIS research across 50 years: Content analysis of journal articles. *Journal of Documentation*. 78(7), 65-88.
- Julien, H., Pecoskie, J. ve Reed, K. (2011). Trends in information behavior research, 1999–2008: A content analysis. *Library & Information Science Research*, 33(1), 19-24.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 49-71.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Koçak, A. ve Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(3), 21-28.
- Krippendorff, K. (1980). *Content analysis: An introduction to Its methodology*. SAGE Publications.
- Kumpulainen, S. (1991). Library and information science research in 1975: Content analysis of the journal articles. *Libri*, 41(1), 59-76.
- Kurbanoglu, S. S. (1996). Kütüphanecilik ve bilgi bilim tezlerinde kullanılan bilimsel araştırma yöntemleri: Bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 10(4), 350-359.
- Kurulgan, M. ve İspir, B. (2009). Bilgi-belge merkezlerinin yönetimi: Türkiye’deki literatüre yönelik içerik analizi. *Bilgi Dünyası*, 10(2), 205-230.
- Marmara Üniversitesi (2023, Haziran). *Marmara Üniversitesi Eğitim- Öğretim Bilgi Sistemi*. Erişim Adresi: <https://meobs.marmara.edu.tr/ProgramTanitim/turkiyat-arastirmalari-enstitusu/bilgi-ve-belge-yonetimi-628-521->

[0#:~:text=1994%20yılından%20itibaren%20M.,itibaren%20doktora%20programı%20da%20açılmaktadır.](https://www.osym.gov.tr/TR,1371/tanimlar.html#:~:text=1994%20yılından%20itibaren%20M.,itibaren%20doktora%20programı%20da%20açılmaktadır.)

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (2023, Şubat). Tanımlar. Erişim adresi: <https://www.osym.gov.tr/TR,1371/tanimlar.html#:~:text=Yükseköğretim%3A%20Ortaöğretime%20dayalı%20ve%20en,ve%20lisansüstü%20düzeylerde%200eğitim%20yapılmaktadır.>

Pajares, F. (2022). Araştırma önerisinin unsurları. Erişim adresi: https://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/arastirma_onerisi_unsurlari.pdf

Paul-Hus, A., Mongeon, P. ve Shu, F. (2016) Portraying the landscape of Canadian library and information science research. Portrait de la recherche en bibliothéconomie et sciences de l'information au Canada. *Canadian Journal of Information and Library Science*, 40(4), 332–346.

Rochester, M. K. (2016). Library and information science research in Australia 1985-1994: A content analysis of research articles in the Australian Library Journal and Australian Academic & Research Libraries. *Australian Academic & Research Libraries*, 47(4), 207-214.

Rochester, M. K. ve Vakkari, P. (1998). International LIS research: A comparison of national trends. *IFLA Journal*, 24(3), 166-175.

Sümbül, S. ve Güler, C. (2022). A qualitative analysis of master's thesis in library and information science in Turkey. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*, 14(1), 215-230.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (M. Baloğlu, Çev. Ed.). Nobel Akademi.

Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 5(1), 25-38.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınevi.

- Tonta, Y. (2002). Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 1987-2001. *Türk Kütüphaneciliği*, 16(3), 282-320.
- Tuomaala, O., Järvelin, K. ve Vakkari, P. (2014). Evolution of library and information science, 1965-2005: Content analysis of journal articles. *Journal of the Association for Information Science & Technology*, 65(7), 1446-1462.
- Turcios, M. E., Agarwal, N. K. ve Watkins, L. (2014). How much of library and information science literature qualifies as research? *Journal of Academic Librarianship*, 40(5), 473-479.
- Türk Dil Kurumu (2023, Şubat). *İçerik*. Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr>
- Ültay, E., Akyurt, H. ve Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 188-201.
- Ward, P.L. (1997) The nature of UK research literature: Some thoughts arising from a bibliometric study. *Information Storage and Retrieval*, 10(20), 21-34.
- Weber, R. P. (1990). *Basic Content Analysis*. SAGE.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Genişletilmiş Bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (Ed.). (2015). *İçerik Çözümlemesi Yönteminin Tarihsel Gelişimi Uygulama Alanları ve Aşamaları*. Literatürk Academia.
- Yılmaz, B. (2018). Türkiye’de bilgi ve belge yönetimi bölümleri ders programlarının arşivcilik ve belge yönetimi eğitimi açısından değerlendirilmesi. *Bilgi Yönetimi*, 1(1), 44-62.
- Yontar, A. (1995). Mainresearchproblems being investigatedin Turkeyasrevealedin graduatetheses. Booklet7, DivisionofEducationandResearch, 61st IFLACouncil and GeneralConference, Istanbul, Turkey,August 20-26,1995 içinde (s.38-47). İstanbul: IFLA.
- Yontar, A. ve Yalvaç, M. (2000). Problems of library and information science research in Turkey: A content analysis of journal articles 1952-1994. *IFLA Journal*, 26(1), 39-46.

Yücel Toy, B. ve Güneri Tosunoğlu, N. (2007). Sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda bilimsel araştırma süreci, istatistiksel teknikler ve yapılan hatalar. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-20.

Yükseköğretim Kanunu. (4.11.1981). Resmî Gazete (Sayı:17506). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf>

Yükseköğretim Program Atlası. (2022, Aralık). *Bilgi ve Belge Yönetimi*. Yükseköğretim Kurulu. Erişim adresi: <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10021>

Zhang, Y. ve Wildemuth, B. M. (2009). Qualitative analysis of content. Erişim adresi: https://www.ischool.utexas.edu/~yanz/Content_analysis.pdf

EKLER

Ek-1: Araştırma kapsamında analiz edilen doktora tezlerinin listesi

TEZ BAŞLIĞI	YAZAR ADI- SOYADI	ÜNİVERSİTE	YIL
Cumhuriyet Dönemi'nde Türkiye'de bilgi üretimi	MEHMET TOPLU	Ankara Üniversitesi	2002
Türkiye'de hukuk kaynaklarının bibliyografik denetimi	FATİH RUKANCI	Ankara Üniversitesi	2003
Türkiye'de siyasal gelişmeler ve ideolojik yaklaşımların bilgi ve belge yönetimi alanına etkileri	MEHMET KEMAL SEVGİSUNAR	Ankara Üniversitesi	2007
Elektronik belge yönetimi ve kamu kurum ve kuruluşları	HÜSEYİN ODABAŞ	Ankara Üniversitesi	2007
Türkiye'de çağdaşlaşma sürecinde bilginin toplumsallaşması ve bilgi merkezleri	HAKAN ANAMERİÇ	Ankara Üniversitesi	2008
Türkçe web belgelerinin kataloglanması: Bir işbirliği modeli önerisi	MUSTAFA BAYTER	Ankara Üniversitesi	2008
Örgütsel öğrenmede bilgi merkezinin rolü	MALİK YILMAZ	Ankara Üniversitesi	2008
Elektronik belgelerin arşivlenmesi ve erişim	CENGİZ AYDIN	Ankara Üniversitesi	2010
Tebriz'deki üniversitelerin öğretim üyelerinin bilgi arama davranışları: Bir model önerisi	TORAB NAJJARİ	Ankara Üniversitesi	2010
Türkiye'de cumhuriyet döneminde yayıncılık ve kütüphaneciliğin gelişiminde telif hakkı ve derleme yasalarının etkileri	BUKET CANDAN	Ankara Üniversitesi	2010
Kadın girişimcilerin bilgiye yaklaşımı	BURCU KETEN	Ankara Üniversitesi	2011
Türkiye'de bilim dallarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz çalışması	BURCU UMUT ZAN	Ankara Üniversitesi	2012
Araştırma görevlilerine bilgi ve iletişim teknolojileri bağlamında bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması	NEVZAT ÖZEL	Ankara Üniversitesi	2013
Türkiye'de özel arşivlerin yeniden yapılandırılması: Kent arşivi modeli	YUSUF YALÇIN	Ankara Üniversitesi	2013
Bilgi ve belge yönetiminde uzaktan eğitim: İran ve Türkiye milli kütüphanelerinin rolü üzerine bir araştırma ve kavramsal model önerisi	AZİZ HEDAYATİ KHOSMEHR	Ankara Üniversitesi	2013

Görsel ve işitsel arşivlerin analogtan digitale çevrilmesi: İRİB ve TRT arşivlerinin incelenmesi	YAHYA NAZEMİ	Ankara Üniversitesi	2013
Lisans öğrencilerinin bilgi arama süreçleri ile ilgili kavramları, tutumları ve düşünceleri	NERMİN ÇAKMAK	Ankara Üniversitesi	2016
Türkiye'de elektronik belge yönetiminde milli arşiv politikalarının geliştirilmesi	YUNUS EMRE ARISOY	Ankara Üniversitesi	2018
LGBTİQ bireylerin gündelik yaşamda bilgi gereksinimleri ve bilgi arama davranışları	NESLİHAN ER KOÇOĞLU	Ankara Üniversitesi	2018
Elektronik belge yönetim sistemlerinde birlikte çalışabilirlik ve olgunluk modeli önerisi	SEFER YAZICI	Ankara Üniversitesi	2019
Ankara Üniversitesi akademisyenlerinin araştırma verilerinin yönetimi ile ilgili tutumları ve bir model önerisi	MİTHAT BAVER ZENCİR	Ankara Üniversitesi	2019
Kütüphane ve bilginin kuramsal temelleri ve bir kuram önerisi	ELSA BITRİ	Ankara Üniversitesi	2019
Yazar otorite dizininde karşılaşılan sorunlar: Ankara Üniversitesi örneği	OKAN KOÇ	Ankara Üniversitesi	2020
Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların bilgi gereksinimleri ve çok kültürlü kütüphane hizmetleri	GÜLCAN PALO	Ankara Üniversitesi	2020
Bilimsel iletişimde akademisyenlerin değerlendirilmesinde akademik sosyal ağların ve almetrik göstergelerin kullanımı: Ankara Üniversitesi örneği	DEMET IŞIK	Ankara Üniversitesi	2020
Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinde stratejik yönetim algı düzeyi araştırması ve uygulamada karşılaşılan sorunlar	HASAN SEVMEZ	Ankara Üniversitesi	2021
Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinde Sosyal Medyanın Etkin Kullanımı ve Analizi	FİKRET YILMAZ	Ankara Üniversitesi	2021
Göz izleme tekniği aracılığıyla etkileşimli bilgi erişim sürecinin değerlendirilmesi: Bir durum çalışması	BURCU AYDEMİR ŞENAY	Ankara Üniversitesi	2021
Bilgi sistemi olarak e-nabız uygulamalarının sağlık turizmi hastaları için geliştirilmesi: Bir model önerisi	BANU FULYA YILDIRIM	Ankara Üniversitesi	2021

Kamu kurumlarında bilgi yönetimi: Ekonomi alanındaki kurumlar	NESRİN İNCE	Hacettepe Üniversitesi	2002
Türkçe internet tarama motoru kullanıcılarının arama stratejilerinin analizi: Arabul örneği	NECİP EROL OLCA Y	Hacettepe Üniversitesi	2003
Üniversite kütüphanelerinde kullanıcı merkezli yapılanma: Hacettepe Üniversitesi örneği	EROL YILMAZ	Hacettepe Üniversitesi	2003
Kalkınma planlamasında bilgi yönetimi ve Devlet Planlama Teşkilatı için kurumsal bilgi politikası modeli	MÜJGAN ŞAN	Hacettepe Üniversitesi	2003
Üniversitelerde kütüphane merkezli bilgi okuryazarlığı programlarının geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi örneği	COŞKUN POLAT	Hacettepe Üniversitesi	2005
Kamu üniversitelerinde kalite yönetimi ve kalite sistem dökümantasyonu çerçevesinde belge yönetimi	ÖZGÜR KÜLCÜ	Hacettepe Üniversitesi	2005
Kütüphane WEB sitelerinde kullanılabilirlik ve kullanılabilirlik ilkelerine dayalı tasarım	ELİF AYTEK GÜRSER	Hacettepe Üniversitesi	2006
Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım	UMUT AL	Hacettepe Üniversitesi	2008
Türkiye'de bilimsel iletişim: Bir açık erişim modeli önerisi	K. LEVENT ERTÜRK	Hacettepe Üniversitesi	2008
Web bilgi sistemlerinde hizmet kalitesi	İREM SOYDAL	Hacettepe Üniversitesi	2008
Türk üniversitelerinde kütüphane çalışanlarının performans değerlendirmeleri	LEYLA KANIK	Hacettepe Üniversitesi	2008
Dergi kullanım verilerinin bibliyometrik analizi ve koleksiyon yönetiminde kullanımı	YURDAGÜL ÜNAL	Hacettepe Üniversitesi	2008
Türkiye'de kültür politikaları ve kütüphaneler: 1923-1980	ESİN SULTAN OĞUZ	Hacettepe Üniversitesi	2010
Sosyal ağlar ve bilgi hizmetleri: Ağ kuşağının kütüphanelerden beklentileri	HAYDAR YALÇIN	Hacettepe Üniversitesi	2014
Sınırlı alanlarda konu tespit ve takibi için genişletilmiş bir mimari yapı önerisi	GÜVEN KÖSE	Hacettepe Üniversitesi	2014

Assessing the diffusion of nanotechnology in Turkey: A social network analysis approach	HAMİD DERVİŞ	Hacettepe Üniversitesi	2014
Dergi koleksiyonlarının değeri: Kullanım ve atıf verilerine dayalı bir analiz	HACER ÖZEN	Hacettepe Üniversitesi	2014
Türkiye'deki ziraat fakültelerinin tarımsal araştırma eğilimleri: 1996-2011 yıllarının bibliyometrik analizi	CAN BESİMOĞLU	Hacettepe Üniversitesi	2015
Türkiye'de hukuksal koşullar çerçevesinde elektronik belge ve finansal bilgi yönetimi politikalarının değerlendirilmesi: Türkiye Kalkınma Bankası örneği	METİN TURAN	Hacettepe Üniversitesi	2015
Hassas bilgi varlıklarının ve kişisel verilerin hukuksal düzenlemeler ile korunması ve bu kapsamda üniversiteler için bilgi güvenliği politikasının geliştirilmesi	TÜRKAY HENKOĞLU	Hacettepe Üniversitesi	2015
Türkiye'de kültürel bellek kurumlarında dijitalleştirme ve dijital koruma politikaları: Bir model önerisi	TOLGA ÇAKMAK	Hacettepe Üniversitesi	2016
Türkiye'de dijitalleştirilen kültürel miras ürünlerine açık erişim: Bir model önerisi	SEMANUR ÖZTEMİZ	Hacettepe Üniversitesi	2016
Üniversite kütüphaneleri ve bulut bilişim: Kavramsal bir model önerisi	HAKAN AYDIN	Hacettepe Üniversitesi	2017
Avrupalı seyyahların bakış açısından Osmanlı'da kitap ve kütüphane kültürü (1453-1699)	ENGİN CİHAD TEKİN	Hacettepe Üniversitesi	2017
Dijital insanî bilimler yaklaşımıyla kültür varlıklarının görünürlüğünün ve kullanımının artırılması: Türkiye için kavramsal bir model önerisi	SÜMEYYE AKÇA	Hacettepe Üniversitesi	2017
Değişen kullanıcı alışkanlıkları doğrultusunda bir web keşif aracı model önerisi	EBRU KAYA	Hacettepe Üniversitesi	2017
Türkiye'de kamu verilerinin açık devlet uygulamaları ve belge yönetimi çerçevesinde değerlendirilmesi: Bir model önerisi	ŞAHİKA EROĞLU	Hacettepe Üniversitesi	2017
Akademik performans odaklı uluslararası üniversite sıralama sistemlerinin genel sıralamalarına ve ölçütlerine göre değerlendirilmesi	GÜLEDA DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi	2017

İçerik tabanlı atıf analizi modeli tasarımı: Türkçe atıflar için metin kategorizasyonuna dayalı bir uygulama	ZEHRA TAŞKIN	Hacettepe Üniversitesi	2017
Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı becerilerinin değerlendirilmesi: İran örneği	JAHANGİR GHOLİPOUR	Hacettepe Üniversitesi	2018
Ağ kuşağının bilgi davranışları: Üniversite öğrencileri üzerine bir inceleme	ÖMER DALKIRAN	Hacettepe Üniversitesi	2018
Sağlık ve diyabet okuryazarlığı: Hacettepe Üniversitesi hastaneleri örneği	LEILA HASHEMPOUR	Hacettepe Üniversitesi	2018
Türk milli eğitim sisteminde bilgi okuryazarlığı gereksinimlerinin karşılanması	ÖZLEM ŞENYURT	Hacettepe Üniversitesi	2018
Türkiye'deki halk kütüphanesi sisteminin değerlendirilmesi ve bir ulusal halk kütüphanesi stratejisi önerisi	ŞENOL KARADENİZ	Hacettepe Üniversitesi	2019
Elektronik belge yönetim sistemlerinin kullanılabilirlik ve insan – bilgisayar etkileşimi açısından değerlendirilmesi: Hacettepe Üniversitesi örneği	SEVGİ KOYUNCU TUNÇ	Hacettepe Üniversitesi	2019
Öğrencilerin istihdam edilebilirlik ve bilgi okuryazarlığı becerileri: Hacettepe Üniversitesi örneği	TUBA YILDIRIM	Hacettepe Üniversitesi	2019
Kültürel varlıkların yönetiminde semantik ağ ve coğrafi bilgi teknolojileri çerçevesinde bir sürdürülebilirlik yaklaşımı: Konumsal Semantik Kültür Ağı (KoSeKA) modeli	SAFA BURAK GÜRLEYEN	Hacettepe Üniversitesi	2020
Haber okuryazarlığı programı: İçerik tasarımı ve etkililiğinin değerlendirilmesi	İPEK ŞENCAN	Hacettepe Üniversitesi	2020
Türkiye'deki halk kütüphanesi yönetim ve hizmet yapısının yenilikçi örgüt kültürü açısından değerlendirilmesi	ERDİNÇ ALACA	Hacettepe Üniversitesi	2021
Türkçe akademik yayınlar için yapısal öz çıkarım sistemi	AYŞE ESRA ÖZKAN ÇELİK	Hacettepe Üniversitesi	2021
Ulusal bilim ve teknoloji politikalarında bilgi yönetimine	SELDA EKİCİ	Hacettepe Üniversitesi	2021

yaklaşım: Türkiye için bir strateji ve eylem planı model önerisi			
Kütüphane ve enformasyon merkezlerinde telif hakları sorunu	MURAT YILMAZ	İstanbul Üniversitesi	2004
Bilgi erişiminde dil sorunları	AYKUT ARIKAN	İstanbul Üniversitesi	2005
Üniversitelerde kütüphane binaları kullanım verimliliğinin yapı biyolojisi açısından incelenmesi	BERRİN KÜÇÜKCAN BALKAŞ	İstanbul Üniversitesi	2005
Türkiye'de ulusal kütüphane ve ulusal enformasyon merkezleri	IŞIL İLKNUR SERT SELVİ	İstanbul Üniversitesi	2006
Bilgi hizmetlerinin değerlendirilmesi	BÜLENT ERGEN	İstanbul Üniversitesi	2007
Kütüphane ve bilgi merkezlerinde insan kaynakları yönetimi: Performans değerlendirme sistemleri ve koç üniversitesi kütüphanesi örneği	DİDAR BAYIR	İstanbul Üniversitesi	2007
Türkiye'de tıp kütüphanelerinde elektronik süreli yayın hizmetleri yönetimi	HURİYE ÇOLAKLAR	İstanbul Üniversitesi	2008
Müze, arşiv, kütüphane malzemesi ile kataloglama ilişkisi	ELİF KÖKLÜ	İstanbul Üniversitesi	2009
Endüstriyel örgütlerde bilgi hizmetleri	MEHMET ALİ AKKAYA	İstanbul Üniversitesi	2010
Ceza İnfaz Kurumu Kütüphaneleri ve Türkiye'de durum	GÜLER DEMİR	İstanbul Üniversitesi	2011
Ulusal bilgi politikaları ve bilgi merkezleri	FATİH CANATA	İstanbul Üniversitesi	2012
Bilgi erişimde kullanıcı odaklı çözüm: Bilgi mimarisi	SÜREYYA ÇANKIRI	İstanbul Üniversitesi	2012
Türkiye'de noter belgelerini form özellikleri	SEVİL PAMUK	İstanbul Üniversitesi	2014
Çocukların bilgi arama davranışlarının analizi ve çocuklara yönelik elektronik bilgi kaynakları içeren bir veritabanı tasarımı	ESMERAY KARATAŞ ATEŞ	İstanbul Üniversitesi	2014
Kütüphane ve bilgi bilimi çalışmalarında dönemsel konu analizi	KASIM BİNİCİ	İstanbul Üniversitesi	2016
Yazma eserlerin kataloglanmasında kullanılan Türkçe biyografya kaynaklarının müellif adlarının doğru tespiti bakımından karşılaştırmalı analizi	SİNAN SÜMBÜL	İstanbul Üniversitesi	2016
Kurumsal belgelere (Metin verilerine) metin madenciliği tekniği	MOHAMMAD ABU HAMDE	İstanbul Üniversitesi	2018

ile erişimin değerlendirilmesi: Türk özel sektörüne yönelik bir inceleme			
Kaynak tanımlama ve erişim standardının yazma ve eski harfli basma eserlerin bibliyografik tanımlamalarında uygulanabilirliği: Türkiye yazma ve nadir eser kütüphaneleri için ulusal kaynak tanımlama sistemi önerisi	SEVGİ ATİLA CÜNÜŞ	İstanbul Üniversitesi	2018
Elektronik belgelerin ve elektronik belgelere ait işlem izlerinin arşiv imha uygulamaları bakımından incelenmesi	CEYHAN GÜLER	İstanbul Üniversitesi	2019
Açık erişim dergilerin bilimsel etkisi: Atıf dizinlerine dayalı bir araştırma	ÇAĞDAŞ ÇAPKIN	İstanbul Üniversitesi	2019
Sosyal ve kültürel boyutuyla Efemera	SEHER GÜNER	İstanbul Üniversitesi	2019
Gaziantep ili Şahinbey ilçesinde öğrenim gören ortaöğretim 9. sınıf öğrencileri özelinde bilgi toplumu ve dijital kültür kavramı arasındaki ilişkinin incelenmesi	OZAN KIRTAY	İstanbul Üniversitesi	2020
Kütüphanelerde yaratıcı mekân hizmetleri: Makerspace hizmeti	AYŞENUR GÜNEŞ	İstanbul Üniversitesi	2020
Elektronik belge yönetimi uygulamalarındaki koşullar ışığında e-imzalı belgelerin delil değerinin arşivsel güvenilirlik açısından incelenmesi	ÖZHAN SAĞLIK	İstanbul Üniversitesi	2021
Kamu yönetiminde üretilen belgelerin form özelliklerinin incelenmesi ve arşivcilik açısından değerlendirilmesi	NİYZİ ÇİÇEK	Marmara Üniversitesi	2003
Osmanlı bürokrasisinin Divan-ı Hümayun defter formlarının ortaya çıkışı ve gelişimi (XV-XVI. yüzyıl)	BİLGİN AYDIN	Marmara Üniversitesi	2003
Türkiye'de bankalarda evrak yönetimi ve Türk bankaları için bir evrak yönetim modeli	RANA COŞKUNER	Marmara Üniversitesi	2004
XVI. yüzyılda Bâb-ı defterî teşkilatı ve maliye ahkâm defterleri	RIFAT GÜNALAN	Marmara Üniversitesi	2005
Diplomatik bilimi bakımından XVI.-XVII. yüzyıl Kadı sicilleri ve bu sicillerin ihtiva ettiği belge türlerinin form özellikleri ve tanımlanması	EKREM TAK	Marmara Üniversitesi	2009

Bilgi ve belge merkezleri çalışanlarının iş ortamından kaynaklanan sağlık şikayetleri ve risk faktörleri	GÜSSÜN GÜNEŞ	Marmara Üniversitesi	2009
Kütüphaneler için değişim yönetimi modeli	ASİYE KAKIRMAN YILDIZ	Marmara Üniversitesi	2009
Ses ve hareketli görüntü kayıtlarının yönetimi	MÜNEVVER EK	Marmara Üniversitesi	2009
Bilgi ve belge merkezlerinde stratejik hizmet yönetimi modeli	BURÇAK ŞENTÜRK	Marmara Üniversitesi	2010
Bilimsel ve teknolojik biginin niteliksel performansının ölçümü	METİN TUNÇ	Marmara Üniversitesi	2012
E-devlet üstveri standardının oluşturulması ve Türkiye için modellenmesi	BAHATTİN YALÇINKAYA	Marmara Üniversitesi	2014
Dijital kültür ortamında üniversite kütüphaneleri: İstanbul örneği	MEHLİKA KARAGÖZOĞLU ASLIYÜKSEK	Marmara Üniversitesi	2015
Osmanlı belgeleri için bir üstveri standardı çalışması: Meşihat arşivi örneği	ELİF YILMAZ ŞENTÜRK	Marmara Üniversitesi	2017
Müze arşivlerinin yönetimi	EDİNE FİKRET SÜLEYMANOĞLU	Marmara Üniversitesi	2018
Bilgi ve belge yönetimi uzmanlığının yetkinlikler açısından tanımlanması	ÖZGÜR POLAT	Marmara Üniversitesi	2021

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Ersin DAŞDEMİR
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	
Görevi/ Pozisyonu	
Tecrübe Süresi	

İLETİŞİM

e-Posta	
İletişim	